

ဓမ္မဘောရိစာစဉ်(၁၆)

ဓမ္မဘောရိအရှင်ဝိရိယ(တောင်စွန်း)
ဘဝဖြေဆည်ရာ

၃

ဓမ္မဘေရီ စာစဉ် (၁၆)

ဘဝဖြေဆည်ရာ

ဓမ္မဘေရီ အရှင်ဝီရိယ (တောင်စွန်း)

ပင်ရင်း

New Day Colour Separation

အမှတ် (၁၄၈)၊ လမ်း (၅၀)၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - ၂၀၁၄၃၇၊ ၂၉၈၆၄၂

ပြန်ချိရေး

ရန်ကုန်-ရာပြည့်စာအုပ်ဆိုင်

အမှတ်-၂၂၆ (ခ)၊ ပန်းဆိုးတန်းအထက်

ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။

ဖုန်း - ၀၁ ၃၇၅၉၅၂၊ ၀၁ ၂၄၃၃၅၁

ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်း

★ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ

■ ၅၀၀၀

မျက်နှာဖုံးနှင့် အတွင်းပုံနှိပ်

■ ဒေါ်ကြည်ပြာသွယ်
ဝင်းတိုးအောင်အောင်ဆက်
အမှတ် (၁၈၁)၊ လမ်း (၅၀)
ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ထုတ်ဝေသူ

■ ဒေါ်ရည်မွန်မျိုး (စာနဒီစာအုပ်တိုက်)
မြ-၀၀၂၄၄
အမှတ် ၉၇၃၊ ပျဉ်းမမြိုင်လမ်း၊
၃၄ ရပ်ကွက်၊ မြောက်ဒဂုံ။

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း

■ ဗဂျီလင်းဝဏ္ဏ

တန်ဖိုး

■ ၇၀၀

ဝီရိယ/အရှင်၊ ဓမ္မဘောရီ (တောင်စွန်း)

၈၉၅.၈၄

ဘဝဖြေဆည်ရာ၊ ဓမ္မဘောရီ အရှင်ဝီရိယ (တောင်စွန်း)/
-ရန်ကုန်၊

စာနဒီစာပေ၊ ၂၀၁၅။

စာ-၁၄၀၊ စင်တီ - ၁၂.၅ x ၁၈.၅

(၁) ဘဝဖြေဆည်ရာ

ဘဝဖြည့်ရာဆိုတဲ့ ဒီစာအုပ်လေး ဖြစ်လာတဲ့

ဒုတိယအခန်း

မနှစ် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အမေရိကန်ခရီးမှာ ရွှေမြန်မာတို့ရှိရာ ပြည်နယ် (၁၆) ခု၊ မြို့ပေါင်း (၂၀) ကျော်မှာ လှည့်လည်ပြီး တရားပွဲ၊ ဓမ္မသင်တန်းလေးတွေ အဆင်သင့်သလို ပေးခဲ့ရာက အော်ရီဂွန်ပြည်နယ်၊ ပေါ့တလန်မြို့က၊ သီရိမင်္ဂလာကျောင်း တရား သင်တန်း နောက်ဆုံးနေ့ အောင်ပွဲ တရားကျတော့ မိမိစာတွေနဲ့ တရား တွေကို လွှင့်တင်ပေးနေတဲ့ “မေတ္တာဥယျာဉ်” ဝက်ဆိုက် ဒါရိုက်တာ ဖြစ်တဲ့ ဆရာတော် အရှင်သီရိန္ဒက-

“ဆရာတော် ပေးချင်တဲ့ တရားတွေ ပေးခဲ့တာ အတော် လည်း စုံပြီ။ အားလုံးကလည်း ကျေနပ်ကြပါတယ်။ ဒီနေ့တော့ ထူးထူးခြားခြား တပည့်တော် တောင်းဆိုတဲ့ တရားကို ဟောပေးပါ”
တဲ့။

“ဘာပါလိမ့်” ဆိုတော့ “ဆရာတော် ရေးခဲ့တဲ့ “အင်္ဂါ
ရုပ်အောင် ချစ်တတ်သူ” တဲ့လေ။ “ဗုဒ္ဓေါ” လို့ တလိုက်မိပေ
မယ့် သူ တိုက်တွန်းတဲ့အတိုင်းပဲ (မျက်နှာတော့ မပူတပူနဲ့)
ယသော်ဓရာထေရီ အပါဒါန်ဂါထာများထဲက ယသော်ဓရာထေရီ

မကြီးရဲ့ ရင်ဖွင့်ဂါထာများနဲ့ ဆရာဦးသာနိုး ဘာသာပြန်ထားတဲ့ “အာရုံတိုက်ရဲ့ အလင်းရောင်” ထဲက သိဒ္ဓတ္ထရဲ့ ရင်တွင်းစကား လေးတွေ၊ ရောသမမွေ့ပြီး ဟောပေးခဲ့ရပါတယ်။

တရားပွဲကို သူ့ရဲ့ “မေတ္တာဥယျာဉ်” က တိုက်ရိုက်လွှင့် ထားသလို တရားပွဲ အစမှာလည်း သူ တောင်းဆိုတဲ့ တရားဖြစ်ကြောင်း ကြေညာပေးလိုက်သေးတယ်။ တခြား အရပ်တွေကလည်း ကြားသိရလေတော့ တခြား မြို့လေးတွေမှာလည်း သူတို့ နာယူလိုတဲ့ ခေါင်းစီးလေးတွေတပ်ပြီး အဟောခိုင်းလာကြပါတယ်။

အဝိဒ္ဓုရေနိဒါန်း

ကာလီဖိုးနီးယားပြည်နယ်၊ လော့စ်အိန်ဂျလီခရိုင်၊ ဘော်ဒွင် ပတ်မြို့၊ ဓမ္မဇောတိကျောင်း ဓမ္မသင်တန်းမှာတော့ စာရေးဆရာ RFA သံဃာ့အမြင်ဆရာ ကိုသစ် (ခေါ်) ရွက်သစ် ဆိုတဲ့ အရှင်ဂုဏ်ဿရ ကလည်း သူ့ကျောင်း သင်တန်းမှာ “ဘဝဖြေဆည်ရာ” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ သုံးရက် ဟောပေးပါဆိုပြီး လုပ်ပါလေရော။ သူက ဆရာနန္ဒာသိန်းဇံရဲ့ “ဖြေဆည်ရာ” ကို သဘောကျလို့ ထင်ပါရဲ့။

ဒါနဲ့ပဲ အဲဒီ သင်တန်းမှာရော၊ ဆန်ဖရန်စစ္စကို ဘေးဧရိယာ၊ ဒေးလီးစီးတီမြို့ထဲက ထေရဝါဒဓမ္မသင်တန်း နှုတ်ဆက်ပွဲ (၅) ရက် စခန်းမှာရော ဒီ ခေါင်းစဉ်နဲ့ပဲ ဟောပြောပို့ချခဲ့ပါတယ်။

သန္တိကေနိဒါန်း

မြန်မာပြည်ကို အောက်တိုဘာလကုန်မှာ ပြန်ရောက်ပြီး နိုင်ငံဘာ

နောက်ဆုံးပတ်မှာ စင်္ကာပူနိုင်ငံ(မြို့)၊ ဗုဒ္ဓဂယာ သုခါရာမ ကျောင်းက ဦးဆောင်ပြီး YEO'S BUILDING မှာ ၂၀၁၄ နိုဝင်ဘာ ၁၉ မှ ၂၃ ထိ ပြုလုပ်တဲ့ ငါးရက်သင်တန်းမှာလဲ ဒီ ခေါင်းစီးနဲ့ပဲ သင်တန်းပေးခဲ့တဲ့အခါ တရားဖြစ်မြောက်ရေး ဆောင်ရွက်သူများထဲ မှာ ပါဝင်တဲ့ ဒကာမကြီး ‘ဒေါ်တင်တင်ရည်’ က သင်တန်း အစအဆုံး တရားများကို ဓမ္မစာပေအလှူ ပြုလုပ်ဖို့ဆိုပြီး အစအဆုံး လက်ရေး နဲ့ ကူးပေးပြီး ပို့လာပါတယ်။

လက်ရေးစာမူနဲ့အတူ စာအုပ်ရိုက်နှိပ်ဖို့ အများစုပေါင်းလှူဒါန်း တဲ့ စင်္ကာပူဒေါ်လာ တစ်ထောင်ကျော်ကိုလည်း ပို့လာတဲ့အတွက် လိုအပ်သလို တည်းဖြတ်သုတ်သင်ပြီး ဒီစာအုပ်ကလေး ဖြစ်လာခဲ့ တာပါ။

ရေးစာ မဟုတ်ဘဲ ဟောစာ ဖြစ်တဲ့အတွက် စကားထပ်တာ၊ ဝါကျတောင့်တာ၊ စကားစပ် ဝေးကွာနေတာလေးတွေ ပါနေပါ လိမ့်မယ်။

စာဖတ်သူများအနေနဲ့ စာတစ်အုပ် ဖတ်နေတယ်လို့ သဘော မထားဘဲ သင်တန်းပို့ချနေတယ်လို့ သဘောထားပြီး သည်းခံဖတ်ရှု ကြဖို့ ကြိုတင်မေတ္တာရပ်လိုပါတယ်။

(ဓမ္မစာပေ ကုသိုလ်ရှင်များကို နောက်ဆုံးမှာ ထည့်ထားပါ တယ်။)

စာကြွင်း = ရဝေဇ္ဇယံ (အင်းမ) က “ဒီအမည်ဟာ ဆရာ နန္ဒာသိန်းဇံ ပထမဆုံး ပေးခဲ့တဲ့ အမည် ဖြစ်နေတယ်” လို့ ဖုန်းဆက် ပြောပါတယ်။ စာပေကျင့်ဝတ် သတိချွတ်မှာ စိုးလို့ထင်ပါ။ ဆရာ

နန္ဒာသိန်းဇံကိုလည်း ဒီအမည် အသုံးပြုတာ ခွင့်ပြုပေးပါလို့ ကျန်ရစ်သူ
မိသားစုမှတစ်ဆင့် တောင်းပန်ပါတယ်။

အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ။

ဓမ္မဘောရိ အရှင်ဝီရိယ

ဘဝဖြေဆည်ရာ

“ဘဝမှာ ဖြေဆည်ရာ” ဆိုတော့ ဖြေတာရယ်၊ ဆယ်တာရယ်ပေါ့နော်။ ဖြေတယ်ဆိုတဲ့ ဗမာစကားကတော့ ပြေအောင်၊ ပျောက်အောင် လုပ်တာပဲ။ ပြေပျောက်ဖို့အတွက် ဖြေပျောက်ရတာပေါ့။ ဆယ်တယ် ဆိုတာကတော့၊ ဗမာစကားမှာ အဖတ်ဆယ်တယ်။ အမြတ်ဆယ်တယ် ဆိုတဲ့သဘောပေါ့။ လူတိုင်း လူတိုင်းမှာ ဖြေစရာတွေလည်း ရှိတယ်။ ဆယ်စရာတွေလည်း ရှိတာပဲ။

ဒီ စင်ကာပူရောက်တဲ့ ဦးပွင်းတို့ ပရိသတ်တွေဆိုရင်တော့ လောလောဆယ် ဘာတွေ ဖြေရ၊ ဆယ်ရမတုန်း။ ကြွေးတွေ ဖြေပစ်ပြီးတော့ ကိုယ့်အတွက် အမြတ်ကလေး နည်းနည်း ဆယ်ပေးဖို့၊ အဲဒီလို ပြောရမှာပဲပေါ့နော်။ ဟုတ်ပါတယ်၊ တကယ်တော့ သံသရာတစ်လျှောက်လုံးလည်း ဘာကို ဖြေရမလဲဆိုတော့ ကြွေးကို ဖြေရမှာပဲ။ အခုဘဝ တင်ထားတဲ့ ပိုက်ဆံကြွေးကို အခုဘဝ ဖြေလို့ လွယ်တယ်နော်။ သံသရာနဲ့ချီပြီး တင်ထားတဲ့ ကြွေးတွေကတော့ သံသရာဝဋ်ကြွေးတွေပေါ့နော်။ အဲဒီ သံသရာဝဋ်ကြွေးတွေကို ဖြေပြီး

တော့ ဝဋ်ကြွေးလွတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း တတ်နိုင်သမျှ ဆည်ရမယ်။ နိဗ္ဗာန်ရိက္ခာတွေ တတ်နိုင်သလောက် ဆယ်ရမှာပဲနော်။

အဲဒီတော့ လောလောဆယ် ဘာတွေ ဖြေပြီးတော့ ဘာတွေ ဆယ်ရမလဲဆိုတော့၊ ဦးဇင်းတို့ရထားတဲ့ စာလေးတွေကိုပဲ အခြေခံပြီးတော့ စဉ်းစားရင်း-ဩကာသ ကန်တော့ကျိုးထဲမှာ ပါသွားတဲ့- “ကန်တော့ရသော အကျိုးအားကြောင့် အပါယ်လေးပါး၊ ကပ်သုံးပါး၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၊ ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၊ ဗျဿနတရားငါးပါးတို့မှ ဘဝဆက်တိုင်း အခါခပ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်းသည် ဖြစ်၍” ဆိုတော့ ကိုယ်ကင်းလွတ်ချင်တာက ဘာလဲဆိုရင် အပါယ်ဘေး စသည်က ကင်းလွတ်ချင်တာ။ အပါယ်ရောက်ကြောင်းက ကင်းလွတ်ချင်တာ။ အတိုချုပ်ကတော့ အပါယ်ဘေးက ကင်းလွတ်ချင်တာပဲ။

အပါယ်ဘေးက ကင်းလွတ်ချင်ရင် ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတော့ အပါယ်ရောက်စေကြောင်း တရားတွေကို ဖြေပစ်ရမယ်။

ပြီးတော့မှ “အဆုံးစွန်သောကာလ၌ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ တရားတော်မြတ်ကို လျင်မြန်စွာရရပါလို၏ အရှင်ဘုရား” အဲဒါက ကိုယ် အဖတ်ဆယ်ချင်တာ။ ဘာလဲဆိုရင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကို အဖတ်ဆယ်ရမယ်ပေါ့။

ဩကာသ ကန်တော့ကျိုးအရ၊ ဘာတွေ ဖြေပြီးတော့ ဘာတွေ ဆယ်ရမလဲဆိုတော့၊ အပါယ်ရောက်ကြောင်းတွေကို ဖြေမယ်။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတွေကို ဆယ်မယ်ပေါ့နော်။

ဒီမှာ တော်တော်များများ ပရိသတ်တွေမှာ ခုန ကန်တော့ကျိုး

အဆုံးမှာ ဆိုလိုက်တဲ့စကားကို ထောက်သောအားဖြင့် မိုးကုတ်တရား စခန်းတွေ တော်တော်များများ ဝင်ဖူးမယ်လို့ ထင်ပါတယ်နော်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်း နည်းနည်းပါးပါးပြောရင် နားလည်ပါတယ်နော်။ အဲဒီတော့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အလိုဆိုရင်တော့၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အကျဉ်းချုံးလိုက်ရင် ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်ဆိုပြီးတော့ သုံးမျိုး ရှိတယ်။ လောလောဆယ် ဘာတွေ ဖြေပစ်ရမလဲဆိုရင် ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြေပစ်ရမှာပဲ။ ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြေချင်ရင် ဝိပါက ဆိုတာ အကျိုးပေးတဲ့ဝဋ်။ အကျိုးပေးတာကို ဝဋ်လို့ရော ထင်လား မသိဘူးနော်။

မြန်မာစကားမှာ ‘ဝဋ်လိုက်တတ်တယ်’ ဆိုတဲ့ စကားတော့ ရှိတယ်။ ဘယ်လိုအခါမှာ ဝဋ်လိုက်တတ်တုန်းဆိုတော့ မကောင်းတာ လုပ်ရင် ဝဋ်လိုက်တတ်တယ်။ သူများကို၊ တိရစ္ဆာန်ကို ကျိုးအောင် ရိုက်ရင် ကိုယ်လည်း အဲဒီလိုဖြစ်တာကို ဝဋ်လိုက်တယ် ခေါ်တော့၊ မကောင်းတဲ့ အလုပ်တွေသာ ဝဋ်လိုက်တယ်လို့ လူအများစု နားလည် တာ။ အဲဒါ သူငယ်တန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ နားလည်တာ။

အဲဒီတော့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရ ကြည့်မယ်ဆိုရင် မကောင်း တာသာ ဝဋ်လားဆိုရင်။ ဝိပါကဝဋ်ဆိုတာ အကျိုးမှန်သမျှ ဝဋ်ပဲ။ ကောင်းကျိုးလည်း ဝဋ်ပဲ။ မကောင်းကျိုးလည်း ဝဋ်ပဲ။ ဦးဇင်းတို့ မကောင်းကျိုးကို ဝဋ်လို့ လူတိုင်း သိတယ်နော်။ ကောင်းကျိုးကိုတော့ ဝဋ်လို့သိလားဆိုတော့-အခု ဦးဇင်းတို့ သုဂတိလူ့ဘုံကြီး ရောက်နေ တယ်။ ‘သု’ ကောင်းသော ကုသိုလ်ကံရှိလို့၊ ‘ဂတိ’ ဖြစ်ရတာ၊ ရောက်ရတာဆိုတော့ ဒီဘုံကြီးက ကောင်းလား၊ မကောင်းဘူးလား

မေးရင် ဘုံအရ ကောင်းတယ်၊ ကောင်းသော ကုသိုလ်ကံရှိလို့ ရောက်ရတဲ့ဘုံ။ အဲဒါကြောင့် လူ့ဘုံဟာ ကောင်းသော ဘုံစာရင်း ထဲမှာပါလို့ မြတ်စွာဘုရားက ‘မနုဿတ္တဘာဝေါ ဒုလ္လဘော’ လူ့ပြည်ကို ရောက်ဖို့ရာ မင်းတို့ လွယ်လွယ်လေး မထင်နဲ့။ တန်ရာ တန်ကြေး အတော်ဈေးကြီးတယ်တဲ့။

ဦးဇင်းက တစ်ခါတစ်ခါ မြန်မာပြည်မှာ ပြောတယ်။ မြန်မာ ပြည်မှာ လုပ်ကိုင်စားရတာ မလွယ်ဘူးဘုရားတဲ့။ ပေးမှ ကမ်းမှ တန်ကာကျတာတဲ့။

မဟုတ်ဘူးလို့ ‘သံသရာတစ်လျှောက်လုံးကိုက၊ ပေးနိုင် ကမ်းနိုင်မှ တန်ကာကျတာနော်။ သုဂတိဘုံ ရောက်ချင်လည်း သုဂတိ ဘုံနဲ့ တန်တဲ့ ကုသိုလ်ကံကတော့ ပေးထားရတာပဲ။ တစ်ခါ တစ်ခါ စဉ်းစားမိတယ်။ ယမမင်းတောင် လာဘ်စားလား မသိပါဘူးလို့နော်၊ သူလည်းပဲ လာဘ်စားရုံတင်မကဘူး။ ဒီယမမင်း တစ်ခါ တစ်ခါကျ တော့ ဦးဇင်းလည်း ဘယ်လို အချဉ်ပေါက်သွားလဲ မသိပါဘူး။ ဟိုတစ်လောက အမေရိကနေတုန်း စာရေးတာ၊ အနိစ္စတရားတောင် ကြောက်တတ်တယ် ထင်တယ်လို့၊ အနိစ္စ (အမြဲမရှိ)၊ အဲဒီအနိစ္စ က ငုံ့ပဲကြည့်နေလား မသိဘူး။ အောက်ခြေက လူတွေကတော့ ဘယ်တော့မှ အမြဲ မရှိဘူး။ အခု ကိုယ်ပိုင်တဲ့ လယ်လေး၊ ယာလေး၊ မြစ်ချောင်း အင်းအိုင်တွေလည်း နောက်နေ့ကျတော့ ပြုတ်။ အထက် တော့ လုံးလုံးမော့မကြည့်ရဲဘူးနော်။ သူတို့ကျတော့ အနိစ္စတော့ အနိစ္စပဲ။ မမြဲဘူး။ ဒီကနေ့ တိုက်တစ်လုံး ရှိတယ်။ နောက်နေ့ ကျတော့ တိုက်နှစ်လုံး၊ မနေ့က တစ်ထပ်တိုက်၊ ဒီနေ့ နှစ်ထပ်တိုက်။

ဒီအနိစ္စတရားကြီးကလည်း မော့မကြည့်ရဲဘူးနဲ့ တူတယ်လို့။ ငုံ့ပဲ ကြည့်နေတာပဲ။

အဲဒါ ဦးဇင်းက ဘာလို့ပါလိမ့်မတုန်းလို့ဆိုတော့ အမေရိကမှာ စာရေးဆရာ ‘ကံထွန်းသစ်’ ဆိုတဲ့ ဦးဇင်းရှိတယ်။ သူက အနိစ္စ တရားလည်း တုတ်ပြီး၊ ဓားပြီး၊ သေနတ်ပြီး ဆေးလေး မရှိသေးလို့ မကြည့်ရဲတာ ဖြစ်မှာပေါ့တဲ့။

သင်္ခါရနယ်ထဲမှာ တကယ်တမ်းကျတော့ မော့ကြည့်ရသည် ဖြစ်စေ၊ ငုံ့ကြည့်ရသည် ဖြစ်စေ၊ ကောင်းကျိုးလို့ သတ်မှတ်သည် ဖြစ်စေ၊ မကောင်းကျိုးလို့ သတ်မှတ်သည် ဖြစ်စေတဲ့။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အရ ဝိပါကဝဋ်ရဲ့ အဆုံးမှာ ဘယ်လို သင်္ကေတပြထားလဲ။ ‘ဇာတိ ပစ္စယာ ဇရာမရဏ’ လို့ ပြထားတယ်နော်။ နောက်ကျတော့ အိုပြီး တော့၊ နာပြီးတော့ သေရတာပဲဆိုတော့၊ လူ့ပြည်ရောက်လည်း သေတာပဲ။ နတ်ပြည်ရောက်လည်း သေတာပဲ။ အဲဒီတော့ လူ့ပြည် ဟာ ကောင်းသောဘုံ ဖြစ်တယ်။ ကောင်းကျိုးလို့ ဆိုတယ်။ လူတွေ က သိထားတာပေါ့နော်။

ဘုရားရှင်တို့၊ အရိယာတို့ အနေနဲ့ကျတော့ ဘာပြောလဲ။ “ဧဝ မေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော” တဲ့။ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခခဲကြီးကို မင်းတို့ ထမ်းထားတာပဲလို့ ဒီလိုပြောတယ်။ အဲဒီတော့ ဝိပါက မှန်သမျှ ဝဋ်လိုက်တာချည်းပဲ။ ကောင်းကျိုးပေး တယ် ဆိုတာလည်း ဝဋ်လိုက်တာပဲ။ မကောင်းကျိုးပေးတယ် ဆိုတာ လည်း ဝဋ်လိုက်တာပဲ။

သို့သော် မကောင်းကျိုးကတော့ လောကမှာ ထင်ရှားတဲ့

ဝဋ်ပေါ်နော်။ ကောင်းကျိုးတွေကရော၊ အိုရတယ်၊ နာရတယ်၊ သေရတယ်။ ပြီးတော့ သံသရာပြန်ပြီးတော့ လည်တယ်ဆိုတော့ သံသရာ ဝဋ်ပဲ။ အဲဒီတော့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရ ပထမဆုံး ဖြေပစ်ရမှာက အဲဒီ ဝဋ်ပဲ။ ဝိပါကဝဋ်ပေါ့။ ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြေချင်ရင် ဘာလုပ်ရမလဲ။

ဝိပါကဝဋ်က အကျိုး။ ဘယ်သူရဲ့ အကျိုးလဲဆိုတော့ ကံရဲ့ အကျိုး။ ကောင်းသောကံဖြစ်ဖြစ်၊ မကောင်းသောကံဖြစ်ဖြစ်၊ ဘယ်ကံရဲ့ အကျိုးဖြစ်ဖြစ် ဝဋ်လိုက်တာတော့ မသေချာဘူးလား။ သေချာတယ်။ ဘာလို့တုန်း။ နောက်ဆုံးမှာ “ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော” နဲ့ ဆုံးကြမှာနော်။

အဲလိုဆိုတော့ ဝိပါကဝဋ်ဆိုတာ ကမ္မဝဋ်ရှိလို့ လိုက်တာ။ ဝိပါကဝဋ် ပြေချင်ရင် ဘာလုပ်ပေးရမလဲ။ ကမ္မဝဋ်ကို ဖြေရတယ်။ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြောပြောနေတာ။ နားလည်လား။ “မင်းတို့ ဝိပဿနာ အားထုတ်တယ်ဆိုတာ နယ်ပြောင်းတဲ့ အလုပ် တဲ့။ ဘာအလုပ် “နယ်ပြောင်းတဲ့အလုပ်”။ ဘယ်နယ်က ဘယ်နယ် ကို ပြောင်းတာလဲဆိုတော့ ကံနယ်က ဉာဏ်နယ်ကို ပြောင်းရတာ။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ တော်တော်များများက ကံနဲ့ ကံရဲ့ အကျိုးကို ယုံတယ်။ ယုံရကောင်းမှန်း သိတဲ့အတွက် ကံကို တတ်နိုင်သမျှ ကောင်းအောင် လုပ်ကြပါတယ်။ အဲဒါဟာ အခြေခံမူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက် သိထားတဲ့ အသိပဲ။

အဆင့်မြင့်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက် ဖြစ်ချင်ရင် ကံနဲ့ ကံရဲ့ အကျိုးကို ယုံရုံနဲ့ မရဘူး။ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးလည်း ခဏ ခဏ ပြောပါတယ်။ ကံနဲ့ ကံရဲ့အကျိုးဆိုတာ ဘုရားပွင့်မှ သိရတာ

မဟုတ်ဘူး။ ဘုရားမပွင့်လည်း သိရတယ်။ ဘုရားပွင့်တဲ့အခါ ပိုသိရတာက ဘာလဲ။ “ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အကျိုး”။ အဆင့်မြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ချင်ရင် “ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အကျိုးကို သိရမယ်”။

ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အကျိုးကို သိရမယ်ဆိုရင် ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုးကော့ မလိုတော့ဘူးလား။ ကံ ဟူသမျှ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်တယ် ဆိုတော့ ကမ္မဝဋ်နောက်က ဘာလိုက်မတုန်း၊ ဝိပါကဝဋ်လိုက်မှာ၊ ဝိပါကဝဋ်လိုက်မှာဆိုတော့၊ ဒါဖြင့် ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုးကျတော့ တပည့်တော်တို့ အသုံးမကျတော့ဘူးလား။ အဲဒါကြီးကို စွန့်ပစ်ရမှာလား။ ဒါက တော်တော်ခက်တာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ကံအလုပ် ရှိတယ်၊ ဉာဏ်အလုပ် ရှိတယ်။ နှစ်မျိုးမှတ်ထားပါနော်။ ကံအလုပ်ကို “စရဏတရား” လို့ ခေါ်တယ်။ ကံဆိုတဲ့ နေရာမှာ ရိုးရိုးဒါန၊ သီလဆိုတဲ့ အဲဒါကို ကာမာဝစရကံ ခေါ်တယ်။ အဲဒီကနေ ဈာန်အဆင့်ဆင့်ကို မဟဂ္ဂုတ်ကံ ခေါ်တယ်။ အဲဒါ ကံပဲ ဟုတ်လား။

အဲဒီထက် မြင့်ရင် ‘ဉာဏ်’၊ ဉာဏ်ဆိုတာ ဘယ်က စတာလဲ။ ဝိပဿနာက စတယ်။ ဝိပဿနာနဲ့ စတယ်။ ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အလုပ်ဆိုတော့ “ဝိဇ္ဇာ” မျိုးစေ့။ အသိနယ်ကို စတာမို့လို့။ တကယ်တော့ အသိနယ်ထဲတောင် မကူးရသေးဘူး။ ဉာဏ်နယ်ထဲ တကယ် မရောက်သေးဘူး။ တစ်မင်္ဂ၊ တစ်ဖိုလ်မရရင် ဉာဏ်နယ်ရဲ့ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် မရသေးဘူး။ ဉာဏ်နယ်ရဲ့ citizen မဖြစ်သေးဘူးလို့ ပြောတာ။

ဝိပဿနာ အလုပ် လုပ်ပြီဆိုတော့၊ ဉာဏ်နယ်က PR

လောက်တော့ ပေးပြီပေါ့နော်။ PR လောက်ပဲ၊ citizen မဖြစ်သေးရင် စိတ်မချရသေးဘူး။ အာမခံချက် မပြည့်သေးဘူး။

အဲဒီတော့ ကံအလုပ်တွေက ‘စရဏ’ ။ ဉာဏ်အလုပ်နယ်က ‘ဝိဇ္ဇာ’ ။ တကယ်ဘဝ လွတ်မြောက်မှု ရောက်ချင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှန်ရင်၊ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင်လည်း ဘာလို့ သံသရာဝဋ်က လွတ်မြောက် သွားရသလဲဆိုတော့၊ ဘုရားဂုဏ်တော်တွေထဲမှာ ‘ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နော’ လို့ မပါဘူးလား။ ဝိဇ္ဇာဆိုတဲ့ ဉာဏ်လုပ်ငန်း စရဏဆိုတဲ့ ကံ လုပ်ငန်းနှစ်ခုစလုံး ပြည့်စုံလို့ သံသရာဝဋ်က လွတ်မြောက်နိုင် တာ၊ နားလည်လား။

ဒါဖြင့် ကံနယ်ကနေ ဉာဏ်နယ်ကူးပြီဆိုတော့ ကံတွေကို စာရင်းချုပ်ကြည့်တော့လည်းပဲ ‘ဧဝမေတဿ ကောလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော’ နဲ့ ဆုံးနေပြီ ဆိုတော့၊ အဲဒီကံနယ်သည် အလကားလို့ ပြောရမှာလား။ အဲဒါလည်း စရဏတရားဖြစ်လို့ အလကားလို့တော့ ပြောလို့မရဘူး။ သူလည်း လိုအပ်တယ်။ စရဏမျိုးစေ့လည်း ရှိရတယ်။ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့လည်း ရှိရတယ်။ နှစ်ခုလုံး စုံမှ “သမ္ပန္န” ဖြစ်မယ်။

ဘာဖြစ်လို့တုန်း၊ အဲဒီမှာ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး ရှင်းပြ ထားတာက၊ စရဏမျိုးစေ့နဲ့ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ဟာ အကျိုးကို ဆောင်တတ် တဲ့ သတ္တိချင်းကွာလို့။ စရဏမျိုးစေ့ဆိုတဲ့ ကံတွေဟာ ‘အခွင့်အလမ်း’ ကို ဆုံးဖြတ်ပေးတယ်။ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့က ‘အရေးပါမှု’ ကို ဆုံးဖြတ် ပေးတယ်။ အခွင့်နဲ့အရေး။ ‘အခွင့်’ ကို ဘယ်သူက ဆုံးဖြတ်လဲ ‘စရဏ’ ဆိုတဲ့ ‘ကံ’ က ဆုံးဖြတ်ပေးတယ်။ ‘အရေး’ ကို ‘ဝိဇ္ဇာ’ ဆိုတဲ့ ‘ဉာဏ်’ က ဆုံးဖြတ်ပေးတယ်။

အခုနလိုပဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံကျကျလေး ကိုယ်လည်း သိအောင်၊ သူများလည်း ပြောနိုင်အောင် ‘စရဏ’ မျိုးစေ့သာ ရှိတယ်။ ‘ဝိဇ္ဇာ’ မျိုးစေ့ မရှိဘူးဆိုရင် စရဏမျိုးစေ့ ရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် အခွင့်ကောင်းရတယ်။ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ မရှိဘူးဆိုရင် အရေးမပါဘူး။ တကယ်လို့ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ပဲ ရှိတယ်။ ကံတွေလို့ခေါ်တဲ့ စရဏမျိုးစေ့ မပါရင် ဘာဖြစ်လဲ၊ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ရှိလို့ အရေးပါပေမယ့် စရဏမျိုးစေ့ မရှိလို့ အခွင့်မရပဲ ဖြစ်မယ်။ အဲဒါလေးက အစ သိရမယ်။ တစ်ခုခု ကို ပယ်မိမှာစိုးလို့။

အဲဒါ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးက နှိုင်းယှဉ်ပြတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တုန်းက ဘုရားရှင်နဲ့ အချိန် မရွေးတွေ့နိုင်တဲ့ အခွင့်အရဆုံးက ဘယ်သူလဲဆိုရင် ‘ကောသလ မင်းကြီး’ တဲ့။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးက နာမည်ကြီးတယ်၊ အနာထပိဏ် တို့ ဝိသာခါတို့လည်း နာမည်ကြီးနေပေမယ့် ဘုရားနဲ့ အချိန်မရွေး တွေ့နိုင်တာ ကောသလမင်းကြီး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ မြတ်စွာ ဘုရားက ကောသလမင်းကြီးရဲ့ ပိုင်နက်ဖြစ်တဲ့ သာဝတ္ထိပြည်က ဇေတဝန်ကျောင်းမှာ (၂၅) ဝါတောင် နေခဲ့တာ။ သာဝတ္ထိရဲ့ အာဏာ ပိုင် ဘုရင်က ကောသလမင်းကြီး။ မင်းကြီးက တံခါးမရှိ၊ ဓားမရှိ ဘုရားကျောင်းကို ဝင်လို့ထွက်လို့ ရတယ်။ အဲဒါကြောင့် အခွင့် အရဆုံးဟာ ကောသလမင်းကြီးပဲ။

အဲဒီကောသလမင်းကြီး ဘာဖြစ်သွားလဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာ တွေ သိတယ် မဟုတ်လား။ နောက်ဆုံးကျတော့ သူ့သား ဝိဋ္ဌဠာဘက အာဏာသိမ်းလို့ တူတော်မောင် အဇာတသတ်ရှိရာ ထွက်ပြေး

တိမ်းရှောင်ရင်း လမ်းဘေးက ဇရပ်မှာ မထင်မရှား သေသွားရတယ်။ တစ်မင်္ဂ၊ တစ်ဖိုလ် မရတဲ့အတွက် ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရှုထောင့်က ကြည့်ရင် အရေးပါတဲ့ပုဂ္ဂိုလ် မဖြစ်ဘူး။

ဦးဇင်းတို့ ဒီနေ့ “သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ” = မဂ္ဂဋ္ဌာန် လေးယောက်၊ ဖလဋ္ဌာန် လေးယောက်ဟု ဆိုအပ်သော ရှစ်ယောက် သော အရိယာသံဃာကို ဦးထိပ်ထား၍ ထိုမင်္ဂ၊ ဖိုလ်ရကြောင်း ကျင့်ကြံသော သမုတိသံဃာတော်များကို ကိုးကွယ်ပါ၏။ ဆည်းကပ် ပါ၏” ထဲမှာ အနာထပိဏ်တို့ ဝိသာခါတို့ ပါတယ်။ မင်္ဂဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ရသွားရင် အကုန်ပါတယ်။ ‘ကျား’ ဖြစ်ဖြစ် ‘မ’ ဖြစ်ဖြစ် ခြားနားချက် မရှိဘူး။ အရိယာအဆင့်မှာ ဘယ်သူက ပိုမြတ်တယ် ဆိုတာလည်း မရှိဘူး။ အကုန်လုံး ပူဇော်ရတာပဲ။

အဲဒီထဲမှာ ကောသလမင်း မပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ သူက စရဏမျိုးစေ့ပဲ ရှိတယ်။ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ မရှိဘူး။ အဲဒီတော့ ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နော မဖြစ်ဘူး၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော မဖြစ်ရင် မင်္ဂ ဖိုလ် မရတဲ့ အတွက် သံသရာဝဋ် လွတ်မြောက်သူ စာရင်းထဲ မဝင်ဘူး။ သာသနာ တော်မှာ ‘အရိယာ’ ဖြစ်တော့မှ လူရာဝင်တာ။ အရိယာမဖြစ်ရင် “သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ” ထဲ မပါလို့ လူရာမဝင်သေးဘူး ပြော တာနော်။

နောက်ထပ်တစ်ခု ဆရာတော်ကြီးက ပြောပြတယ်။ မြတ်စွာ ဘုရား သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရပြီးလို့ ဒုက္ခလွတ်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်တဲ့ လမ်းစဉ်အမှန်ကို သိပြီး သဗ္ဗညုဘုရားဖြစ်ပြီ ဆိုတော့- ဒီတရားကို ပထမဆုံးဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်က သိနိုင်ဆုံးဖြစ်မလဲ

လို့ ဘုရားစဉ်းစားတဲ့အခါ၊ ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် သွားတွေလဲ။ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦး
မဟုတ်ဘူး။ အာဠာရနှင့် ဥဒကဇော်။ ဥဒကရသေ့ကြီးက ဘုရား
လောင်း သိဒ္ဓတ္ထကို ဥရုဝေလတောထဲမှာ နေဝသညာနာသညာ
ယတနဈာန်အထိ ဈာန်လမ်းစဉ်ကို အမြင့်ဆုံးထိ သင်ပေးလိုက်တဲ့
ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဘာမှလိုလေသေး
မရှိဘူးတဲ့။ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသာ ဒီနည်းလေးကို ပြောလိုက်လို့ရှိရင်
တစ်ခွန်းတစ်ပါဒ ပြောလိုက်ရုံနဲ့ မဂ်၊ ဖိုလ် ရနိုင်တယ်တဲ့။ ငါ
သူတို့ကို စပြီးတော့ ပြောလိုက်ချင်တယ်။

ဘုရားက အဲဒီလိုပြောတော့ ရုက္ခစိုးနတ်တွေက ဘာပြောလဲ။
အရှင်ဘုရား တရားဟောလိုတဲ့ ‘အာဠာရ’ ရသေ့ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့
ခုနစ်ရက်က သေသွားပြီ ဘုရား။ ဥဒကရသေ့ကလည်း မနေ့ညကပဲ
သေသွားပြီ။ တရားနာခွင့်ရလိုက်လား။ မရဘူး။ တကယ့်ကို အရေး
ပါနိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေ။ ဒါပေမဲ့ အခွင့်မရဘူး။ အဲဒါ ဘာဖြစ်
လို့လဲဆိုတော့ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ပဲ အားသန်ပြီးတော့ စရဏမျိုးစေ့ကို
ပစ်စလက်ခတ်ပယ်ခဲ့လို့။ အရေးပါနိုင်ပေမယ့် အခွင့်မရဘူး။ ကနေ့
အခွင့်လည်းကောင်း အရေးလည်းပါချင်ရင်၊ အခွင့်ကောင်းဖို့အတွက်
စရဏမျိုးစေ့ဖြစ်တဲ့ ကံလမ်းကိုလည်း ကျင့်သုံးရမယ်။ အရေးပါဖို့
လည်း ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ဆိုတဲ့ ဉာဏ်လမ်းကိုလည်း ကျင့်သုံးရမယ်။

ဒါန၊ သီလ၊ သမထ ဘာကြောင့် လုပ်ရသလဲ။ စရဏမျိုးစေ့
အတွက်၊ အခွင့်ကောင်းကိုရဖို့။ ဝိပဿနာ ဘာလို့အားထုတ်လဲ၊ ဝိဇ္ဇာ
မျိုးစေ့နဲ့ မဂ်၊ ဖိုလ်ရ။ အရေးပါဖို့ အဲလို သဘောပေါက်ထားရမယ်နော်။

အဲတော့ အခွင့်နဲ့ အရေး။ အဲဒီအထဲမှာ ဦးဇင်း ဒီနေ့ အခွင့်

အကြောင်း စပြောမယ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားအရဆိုရင် အားလုံး သိတယ်။ ခုန ကံကို ဖြေရမယ် ပြောတယ်။ ကံဖြေချင်ရင် ကံက ဘာကြောင့် ဖြစ်ရသလဲ ကြည့်တော့ ကိလေသဝဋ်ကြောင့်။ ဒါ နောက်ဆုံး ဖြေပစ်ရမှာ။ ဘာတုန်းဆိုရင် ကိလေသဝဋ်။ ကိလေသ ဝဋ်က ဘယ်သူတွေ ဦးဆောင်တာလဲ မေးလိုက်တော့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မှာ “အဝိဇ္ဇာနဲ့ တဏှာ” ၊ ဟုတ်တယ် မဟုတ်လား။ ဘဝကို အနီးကပ် ခြယ်လှယ် ဒုက္ခပေးနေတာက ဘယ်သူလဲဆိုရင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို တော်တော်လေး သဘောပေါက်ရမယ်နော်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ချုပ်လိုက်ရင် သစ္စာလေးပါး ဖြစ်သွားတယ်။ သစ္စာလေးပါးနဲ့ ပြောရင် အားလုံး သဘောပေါက်တယ်။ ဒုက္ခ ဘာကြောင့် ဖြစ်တာလဲ။ သမုဒယကြောင့် ဖြစ်တာ။ သမုဒယဆိုတာ တဏှာ။ ဒါဖြင့် ဦးဇင်းတို့ အနီးကပ် ဒုက္ခပေးနေတဲ့ ကိလေသာဟာ ဘယ်သူလဲဆိုရင် ‘တဏှာ’။ သံသရာရဲ့ တရားခံဟာ တဏှာ၊ အနီးကပ်ဒုက္ခပေးတဲ့ တရားခံဟာ ‘တဏှာ’။ အဲဒီတော့ ဗုဒ္ဓရဲ့ ဦးတည်ချက်ဟာ ဘာလဲလို့မေးရင် တဏှာကို အပြုတ်တိုက်မယ်။ အဲဒီကစပြီးတော့ စဉ်းစားရတာနော်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ၁၉၅၃-ခုနှစ်လောက်က ထင်တယ်။ အိန္ဒိယ မှာ ဘာသာ ၃၆ မျိုးတတ်တဲ့ ကမ္ဘာ့အဘိဓမ္မာ ပညာရှင်ကြီးက ဗုဒ္ဓ အဘိဓမ္မာတင် မဟုတ်ဘူး။ ဟိန္ဒူဒဿနတွေ အကုန်တတ်တယ်။ ဒါတင်မကဘူး။ ဥရောပမှာ ခေတ်စားတဲ့ အဘိဓမ္မာတွေက အစနော်။ အကုန်ကိုတတ်တာ။ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်ကြီး၊ အိန္ဒိယပညာရှင် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ‘ရာဟုလာ သံကစည်း’ ဆိုတာ မြန်မာပြည်ကို လာတယ်။ လာတဲ့

အခါမှာ သူနဲ့ အိန္ဒိယမှာ ပညာသင်ဘက်ဖြစ်တဲ့၊ လူထဲက စာရေးဆရာ “ပါရဂူ” ၊ ဘုန်းကြီးထဲက တောင်တွင်းကြီး နတ်မှီတောရ ဆရာတော် ရှင်ဥက္ကဋ္ဌ။

ရှင်ဥက္ကဋ္ဌနဲ့ ပါရဂူတို့က ဘာစီမံကိန်း လုပ်နေလဲဆိုတော့- ဒို့မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်တာဟာ၊ အိန္ဒိယ မဇ္ဈိမဒေသက မျိုးစေ့ ဖြန့်လိုက်လို့ ရောက်လာတာ။ အဲဒီတော့ မြန်မာပြည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားနေပေမယ့် မူလ မျိုးစေ့ချခဲ့ရာဖြစ်တဲ့ မဇ္ဈိမဒေသမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မရှိတော့ဘူး။ ပင်မသွေးကြော ပြတ်နေတယ်။ အဲဒီနေရာ ပြန်ဆက်ဖို့ မြန်မာပြည်က ဘုန်းကြီးတွေ အိန္ဒိယကို လွှတ်မယ်။ ရှင်ဥက္ကဋ္ဌဆိုတာ ရခိုင်ဆရာတော်ကြီး ဘဒ္ဒန္တစန္ဒရမုနိတို့နဲ့ အဲဒီခေတ်မှာ အတူတူ သွားနေပြီးတော့ မိတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး။ အဲလို စီမံကိန်း ချထားကြတာ။ အိန္ဒိယက ပညာရှိဖြစ်တဲ့ ရာဟုလာ သံကစွည်းလည်း မြန်မာပြည်ရောက်လာတော့ သူ့ကို ဂန္ဓိခန်းမမှာ ကြိုဆိုဧည့်ခံပွဲ လုပ်တယ်။ အိန္ဒိယ-မြန်မာချစ်ကြည်ရေးအသင်းက။ အဲဒီမှာ သူ့ကို ဧည့်ခံကြိုဆိုတော့ ရှင်ဥက္ကဋ္ဌရော၊ ဆရာပါရဂူရော ဒီအကြံအစည်ကို သူ့ကို တင်ပြကြတယ်။

“အိန္ဒိယကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန်လည်ထွန်းကားအောင် လုပ်ဖို့ ဆရာကြီးဆီက အကြံဉာဏ်ယူချင်ပါတယ်။ ဆရာကြီး အကြံပေးပါ” ဆိုတော့ သူပေးတဲ့အကြံ၊ ဒကာကြီးတို့၊ ဒကာမကြီးတို့ စဉ်းစားကြည့်ဖို့၊ ဝိုင်းစဉ်းစားဖို့နော်။ သူပြောတာက ဘာလဲဆိုတော့ သူက ကွန်မြူနစ်နည်းနည်းသန်တော့ သူ့စကားလုံးတွေကလည်း ကွန်မြူနစ် နည်းနည်းဆန်တယ်ဗျ။

“လောကရဲ့ ဒုက္ခကို ငြိမ်းချင်ရင်၊ တဏှာကို အမြစ်ပြတ် ချေမှုန်းပစ်ရမယ်လို့ ကြွေးကြော်ထားတဲ့ ဂေါတမဗုဒ္ဓဟာတဲ့။ တဏှာ အကြီးဆုံး အမျိုးအစားဖြစ်တဲ့ ကောသလတို့၊ ဗိမ္ဗိသာရတို့လို ပဒေသရာဇ်ကြီးတွေနဲ့ အနာထပိဏ်တို့လို၊ ဝိသာခါတို့လို အရင်းရှင်ကြီး တွေကိုတဲ့။ သူ့ခြေဖဝါးအောက်ရောက်အောင် ဘယ်လို စည်းရုံးလိုက် သလဲ။ အဲဒီမြှုပ်ကွက်ကို ရအောင်ဖော်နိုင်မှ အိန္ဒိယကို ပြန်ပြီးတော့ သာသနာပြုလို့ရမယ်တဲ့”

စဉ်းစားကြည့်နော်။ ရှင်ဘုရင်ထက် လောဘကြီးတဲ့လူ မရှိ ဘူး။ ရှင်ဘုရင်ပြီးရင် ဘယ်သူတွေ လောဘကြီးတုန်း။ ကုန်သည်တွေ အရင်းရှင်တွေ။ အဲဒီတော့ ကောသလတို့၊ ဗိမ္ဗိသာရတို့လို ရှင်ဘုရင် တွေ၊ အနာထပိဏ်တို့၊ ဝိသာခါတို့လို ကုန်သည်ကြီးတွေက ဘုရားနား မှာ ဝိုင်းဝိုင်းလည်ပြီးတော့ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ကြီး ၄၅ ဝါပတ်လုံး၊ ဘုရားအတွက် အဘက်ဘက်က အဆင်ပြေအောင်လို့၊ အနီးကပ် ဆောင်ရွက်တာ။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေ၊ သူတို့က ဘယ်လို လူမျိုးလဲ ကြည့်လိုက်တော့ တဏှာ လောဘအကြီးစားကြီးတွေ။ ဗုဒ္ဓဝါဒက ဘယ်လိုဝါဒလဲဆိုရင် ဒုက္ခငြိမ်းချင်ရင် တဏှာကို သတ် ပေး။ (‘တဏှာပယ်ရေး၊ ဒို့အရေး’ လို့ ဝိုင်းအော်နေလို့တော့ မရ ဘူး။) ကိုယ့်ဟာကိုယ် အေးအေးဆေးဆေး သတ်ပေါ့။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ တဏှာလောဘအကြီးစားများနှင့် တဏှာ လောဘ ပယ်သတ်ရေး ဟောတဲ့ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားတို့ ဘယ်လို ဆက်သွယ်မိသွားတာလဲ။ ဒါကို ရအောင်ဖော်ပါတဲ့။ အဲလိုပဲ ပြောသွားတယ်။ ဒါ ဘယ်နှယ်လုပ်ရ မယ် မပြောပါဘူး။ အဲဒီတော့ ပြန်သွားတော့ ဒီကိစ္စ ဆွေးနွေးတယ်။

ဟုတ်တယ်၊ တဏှာလောဘကို အပြတ်ချေမှုန်းရေး ကြွေးကြော်ထားတဲ့ (သူ့ အသုံးနဲ့ဆို) ဂေါတမဘုရားဟာ၊ လောဘ အကြီးစား သမားတွေကို ပထမဆုံး ဘာလို့ စည်းရုံးနိုင်သလဲ။ အဲတော့ အမျိုးမျိုး ပြောကြတာပေါ့။ ဦးဇင်းတို့က အဲဒီတုန်းက မမီဘူး။ သိပ်လည်း မသိတတ်သေးဘူး။ မြို့နဲ့ အလှမ်းဝေးနေတာ လည်း ပါတယ်။

ဒီကိစ္စ ဒေးဒရဲမြို့၊ နိကာယသင်တန်းဖွင့်ပွဲမှာ၊ ဆရာ ရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ရော၊ ဆရာပါရဂူတို့ရော ဆုံကြပါတယ်။ ဂေါတမဘုရားရှင်က ဘယ်လို စည်းရုံးလိုက်တာလဲ။ အမျိုးမျိုး ပြောကြတယ်။ ဦးဇင်းနားထဲ မှာ ထူးထူးခြားခြား ကြားလိုက်ရတာကို ပြောမယ်။ တောင်တွင်းကြီး နတ်မှီတောရ ဆရာတော်က ပြောတယ်။ လွယ်လွယ်လေးပါတဲ့။ သူက “စနစ်တကျ လောဘကြီးနည်း သင်ပေးလိုက်တာပဲတဲ့”။ “စနစ်တကျ လောဘကြီးနည်း” သင်ပေးလိုက်တော့ လောဘ သမားတွေဟာ လောဘကြီးနည်းကို သိသွားတယ်တဲ့။ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေကော လောဘကြီးနည်းကို သိပြီလား။

လောဘဆိုတာ လိုချင်တာ၊ ကိလေသဝဋ်မှာ တဏှာလောဘ ရဲ့ အလုပ်က လိုချင်တာ။ လိုချင်လို့ ကမ္မဝဋ်ဆိုတဲ့ အလုပ်လုပ်တယ်။ ‘အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ’။ အဝိဇ္ဇာမှာ တဏှာအဖော် ရှိတယ်။ အဝိဇ္ဇာ ကိုယ်တိုင်က ဘာမှလုပ်တတ်တာ မဟုတ်ဘူး။ အဝိဇ္ဇာက မသိအောင် နောက်ကွယ်က မျက်လှည့်ပြတတ်တာပဲ ရှိတာပဲ။ သူက နောက်ကွယ် က မျက်လှည့်ဆရာကြီး။ မြန်မာပြည်မှာလိုပဲ ဘာမှမသိတဲ့တရားက နောက်ကွယ်က မျက်လှည့်ဆရာကြီးပဲ။ အခုလည်း ဘာမှ မသိတဲ့

အဝိဇ္ဇာက နောက်ကွယ်က မျက်လှည့်ဆရာပဲ။ သူက ဘယ်သူ့ခိုင်းလဲ
ဆိုတော့ တဏှာဆိုတဲ့ ခရိနီကြီး၊ ကုန်သည်ကြီးတွေကို ခိုင်းမှာပဲ။
အဲဒီတော့ နာမည်ဆိုးတွင်ချင်ရင် ဘယ်သူ တွင်မတုန်း၊ ခရိနီပဲ
တွင်တယ်။

ခုလည်းပဲ တဏှာပဲ နာမည်ဆိုး တွင်မယ်။ ဒုက္ခရဲ့ လက်သည်
ဟာ ဘယ်သူတုန်းလို့မေးရင် တဏှာပဲ။ တဏှာက လိုချင်တာဆိုတော့
လိုချင်တာကို ရအောင် ခိုင်းတာပေါ့။ လိုချင်ခြင်းဆိုတဲ့ လောဘ
ကြီးခြင်းက နှစ်မျိုးရှိတယ်။ စနစ်တကျ လောဘကြီးခြင်းရယ်၊
စနစ်မကျ လောဘကြီးခြင်းရယ် နှစ်မျိုးရှိတယ်။ စနစ်မကျတဲ့ လောဘ
ကြီးခြင်းကို ဝိသမလောဘလို့ ခေါ်တယ်။ စနစ်တကျ လောဘကြီး
တာကို သမလောဘလို့ ခေါ်တယ်။ ဝိသမလောဘဆိုတာ တရား
မျှတမှု ကင်းတယ်။ တရားနဲ့လွတ်တဲ့ လောဘ။ သမလောဘကျတော့
တရားနဲ့ယှဉ်တဲ့ လောဘ၊ ဘာထူးလဲဆိုတော့ မြတ်စွာဘုရားက ဟော
တယ်။ “ပလောက” ဆိုတဲ့သုတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ တိကနိပါတ်မှာ ရှိတယ်။
အဲဒီမှာ ပရ ပရိဂ္ဂဟိတေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဝိသမ လောဘော =
သူတစ်ပါး ပိုင်ဆိုင်တာကို မတရားလိုချင်တဲ့ လောဘသည် ဝိသမ
လောဘ။ စနစ်မကျတဲ့လောဘ။ တစ်နည်း မတရားလောဘ။ အတ္တနော
ပရိဂ္ဂဟိတေသု ပန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သမ လောဘော နာမ = ကိုယ်ပိုင်
တာကို ကိုယ်တပ်မက်တဲ့ လောဘကတော့ သမလောဘလို့ ခေါ်တယ်။
စနစ်တကျလောဘ၊ တစ်နည်း တရားတဲ့လောဘ။ (အံ-ဋ-၂-၁၄၂)

အဘိဓမ္မာမှာတော့ လောဘကို အကုသိုလ်စာရင်းထဲသွင်းတာ။
တရားတယ်၊ မတရားဘူး မရှိဘူးနော်။ သုတ္တန်ဒေသနာမှာ နှစ်မျိုး

ခွဲခြားတယ်။ တရားတဲ့ လောဘနဲ့ မတရားတဲ့လောဘ။ ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းနဲ့ တရားသဖြင့် ကြိုးစားလိုချင်ရင် တရားတဲ့လောဘ၊ သမလောဘ။ အဲဒီနှစ်ခု ခွဲပြီး တော့မှ ဘုရားက အရင်းရှင်ကြီးတွေ၊ ကုန်သည်ကြီးတွေကို ဘာသင်ခဲ့တုန်း။ သမလောဘ။ လောဘကို စနစ်တကျကြီးတတ်အောင် သင်ပေးလိုက်တယ်။ လောဘစနစ်တကျ ကြီးရင် ဘာဖြစ်လဲ။

ဒီစင်ကာပူမှာ သိပ်အလုပ် ကြိုးစားတဲ့သူ မရှိဘူးလား။ သိပ် အလုပ်ကြိုးစားရင် ဘာဖြစ်မလဲ။ သိပ်ဝင်ငွေကောင်းတာပေါ့။ ဝင်ငွေ ကောင်းရင် လောကမှာ အောင်မြင်တာပဲ။ လောကမှာ လောဘမပါရင် ဘာမှ မအောင်မြင်ဘူး။ လောကမှာ ဘယ်သူတွေ လူရာဝင်သလဲဆိုရင် လောဘကြီးတဲ့သူတွေ လူရာဝင်တယ်။ အဲဒီလောဘကြီးပြီးတော့ လူရာ ဝင်ချင်တဲ့သူတွေကို စနစ်တကျ လောဘကြီးနည်း ဘုရားရှင်က သင်ပေးတာ။ ဘုရားက စနစ်တကျ လောဘကို ကြီးချင်စိတ်ပေါက် လာအောင် ပြောသေးတာ။

“ဘုရားက စနစ်တကျ လောဘကြီးချင်စိတ် ပေါက်လာ အောင် သင်ပေးတယ်” ဆိုရင် ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နားနဲ့ဆိုရင်တော့ တော်တော်ကြီး ကန့်လန့်တော့ ဖြစ်နေမလား မသိဘူးနော်။ ဘုရားက ပြောတယ်။ စနစ်တကျ လောဘကြီးရင် စနစ်တကျ စီးပွားဖြစ်တယ်တဲ့။ စနစ်တကျ စီးပွားဖြစ်ရင် ‘သန္တုဋ္ဌိ’ ရောင့်ရဲတယ်။ ကိုယ့်စီးပွားနဲ့ကိုယ် ဝမ်းမြောက်ကျေနပ် ကြည်နူး တာကို ‘သန္တုဋ္ဌိ’ ခေါ်တယ်။ စနစ်တကျ မဟုတ်ပဲနဲ့ ရှာရင် မတရား သဖြင့် ရတာ။ မတရား ရထားတဲ့သူဟာ ကိုယ့်စီးပွားနဲ့ကိုယ်

ကျေနပ်၊ ဝမ်းမြောက်၊ ကြည်နူးခြင်း၊ လူလိုသူလို သွားလာလှုပ်ရှား ပျော်ပါးနိုင်ခြင်းရှိရဲ့လား၊ (မရှိဘူး)။ ခိုးရာပါပစ္စည်းနဲ့ ပွဲလယ်မတင့် သလိုပေါ့။

စနစ်တကျ လောဘကြီးတော့ ကိုယ့်စီးပွားနဲ့ကိုယ် မကြည်နူး နိုင်ဘူးလား။ ကြည်နူးနိုင်တယ်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာ ဂုဏ်ယူနိုင်တယ်။ ဘုရားလက်ထက်က သူတို့ကိုယ် သူတို့ ကုဋေရှစ်ဆယ်သူဌေး၊ ကုဋေ လေးဆယ်သူဌေး စသည် ဖွင့်ပြောရဲ့၊ ဂုဏ်ယူရဲ့ကြသလိုပေါ့။ သံ = ကိုယ်ရရှိပိုင်ဆိုင်တဲ့ စီးပွားဥစ္စာကို၊ တဋ္ဌိ = ကျေနပ်ဝမ်းမြောက် ဂုဏ်ယူတတ်တယ်။ အဲဒါကို ရောင့်ရဲတယ်လို့လည်း ခေါ်တယ်။ ရောင့်ရောင့်ရဲရဲဆိုတာ ဝံ့ဝံ့စားစားလို့ ပြောတာ။ အခုခေတ် အလိုဆိုရင် တော့ ‘ပွင့်လင်းမြင်သာ ဖွင့်ဟပြောရဲတာ’ လို့ ဆိုရမှာပေါ့။ ‘သန္တုဋ္ဌိ’ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ အဲဒါကို ပြောတာ။ စနစ်တကျ လောဘကြီးလို့ စနစ်တကျရှာရင်၊ ရှာလို့ရသလောက် ချမ်းသာခြင်းလေးမျိုး ရတယ် တဲ့။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်မှာပဲ ဘုရားရှင်က ဟောခဲ့တယ်။

၁။ အတ္ထိသုခ - ငါ့မှာပြည့်စုံတယ်၊ ရှိတယ်ဆိုတဲ့ ချမ်းသာမှု ရတယ်၊ လောကထဲမှာ အဲဒါလည်း လိုတယ်။ လောကထဲ နေရင် လောကအကြောင်းက စဉ်းစားရတယ်။ လောကထဲ နေပြီးတော့ ဓမ္မအကြောင်း စဉ်းစားပြီးတော့ တဏှာလောဘ ဟာ၊ ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းတွေပဲ လို့ချည်း စပြီး မလုပ်လိုက်နဲ့။ အဲဒီကစရင် ဝိသာခါတို့ အနာထပိဏ်တို့ ဘုရားနားကပ်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ကောသလတို့ ဗိမ္ဗိသာရတို့လည်း “ဂေါတမဆို မလွယ်ဘူး၊ ဝေးဝေးရှောင်မှ။ ဒို့အပြစ် ပြောလိမ့်မယ်”

နဲ့ ဖြစ်ကုန်မှာပဲ။ အခု ဝေးဝေးရှောင်လား၊ အနီးကပ်လား၊ အနီးကပ်ကြတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ သူတို့ လိုအပ်ချက်ဖြစ်တဲ့ “လောဘကို စနစ်တကျကြီးပါ။ စနစ်တကျ လောဘကြီးရင် ဘာဖြစ်မလဲ။ များများရှာတယ်၊ များများရှာတော့ များများရတယ်။ ကိုယ်ရတာမှာလည်းပဲ ဘာမှ အပြစ်ပြောစရာ မရှိတဲ့အတွက် ကျေနပ်စရာ၊ ကြည်နူးစရာ မကောင်းဘူးလား။ အဲဒီ တရားသဖြင့် ရလို့ ကြည်နူးနေတာကို အတ္ထိသုခ = တို့မှာ ရှိတယ်၊ ပြည့်စုံတယ်၊ စားဝတ်နေရေး ပူစရာ မလိုဘူး” ဆိုပြီး နှစ်သက်နေတာ။ အဲဒါ သန္တုဋ္ဌိ ဖြစ်နေတာပဲ။

ခု ဒီက လူတွေရော ဘယ်သူတွေ စိတ်ချမ်းသာလဲ။ စားဝတ်နေရေး ပူစရာ မလိုဘူး၊ မကျန်းမာရင် ဆေးကုဖို့ လည်း ပူစရာမလိုဘူး၊ နေဖို့လည်း ပူစရာမလိုဘူး၊ စိတ်မချမ်းသာဘူးလား။ စနစ်တကျ လောဘကြီးရင် ‘အတ္ထိသုခ’ ကိုယ့်စည်းစိမ်နဲ့ကိုယ် ကျေနပ်နေတယ်။ အဲဒီအတွက် ချမ်းသာမှုရတယ်။ အတ္ထိသုခ။

၂။ ပရိဘောဂသုခတဲ့ လိုအပ်တဲ့အခါ လိုအပ်သလို သုံးနိုင်တဲ့ ချမ်းသာ။ စားချင်ရင် စားနိုင်တယ်။ ဝတ်ချင်ရင် ဝတ်နိုင်တယ်။ လှူချင်ရင် လှူနိုင်တယ်။ ပူတယ်ဆို Aircon ဖွင့်နိုင်တယ်။ အေးရင် heater ဖွင့်ထားလို့ မရဘူးလား။ အဲလို လုပ်ဖို့ရော ပစ္စည်းမရှိရင် ရပါ့မလား။ မရဘူး။ ပစ္စည်းကလည်း လောဘမှ မပါရင် ရှိပါ့မလား။ လောကဇာန်က ကြည့်ရင် လောဘလောက် ကျေးဇူးတင်စရာကောင်းတာ မရှိဘူး။

အဲဒါကြောင့် ဦးဇင်းက ကိုယ့်တပည့်တွေကို၊ ကိလေသာ
ထဲမှာလို့-လောဘလည်း ကြီးသင့်သလောက် ကြီးကြလို့၊
လောဘကြီးရင် စီးပွားတက်လို့ အစားဝနိုင်တယ်။ မလွဲသာ
မရှောင်သာ မောဟလည်း ကြီးတန်ကြီးကြလို့။ မောဟကြီး
ရင် ဘာဖြစ်တုန်း၊ အိပ်ရေးဝတယ်။ “စားရင်အသား၊ အိပ်ရင်
အား” ဆိုတော့ လောဘကြီးတဲ့အတွက် အသားတက်မယ်၊
မောဟကြီးရင် အားတက်မယ်။ ကိလေသာထဲမှာ ဘယ်ဘက်
ကမှ အကျိုးမမြင်တာတော့ ဒေါသကြီးတာပဲ။ ဒေါသကြီး
တာကျတော့ ကိုယ့်ဖက်က ကြည့်တော့လည်း ဘာမှ အကျိုး
မမြင်ဘူး။ ဒေါသကြောင့် အိုစာသွားတယ်။ စိတ်ဆင်းရဲ
တယ်။ စိတ်နှလုံးပူပန်တယ်။ သူ့ဘက် ကြည့်တော့လည်း
မုန်းစရာ ကောင်းတယ်၊ ရန်များတယ်။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ= အဲဒါ ဒေါသ
ရဲ့ နောက်ဆက်တွဲပဲ။ ဒေါသကြီးတာနဲ့ ပတ်သက်လို့တော့
သိပ်အကျိုးမမြင်ဘူး။ လောဘကြီးတာလည်း ကြီးတတ်ရင်
အကျိုးမရှိဘူးလား၊ မောဟကြီးတာလည်း ကျန်းမာရေးအတွက်
အိပ်ရေးဝဖို့ လိုအပ်တဲ့အခါ စနစ်တကျ မဖြစ်မနေကို ကြီးပေးဖို့
လိုအပ်တယ်။ မနားမနေ အလုပ်လုပ်နေရင် ဒီလူကျန်းမာရေး
မထိခိုက်ဘူးလား။ ဒီတော့ နားသင့်တဲ့အခါနား၊ နားနေ
အိပ်စက်တဲ့အခါ ဘာလေးနဲ့ အိပ်မှာလဲ။ ဉာဏ်လေးနဲ့ အိပ်မှာ
လား၊ မောဟနဲ့ အိပ်မှာလား။ ဉာဏ်နဲ့အိပ်ရင် သိနေရမှာ။
သိနေရင် အိပ်လို့ မပျော်ဘူး။ အိပ်တဲ့အချိန် ဘာနဲ့ အိပ်တာလဲ၊

မောဟနဲ့ အိပ်တာ။ အဲဒီတော့ လောကထဲ တရားစကား
ချည်းပဲလည်း သိပ်မပြောနဲ့။ မတရားကင်းတဲ့ စကားကိုလည်း
ပြောရမှာ။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ပြင်ရမှာက လောကထဲနေပြီး
တော့ လောကရေးနဲ့ ဓမ္မရေးကို ရောထွေးနေတယ်။ လောက
ထဲမှာ လောကကြီးပွားကြောင်း လုပ်တဲ့အခါ၊ “ဟာ...
သင်္ခါရတွေ၊ ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားတာပဲ။ တဏှာ၊ လောဘရှိရင်
အပါယ်ရောက် ကုန်မယ်။ သေရင် ကိုယ့်နောက်ပါမှာ မှတ်
လို့” နဲ့။ ရွာထဲနေတာ၊ တောကြောင် စကားပြောတယ်။
ဒါဖြင့် တောထွက်ပါလား ဆိုတော့ “စားဝတ်နေရေးက
တစ်ဖက်၊ အိမ်က ကလေးတွေက တစ်ဖက်” တဲ့။ အဲဒီကျ
မှ ရွာကြောင် စကားပြောတယ်။ အဲဒီ တော့ တောကြောင်
မဟုတ်၊ ရွာကြောင်မဟုတ်နဲ့၊ အစားလည်း မဝ၊ တရား
လည်း မရ၊ အဲဒီတော့ ဝှက်ကျတတ်တွေ ဖြစ်ကုန်ရော။

အစားရှာရင် အစားဝရမယ်။ တရားရှာရင်လည်း တရား
ရဖို့ရဲ့ အခြေခံသည် အစားဝဖို့လည်း မလိုဘူးလား။ အဲဒီဝတဲ့
အစားသည် တရားသောအစား ဖြစ်ရမယ်။ တရားမျှတတဲ့
အစားဖြစ်မှ ‘သန္တတိ = ကိုယ်ရတာနဲ့ ကျေနပ်နေရမယ်’။
သူများက မကျေနပ်စရာဖြစ်ရင် ကိုယ့်မှာလည်း ကျေနပ်ပါဦး
မလား။

မြန်မာပြည်က ဂျာနယ်တွေ ကြည့်မယ်ဆိုရင် ခရီးတွေ
ဝိုင်းဆဲထားတာ။ ခရီးနဲ့ဖြစ်ရတဲ့ဒုက္ခ တော်တော်ကို ကြီးပါ

လားနော်။ ပိုင်ဆိုင်တဲ့ပစ္စည်းတွေလည်း အများဆုံး။ အဆဲလည်း အခံရဆုံး၊ အမုန်းလည်း အခံရဆုံး၊ လူတောထဲမှာလည်း မတိုးဝံ့ဆုံး၊ လူရာမဝင်ဆုံး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ လောဘကို စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ကြီးထားလို့။

ဘုရားလက်ထက်က အနာထပိဏ်တို့၊ ဝိသာခါတို့၊ မြို့ထဲသွားရင် ကြွပါခင်ဗျား။ ကျောင်းလာလည်း ရဟန်း၊ ကိုရင်က အစ “ဒကာကြီးတို့ ဒကာမကြီးတို့” ဆိုပြီး ပျူပျူငှာငှာ မရှိဘူးလား။ မလှူဒါန်းလည်း သူတို့ လာတာကို ဝမ်းမြောက်တာ။ ရဟန်းသံဃာလည်း ဝမ်းမြောက်တယ်။

ပစ္စည်းဥစ္စာတော့ ရှိပါရဲ့။ စနစ်တကျ လောဘနဲ့ ရထားတာ မဟုတ်ဘဲ မတရားလောဘနဲ့ ရထားရင် “သူတို့နဲ့ အပေါင်းပါများ” လို့ အပြောခံရမှာစိုးလို့ သာရေး၊ နာရေးတောင် မဖိတ်ရဲဘူး။ သွေးသားတော့ တော်စပ် ပါတယ်။ အိမ်ပိုင်းထဲလည်း ဖြတ်မသွားရဲဘူး။ ဝင်လိုက် ထွက်လိုက် နှစ်ခါလောက်တွေရင် “ဒီကောင်၊ အဲဒီ ကောင်တွေနဲ့ ပေါင်းစားနေတဲ့ကောင် ဖြစ်မှာပဲ” ဆိုပြီး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တောင် စကားပြောတဲ့လူရှိမှာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီကစပြီးတော့ ဘာဆိတ်သုဉ်းသွားတုန်း၊ ‘သန္တုဋီ’ တရား။ မိမိ ကိုယ်ပိုင်ရှိထားတဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာနဲ့ နှစ်သက်ပြီး ကျေနပ်ဝမ်းသာဂုဏ်ယူနိုင်မှု ဆိတ်သုဉ်းသွားတယ်။

အဲဒီတော့ အတ္ထိသုခ = ရှိခြင်းကြောင့် ကျေနပ်ရတယ်။ သန္တုဋ္ဌိသုခအစစ်လည်း ရတယ်။ ချမ်းသာအားလုံးထဲမှာ သန္တုဋ္ဌိသုခကပဲ တကယ့် အမြတ်ဆုံး ချမ်းသာတဲ့။ “သန္တုဋ္ဌိပရမာသုခံ = ချမ်းသာအားလုံးထဲမှာ ကျေနပ်ကျေနပ် နေရတာဟာ ချမ်းသာအစစ်ပဲ” တဲ့။ လောကမှာ ပြောတာနော်။

ဒီမှာ ဓမ္မနဲ့ ရောထွေးပြီး “ဒါ နိဗ္ဗာန်မှ မဟုတ်သေးဘဲနဲ့ ချမ်းသာလို့ ဆိုနိုင်မလား” လို့တော့ သွားမပြောနဲ့။ “ချမ်းသာလို့ မဆိုရင် မင်းရှိတဲ့ နားကပ်တွေ အကုန်လုံးချုတ်ခဲ့ကွာ” ဆိုတော့ ချုတ်မလား၊ မချုတ်နိုင်ဘူး။ မပြောနဲ့။ ပရိဘောဂသုခ စားဝတ်နေရေးအတွက် ကျန်းမာရေးအတွက် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သုံးစွဲနိုင်တယ် ဆိုတာလည်း လောကအတွက် ချမ်းသာပဲ။

၃။ အဏဏသုခ - ကြွေးကင်းခြင်း ချမ်းသာကိုလည်း ရတယ်။ ကိုယ့်မှာ ပြည့်စုံနေတဲ့အတွက် ကြွေးယူစရာ မလိုတော့ဘူး။ ဒီချမ်းသာလည်း မပေါ့ဘူးနော်။ ကြွေးတွေတင် နေပြီဆိုရင် စားကောင်းသောက်ဖွယ်တွေ ဘယ်လောက်ကျွေးကျွေး စားလို့ မြိန်သေးလား၊ သန္တုဋ္ဌိ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ကြွေးကင်းနေမှ စားဝင်၊ အိပ်ပျော်၊ ချမ်းသာတာ။

၄။ အနဝဇ္ဇသုခ - မတရားတာ၊ မဟုတ်တာ၊ လုပ်စရာ မလိုဘူး။ အပြစ်ကင်းတဲ့ ချမ်းသာ။ လောဘကို စနစ်

တကျ ကြီးတတ်ရင် ဘုရားက ဘာပြောတုန်း။ အဲဒီ ချမ်းသာ လေးမျိုးတောင် ရနိုင်တယ်။ အတ္တိသုခ = ရှိတဲ့အတွက် ကျေနပ်နှစ်သက်ရတဲ့ ချမ်းသာ။ ပရိဘောဂသုခ = လိုအပ်တဲ့ စားဝတ်နေရေးအတွက် အရန်သင့် သုံးစွဲနိုင်တဲ့ ချမ်းသာ။ အဏဏသုခ = ကြွေးကင်း ချမ်းသာတာ။ ပြီးရင် အနုဝဇ္ဇသုခ = မတရားတာ မလုပ်တော့တဲ့အတွက် အပြစ်ကင်းခြင်း ချမ်းသာ။ အဲဒီ ချမ်းသာလေးမျိုးတောင် ရနိုင်တယ်လို့ ပြောတော့၊ ဟိုပုဂ္ဂိုလ်တွေက စနစ်တကျ လောဘ ကြီးတတ်သွားတော့တာပေါ့။ ဝိသာခါဆို နောက်ဆုံး လှုပ်နိုင်ရှားနိုင်တဲ့အထိ တစ်နေ့ကို လှည်း ၅၀၀ နဲ့ ဟိုဒေသ၊ ဒီဒေသတွေ ကုန်သွယ်တာပဲ။ လောဘမကြီး ဘူးလား။ အဲဒါ ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်လဲ။ အနာထပိဏ်ရော၊ ဝိသာခါရော သောတာပန် အရိယာချည်းပဲ။

ဝိသာခါရဲ့ အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုကြည့်ရင် တို့ ခုခေတ် လူတွေထက်တောင် လောဘအများကြီး ကြီးတယ်လို့ ပြောရမယ်။ ဝိသာခါဟာ ခုနှစ်နှစ်သမီး အရွယ်က သောတာပန်ဖြစ်ခဲ့တာ။ အရွယ်ရောက်လို့ ၁၆ နှစ် အိမ်ထောင်ပြုလိုက်တာ။ သားသမီး ၂၀၊ အဲဒီကနေ မြေး ၄၀၀၊ မြစ်က ၈၀၀၀။ အဲဒီအချိန်ထိ သူက ဝတ်လို့ စားလို့ အခု model girl တွေလိုပဲ။ ဘာလို့ ဒီလို ပြောနိုင်ရတုန်းဆိုတော့-မြေးတွေနဲ့ သူနဲ့ ကြည့်

လိုက်လို့ရှိရင် အတူတူပဲတဲ့။ ဘယ်သူက ဝိသာခါ ဆိုတာ ရွေးလို့မရဘူးဆိုတော့ သူလည်း ဝတ်စားဆင်ယင်မှု လောဘမကြီးဘူးလား။ ကြီးပေမယ့် ဘာလို့ လူရာဝင် နေတာလဲ။ သူ ကြီးတဲ့ လောဘတွေက စနစ်တကျ လောဘ။ အဲဒါကြောင့် တောင်တွင်းကြီး နတ်မှီတောရ ဆရာတော်က “အဲဒီ စနစ်တကျ လောဘကြီးနည်း သင်ပေးလိုက်တဲ့အတွက်” တဲ့။ အပါယ်ကင်းအောင် တော့ လောဘကြီးတတ်သွားတယ်။ အပါယ်ဘေးလည်း ကင်းတယ်။ လောဘလည်းအကြီးမပျက်တော့ လောကီ ချမ်းသာလေးမျိုးလုံးနဲ့လည်း ပြည့်စုံတယ်။ လောကုတ္တရာ ဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုလည်း ဖလသမာပတ်ဝင်စားပြီး ခံစားနိုင်တယ်။ အနာထပိဏ်လည်း သားသမီး အနည်း အများပဲ ကွာတယ်။ ကျန်တာ အတူတူပါပဲ။

အဲဒီတော့ ဦးဇင်းတို့ ပရိသတ်ကိုလည်း ဦးဇင်းက ပထမဆုံး “လောဘကို စနစ်တကျကြီးကြပါ” လို့ တိုက်တွန်းချင်တယ်။ လောဘကို စနစ်တကျကြီးခြင်းဖြင့် ခုနက စရဏမျိုးစေ့ဖြစ်တဲ့ ဒါန၊ သီလ၊ ကုသိုလ်တွေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မလုပ်နိုင်ဘူးလား။ ‘လောကတ္ထစရိယံ’ တဲ့။ လောကအကျိုး ဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ လည်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မဆောင်ရွက်နိုင်ဘူးလား။ ဘယ်လိုလူတွေ ဆောင်နိုင်မလဲ။ လောဘ စနစ်တကျကြီးမှ။ လောကထဲကလည်း မလွတ်သေးဘဲနဲ့ “လောဘမှန်သမျှ မကောင်းဘူး” လို့ စပြောရင် အဲဒီလူဟာ လောကထဲမှာလည်း အစားမဝဘူး။ အစားမှ မဝရင် ဓမ္မနယ်ထဲမှာလည်း တရားမရဘူး။

စားဝတ်နေရေးကလည်း မပြည့်စုံ၊ ကြွေးတွေကလည်း ပွေ၊
အဲဒီလူကို “ပစ္စုပ္ပန်ကျကျနဲ့ပဲ အာရုံပေါ် ဖြစ်ပျက်သာရူနေပါ” လို့
ပြောရင် ရှုလို့ရပါ့မလား။ ဖြစ်ပျက်တွေ အာရုံပေါ်နေမလား။ ကြွေး
စာရင်းတွေ အာရုံပေါ်နေမလား။ ကြွေးစာရင်းတွေ အာရုံပေါ်နေရင်
ဓမ္မနယ်ရော ပြောင်းခွင့်ပြုလို့ ရပါ့မလား။ အကြွေးရှိရင် နယ်ပြောင်းခွင့်
မပေးဘူး။ အကြွေးရှိရင် ကံနယ်က ဉာဏ်နယ်ကို ပြောင်းလို့ကို
မရဘူး။ ကံနယ်က ဉာဏ်နယ် ပြောင်းချင်ရင် ကံနယ်က အကြွေးကို
ဖြေကိုဖြေမှ ဉာဏ်နယ်မှာ အဖတ်ဆယ်လို့ ရမယ်။ သဘောပေါက်
တယ်နော်။

အဲဒီတော့ ပထမဆုံး ဘာလုပ်ရမလဲ။ အားလုံးကတော့ နိဗ္ဗာန်
မျက်မှောက်ပြုပြီးတော့ တရားအားထုတ်ဖို့ တရားစခန်းလာတာ။
ဘုန်းကြီးက စဟောတာက လောဘ စနစ်တကျကြီးနည်း သင်တယ်။
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်က ဘာကိုဖြတ်ရမှာတုန်း။ လောဘကိုဖြတ်၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ်
ဘယ်ကစမလဲ။ လောဘ စနစ်တကျကြီးနည်းကစ။ လောဘကို
စနစ်တကျကြီးရင် အပါယ်ကင်းကင်းနဲ့ လောကချမ်းသာ ဓမ္မချမ်းသာ
နှစ်မျိုးရမယ်။ အဲဒါကြောင့် အပါယ်လွတ်ချင်ရင် မဖြစ်မနေ ဗုဒ္ဓဘာသာ
ဝင်တွေ ကျင့်သုံးရမယ်ဆိုတဲ့ သိက္ခာပုဒ်။ သိတယ်နော်၊ ငါးပါးသီလ။
ငါးပါးသီလလေး ဆိုကြည့်ပါ။

ပါဏာတိပါတာ ဝေရာမဏိ၊ ဒါက ဒေါသကို ပယ်တာ။
သုအသက်ကို မသတ်နဲ့။ အဲဒီထဲမှာ လောဘအကြောင်း မပါသေးဘူး။
ဒုတိယသိက္ခာပုဒ် အဒိန္နာဒါနာဝေရာမဏိ။ အဒိန္န မဟုတ်ဘူးနော်။
အဒိန္နာ-နာမှာ ရေးချသံနဲ့။ မှန်အောင်ဆို။ ပိုင်ရှင်က ကျေနပ်စွာ

မပေးတဲ့ ဥစ္စာကို ယူတာ။ အဲဒီလို ပြန်ရမှာ၊ အလွယ်ကြိုက်တဲ့ ဗမာ စကားနဲ့၊ “သူများပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်းမှ” ဆိုတော့ မပြည့်စုံဘူး။ မြန်မာပြည်မှာ အဲဒါ ပြဿနာပဲ။ အခုဆိုရင် မြေသိမ်းချင်ရင် ရော့ တစ်ဧက ၂၀၀ နှုန်း၊ ပြီး လက်မှတ်ထိုးပါ။ သူတို့ဘက်က ဖြေရှင်း တာက၊ ကျေနပ်စွာ လက်မှတ်ထိုးထားတယ် ပြောတာ။ ဟိုက ကျေနပ်လို့ ပေးရတာလား။ ကြောက်လို့ ပေးရတာလား။ (ကြောက် လို့ ပေးရတာ။) အဲဒါ ဘာဖြစ်လဲ။ အဲဒီနှုတ်ဒါနာ မဖြစ်ဘူးလား။ ခိုးပဲယူယူ၊ လုပဲယူယူ၊ လက်ညှိုးထိုးပဲယူယူ၊ အမိန့်ထုတ်ပြီးတော့ပဲ သိမ်းသိမ်း၊ ခြံခတ်ပြီးတော့ပဲ သိမ်းသိမ်း၊ ပိုင်ရှင်ကို ဖမ်းဆီးချုပ်ပြီး တော့ပဲ သိမ်းသိမ်း။ ပိုင်ရှင် ကျေနပ်စွာ မပေးတာကို ယူရင် အဲဒီနှုတ် ဒါနာပဲ၊ ပိုင်ရှင် ကျေနပ်စွာ မပေးတာကိုသာ မယူနဲ့။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ကျေနပ်ရင်တော့ ကြိုက်သလောက် ကုန်တိုက်ကြီး ဖွင့်ပြီးတော့ရောင်း။ ကြိုက်သလောက် လောဘကြီး၊ ကြီးသမျှ လောဘသည် သမ လောဘ။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ကျေနပ်စွာ ယူတာဖြစ်လို့။

အဲလိုနည်းနဲ့ ဝိသာခါတို့ အနာထပိဏ်တို့ လောဘကြီးတတ် သွားတယ်။ အဲတော့ သူများပိုင်တာကို မတရားသဖြင့် ယူသေးလား၊ မတရားသဖြင့် မယူရင် တရားသော လောဘသည် အပါယ်ချလို့ ရလား၊ မရဘူး။ အဲဒါကြောင့် ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေကို ပထမဆုံး စောစောက ပြောတဲ့ ဩကာသအရ အပါယ်ရောက်ကြောင်းကို ဖြေပါ။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကို ဆယ်ပါလို့ ပြောတယ်။

အပါယ်ရောက်ကြောင်းက အပါယ်ကို အကုသိုလ်ကံကြောင့် သွားတယ်ဆိုတာတော့ မသိဘူးလား။ အဲဒါလေးက စပြီး နည်းနည်း

ကိုယ့်ဟာကိုယ် ဖြေလို့ရတယ်။ ဖြေတယ်ဆိုတာ အတွေးနဲ့ စိတ်ကို ပြေအောင် ဖြေပစ်ဖို့လည်း လိုတယ်နော်။

အဲတော့ အကုသိုလ်ဆိုတာ အဘိဓမ္မာ သဘောအရ နှစ်မျိုး ရှိတယ်။ ကိလေသာရယ်၊ ကံရယ်။ ကိလေသာ အကုသိုလ်ဆိုတာ လောဘ၊ ဒေါသ အစရှိတဲ့ ကိလေသာ ၁၀ ပါးပေါ့။ ကံအကုသိုလ် ဆိုတာကတော့ အဲဒီလောဘ၊ ဒေါသ၊ ကိလေသာ အားလျော်စွာ ခိုးခြင်း၊ သတ်ခြင်းတွေ လုပ်ကြကိုင်ကြတာတွေက ကံနော်။

အဲဒီထဲမှာ ကိလေသာ အကုသိုလ်ကို ပြောမယ်ဆိုရင်၊ ကိလေသာမှာ မုချ အပါယ်ရောက်တယ်ဆိုတဲ့ ကိလေသာက နှစ်ခုပဲ ရှိတယ်။ ဒိဋ္ဌိရယ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာရယ်။ နားလည်ပြီနော်။ ဒိဋ္ဌိဆိုတာ ဘာလဲ။ အယူမှားတာ။ အယူမှားတယ်၊ ဘာအယူလဲ ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက် သွားမေးရင်တော့ ဗုဒ္ဓဘာသာကလွဲလို့ အခြားဝါဒတွေကိုယူရင် အယူမှားတယ်လို့ ပြောမှာပဲနော်။ အဲလိုကော မဖြစ်ဘူးလား။ ဒါဆို ခရစ်ယာန် သွားမေးရင်ရော ဘယ်လိုပြောမလဲ။ ခရစ်ယာန် ဘုရား သခင်ကလွဲရင် တခြားဘာသာတွေကို ယုံကြည်တာ အယူမှားပဲ။ မွတ်ဆလင်သွားမေးလည်း အဲဒီလိုပဲ ဖြေမှာ။ ဟိန္ဒူတစ်ယောက် သွားမေးလည်း အဲဒီလိုပဲဖြေမှာ။ အဲဒီတော့ ကမ္ဘာမှာ ဘာသာကြီး လေးခု အခြေခံတာ၊ အယူမှန်တဲ့ဘာသာ ဘာလဲလို့မေးရင် မဲနဲ့ ဆုံးဖြတ်မယ်ဆိုရင် ဘယ်သူနိုင်လဲ၊ ဘယ်ဘာသာနိုင်မလဲ။ ဘာသာ လေးခုစလုံး သုံးမဲ၊ တစ်မဲနဲ့ အပြတ်ရှုံးတယ်။ အမှန်က ဘုရားပြောတဲ့ မုချအပါယ်လားတယ်ဆိုတဲ့ ‘မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ’ က ဗုဒ္ဓဘာသာ ဟုတ်ခြင်း၊ မဟုတ်ခြင်းနဲ့ မပတ်သက်ဘူး။

ကံနဲ့ ကံရဲ့အကျိုးကို ပယ်တယ်။ ကောင်းတာလုပ်လည်း ကောင်းကျိုးရတာ မဟုတ်ဘူး။ မကောင်းတာလုပ်လည်း မကောင်းကျိုး ရတာ မဟုတ်ဘူးလို့ ကံရဲ့အကျိုးကို မရှိဘူးလို့ ငြင်းပယ်ရင် “နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိ” ပေါ့။

လောကကြီးမှာ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းက ဘယ်လိုဖြစ်လာ လဲဆိုတော့၊ သူ ဖြစ်ချင်သလို ဖြစ်တာ ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘူး ဆိုတာ “အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ” ပေါ့။ နတ္ထိကဆိုတာ အကျိုး မရှိဘူးလို့ ငြင်းတာ။ အဟေတုကဆိုတာ အကြောင်းမရှိဘူးလို့ ငြင်းတာ။

အဲဒီတော့ ဘယ်လိုဖြစ်လာလဲ။ ကုသိုလ်ဆိုတာလည်း မရှိဘူး။ အကုသိုလ်ဆိုတာလည်း မရှိဘူး။ ဘာအလုပ်လုပ် အပိုတွေ ချည်းပဲ။ အဲဒါ “အကိရိယ” လို့ ခေါ်တယ်။

အဲဒီ ဒိဋ္ဌိသုံးမျိုးကို နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ခေါ်တယ်။ အဲဒီနိယတ ဒိဋ္ဌိ ရှိနေတာသာလျှင် အပါယ်ကို ရောက်စေတာပဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းနဲ့ မဆိုင်ဘူးနော်။ ဘယ်ဘာသာဖြစ်ဖြစ် ကောင်းတာ လုပ်ရင် ကောင်းကျိုး ရတယ်။ မကောင်းတာလုပ်ရင် မကောင်းကျိုး ရတယ် ဆိုတာကို လက်ခံနေရင် နိယတဒိဋ္ဌိ မဖြစ်ဘူး။ အဲလိုဆိုရင် နတ္ထိကရော၊ အဟေတုကရော ဖြစ်ရဲ့လား၊ မဖြစ်ဘူး။ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓ ဘာသာတွေ အဲဒီလို ငြင်းဆန်တဲ့ ဒိဋ္ဌိမျိုး မရှိဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ ‘ဗုဒ္ဓ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ’ ဘုရားကိုလည်း ကိုးကွယ်ရာအစစ်လို့ လက်ခံ တယ်။ ‘ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ’ ဘုရားဟောတဲ့ တရားကိုလည်း ကိုးကွယ် ရာအစစ်လို့ လက်ခံတယ်။ ဗုဒ္ဓဝါဒကို လက်ခံတယ်။ အဲဒီတော့-

ဗုဒ္ဓဝါဒဆိုတာ ဘာလဲ၊ မေးကြမှာပေါ့။ အဲဒီမေးခွန်းကို ဘုရား

လက်ထက်တည်းက ဒီမေးခွန်းကို ပထမဆုံး စမေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က လက်ျာရံ ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဖြစ်လာမယ့် ပရိမိုဇ် သူလူဘဝနာမည်က ‘ဥပတိဿ’။ သူက တရားလိုက်ရှာနေရင်းက ရာဇဂြိုဟ်မြို့ထဲမှာ ဘုရားပွင့်ပြီးလို့ ပထမဝါကျွတ်တော့ ရဟန်းတစ်ပါးကို ခရီး တစ်ကြောင်းနဲ့ ထွက်ပြီးတော့ သာသနာပြုတဲ့အခါကျတော့ ရာဇဂြိုဟ် ကို တာဝန်ကျတာက ရှင်အဿဇိ။ ရှင်အဿဇိကို မြင်လိုက်တာနဲ့ “ငါရှာနေတဲ့ မသေတရားကတော့ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ဆီမှာ ရှိကို ရှိရမယ်” လို့ သိလိုက်တယ်။။ တရားရှိတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို ကြည့်လိုက် တာနဲ့ သိတယ်။ ကြည်လင်တဲ့ မျက်နှာထားနဲ့ တည်ငြိမ်တဲ့ ဣန္ဒြေ ရှိတဲ့ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို တရားရှိတယ်ဆိုတာ သိတယ်။ အဲဒါကြောင့် အရှင်ဘုရား ‘ရဟန္တာလား’ လို့ မမေးဘူး။ တရားထူး ရနေလား လည်း မမေးဘူး။

ဘာဖြစ်လို့လဲ လက်ျာရံ ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဖြစ်လာမှာ။ ဘုရား ပြီးရင် ဉာဏ်အသာဆုံးပုဂ္ဂိုလ်က လူကဲခတ် ဒီလောက်မည့်ဘူး။ မြင်လိုက်တာနဲ့ ဒီပုဂ္ဂိုလ် တရားရှိတယ်ဆိုတာ သိတယ်။ အဲဒီတော့ တန်းပြီးမေးတာက “အရှင်ဘုရား ဘယ်သူတပည့်လဲ။ အရှင်ဘုရား ဆရာဟာ ဘယ်လိုဝါဒမျိုး ရှိလဲ။” အရှင်ဘုရား ဆရာ ဆိုတာ ‘ရှင်အဿဇိရဲ့ ဆရာ၊ ဘယ်သူလဲ မြတ်စွာဘုရားကို ပြောတာ။ မြတ်စွာဘုရားဟာ ဘယ်လိုဝါဒမျိုး ရှိလဲလို့ မေးတော့ အဲဒီတော့ ပြန်ဖြေတော့ ဘာလဲ။ ‘ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပ ဘဝါ တေသံဟေတုံ တထာဂတော အာဟ’ ခို့ရဲ့ဆရာ ဂေါတမဘုရားက ‘သဟေတုက’ ဝါဒရှိတယ်လို့ ပြောတာ။ ‘သဟေတုက’ ဆိုတာ အရာရာမှာ

အကြောင်းနဲ့အကျိုး ဆက်စပ်ဖြစ်တယ်လို့ ယူတယ်။ ဟောတယ်လို့ ပြောလိုက်တယ်။

အဲဒီတော့ ဗုဒ္ဓဝါဒက ဘာလဲဆိုရင် အကြောင်းကြောင့် အကျိုး ဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်လက်ခံတဲ့ဝါဒ၊ နားလည်တယ်နော်။ အဲဒီဝါဒကို ဦးဇင်းတို့က “သရဏံဂစ္ဆာမိ” ကိုးကွယ်ရာလို့ ကျေကျေ နပ်နပ်ကြီး လက်ခံလိုက်ပြီဆိုတာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ကံနဲ့ ကံရဲ့ အကျိုး မရှိလို့ ငြင်းပယ်တဲ့ နတ္ထိကဝါဒ မရှိတော့ဘူး။ လောကကြီးမှာ ဖြစ်ချင်သလို ဖြစ်နေတာ အကြောင်းမရှိဘူးဆိုတဲ့ အဟောတုကလည်း မရှိတော့ဘူး။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဆိုတာ မလိုပါဘူးကွာလို့ ငြင်းပယ်တဲ့ အကိရိယဝါဒလည်း မရှိတော့ဘူး။ အဲဒီတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ အပါယ် မုချရောက်စေတဲ့ ဒိဋ္ဌိ မရှိဘူး။ ဒီအပေါ်မှာ သံသယကင်းကင်းနဲ့ ယုံတဲ့အတွက် ဝိစိကိစ္ဆာ မရှိတော့ဘူး။ ကိလေသာအရ ကြည့်မယ်ဆိုရင် မုချအပါယ်လားမယ့် ကိလေသာ နှစ်မျိုးလုံး မရှိဘူး။ ကိုယ့်စိတ်ကို အဲလို ဖြေလိုက်ပါ။

ငါသည် အပါယ် permanent ဖြစ်တဲ့ ကိလေသာနှစ်ခု မရှိဘူး။ ကံအရ ပြောမယ်ဆိုရင်၊ ကံမှာလည်းပဲ မုချ အပါယ်ကို ရောက်စေတဲ့ ပဉ္စာနန္တရိယ အကုသိုလ်ကံကော ရှိလား။ ဒီ ပရိသတ်ထဲမှာ မုချ အပါယ်လားမယ့်လူ ဘယ်နှယောက် ရှိလဲ။ မရှိဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလည်း မရှိဘူး။ ဝိစိကိစ္ဆာလည်း မရှိဘူး။ ကိလေသာအရ အပါယ်လားကြောင်း စစ်စစ်မရှိဘူး။ ကံအရ ပဉ္စာနန္တရိယကံလည်း မရှိဘူး။

အဲတော့ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာသည် မုချ အပါယ်လားကြောင်း။

ကျန်တဲ့ ကိလေသာတွေက ဘာပြောမလဲ။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ စတဲ့ ကျန်တဲ့ ကိလေသာတွေက အဖြေနှစ်မျိုး ရှိတယ်။ အပါယ်လား ကြောင်းလည်း ရှိတယ်။ မလားကြောင်းလည်း ရှိတယ်။

လောဘအရ ပြောမယ်ဆိုရင် မတရားသော လောဘသည် အပါယ်လားကြောင်း။ တရားတဲ့လောဘဆိုရင် အပါယ်လားကြောင်း မဟုတ်ဘူး။ အပါယ်လားကြောင်း မဟုတ်ရင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မဖြစ်ဘူးလား။ ဖြစ်တယ်။ ဘာလို့ ပြောနိုင်တာလဲ။ နိဗ္ဗာန်ရောက် ကြောင်း ဘုရားဟောထားတဲ့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှာ “သမ္မာအာဇီဝ - တရားသဖြင့် စီးပွားရှာခြင်း” လို့ ပါတယ်။ စီးပွားရှာတယ် ဆို ကတည်းက လောဘနဲ့ ရှာရမှာလား၊ အလောဘနဲ့ ရှာရမှာလား။ စီးပွားရှာတာကို (အနိစ္စဒုက္ခ)၊ ရုပ်နာမ် ဖြစ်ပျက်ရှု ရှာနေလို့ရမလား။

ဈေးရောင်းတဲ့သူကလည်း “ကဲ ဒီရုပ်၊ နာမ်လေးများ လိုချင် ကြရင် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခလေးပေးပါ” လို့ လုပ်လို့မရဘူး။ ဘာနဲ့ ရှာရ မလဲ။ လောဘနဲ့ ရှာရမှာပဲ။ ဒါလိုချင်ရင်တော့ ဘယ်လောက် ပေးရ မယ်လို့ တောင်းကို တောင်းရမှာပဲ။ ပေးရတဲ့သူကလည်း ဒါပေးရင် ဘာရမှာလဲ။ မတောင်းဘူးလား။ လောဘမပါရင် စီးပွား မဖြစ်ဘူး။ ‘အာဇီဝ’ အသက်မွေးတယ်ဆိုတာ စီးပွားရှာတာ။ စီးပွားရှာမှု မှန်သမျှ လောဘမပါဘဲနဲ့ မရဘူး။ အဲဒီတော့ အဲဒီလောဘဟာ စနစ်တကျ လောဘနဲ့ စီးပွားရှာရင် စီးပွားရှာမှု အမျိုးအစားက ‘သမ္မာအာဇီဝ’ ဖြစ်တယ်။ သီလမဂ္ဂင်ထဲမှာလည်း ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ရောက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှန်သမျှ သီလကို အခြေခံပြီးမှ သမာဓိ။ ပြီးမှ ပညာ နယ်ကို ကူးလို့ရတာ။ သီလမှ မပြည့်စုံရင် ရှေ့ဆက်လို့ ရပါ့မလား။

အဲဒီတော့ သမ္မာအာဇီဝ မပါဘဲနဲ့ နိဗ္ဗာန်သွားလို့ မရဘူး။ အဲဒီတရားကို ဘုရားကဟောတော့ အနာထပိဏ်တို့၊ ဝိသာခါတို့ သိပ်ကို သဘောကျသွားတယ်။ သူတို့ လောဘကို စနစ်တကျကြီးတတ်သွားတယ်။

အဲဒါကို သဘောပေါက်အောင် လေ့လာပြီးမှ အိန္ဒိယကိုသွားပါ။ အိန္ဒိယရောက်တော့ “မင်းတို့ လောဘမကြီးကြနဲ့” လို့ လုပ်ရင် ဟိုက ငတ်လို့ တစ်နေ့စာ ဘယ်လို ရှာရမှန်း မသိတဲ့အထဲ လောဘမကြီးကြနဲ့လို့ ပြောလိုက်ရင် ရန်သူပဲ။ လောဘကြီးနိုင်မှ သူတို့မှာ မသေရုံ စားရမယ်။ အဲဒီတော့ လောဘကို ဘယ်လိုလုပ်ရမတုန်း။ စနစ်တကျ စဉ်းစားပါ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်လည်း ပြောပါ။ လောကထဲမှာနေရင် ငါဟာ လောဘ စနစ်တကျ ကြီးထားမှ လူရာဝင်လိမ့်မယ်။ လောဘ စနစ်တကျ မကြီးဘဲနဲ့တော့ လူရာဝင်ပါ့မလား။

‘ကံ’ နယ်မှာမှ လူရာမဝင်တဲ့လူဟာ ‘ဉာဏ်’ နယ်မှာရော ဘယ်လိုဖြစ် မလဲ။ ဒီဘက်ပိုင်းက ကြွေးတင်လို့၊ ဟိုဘက်ပိုင်း ပြေးတော့၊ ဟိုဘက် ကျတော့ရော လူချမ်းသာဖြစ်မလား။ ဒီဘက်က အပြေးရော ခံမလား။ ဟိုဘက်ကရော လက်ခံမယ် ထင်လား။ ‘ကံ’ နယ်မှာ လူရာမဝင်ရင် ဉာဏ်နယ်ကို ပြောင်းလို့ကို မရဘူး။ အဲဒီတော့ ‘သီလ’ ကို အခြေ မခံရင် ‘ပညာ’ နယ်ရောက်ဖို့ မပြောနဲ့။ ‘သမာဓိ’ နယ်ကတောင် ဖြတ်ခွင့်မရဘူး။ စနစ်တကျ လောဘကြီးနည်းက စမှသာ ကံနယ်မှာ လူရာဝင်မှာ။

ပထမဆုံး ကိုယ့်စိတ်ကို ဒီလို ဖြေလိုက်ပါ။ ငါ့မှာ မုချ အပါယ်လားကြောင်း ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ကိလေသာလည်း မရှိဘူး။ မုချ အပါယ်လားကြောင်းဖြစ်တဲ့ ပဉ္စနန္တရိယကံလည်း မရှိ

ဘူး။ အဲဒါကြောင့် ငါသည် နိဗ္ဗာန်ဉာဏ်နယ်ကို ကူးခွင့်ရှိသူ ဖြစ်တယ် ဆိုတာကို ဖြေလိုက်ပါ။ စိတ်ဓာတ်အရ နိဗ္ဗာန်နဲ့တန်တဲ့သူ ဖြစ်တယ် လို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အဖတ်ဆယ်နိုင်စွမ်းရှိသူ ဖြစ်တယ်လို့ အသိ အမှတ်ပြုထားရပါမယ်။

ဒီနေ့တော့ တစ်နာရီပြည့်ပါပြီ။

တဖြည်းဖြည်း ဖြေလိုက်ဆယ်လိုက်နဲ့ နောက်ဆုံးကျတော့ နိဗ္ဗာန် ကို ရောက်သွားပါမယ်။ မပူပါနဲ့နော်။ အဲဒီတော့ နိဗ္ဗာန်နဲ့တန်အောင် သာ လုပ်ကြပါ။ ကဲ... နိဗ္ဗာန်နဲ့တန်အောင် ဖြေစရာများကို ဖြေ၍ ဆယ်စရာများကို ဆယ်နိုင်ကြသော ဘုရားတပည့်သားကောင်းများ ဖြစ်ကြပါစေ။

* * *

ဘဝရဲ့ ဖြေဆည်ရာ

ပထမဆုံးကတော့ အပါယ်ရောက်ကြောင်းတွေ ဖြေပြီးတော့ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတွေ ဆယ်ဖို့ဆိုတော့ လောကထဲမှာနေတဲ့ လူတိုင်းလောကကို စကတည်းက “အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ” အကုသိုလ် တရားတွေနဲ့ စရတော့၊ လောကထဲနေတယ် ဆိုတာ တကယ်တော့ အကုသိုလ် နယ်ထဲမှာ နေကြရတာပါပဲနော်။ အကုသိုလ်နယ်ထဲမှာ နေကြရတာ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့်တဲ့။ မြတ်စွာဘုရားက သတိ ထားတတ်မယ်ဆိုရင် ကုသိုလ်ရဖို့ ပိုအားကောင်းတယ်တဲ့။ ဘာဖြစ် လို့လဲဆိုတော့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ သံဝေဂ ရစရာတွေ များလို့။ ဥပမာ ရေထဲမှာပေါက်တဲ့ ပဒုမ္မာကြာဟာ အောက်က ဗွက်၊ ရွံ့၊ နုန်း၊ ထူထပ်လေ အပင်သန်လေ၊ ကြာပွင့်သန်လေ ဖြစ်သလိုတဲ့။ သံဝေဂ

ပွားစရာ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ ပြည့်နှက်နေခြင်းကပင်။ လူတွေရဲ့စိတ်မှာ အသိဉာဏ်ဆိုတဲ့ ကြာပွင့်ပွင့်ဖို့ ပိုပြီးတော့ ခွန်အားကောင်းတယ်တဲ့နော်။

ဦးဇင်းတို့က စိတ်ပျက်စရာတွေရင် စိတ်ပျက်စရာချည်းလို့ ထင်တာ။ တစ်ခါတစ်ခါ စိတ်ပျက်စရာဟာ တိုးတက်ရာ၊ တိုးတက်ကြောင်းတွေလည်း ဖြစ်တယ်လို့ စကားပုံတစ်ခု ရှိတယ်။ “ဆင်းရဲဒုက္ခနဲ့ တွေ့ကြုံရတဲ့အခါတဲ့ တချို့ ချိုင်းထောက်ကို ဝယ်ပြီးတော့ တချို့ အတောင်ပေါက်သွားတဲ့ လူလည်း ရှိတယ်တဲ့” တချို့ ချိုင်းထောက်ကို ဝယ်တယ်ဆိုတာ ငြီးငြူပြီး တစ်ခါတည်း ဒုက္ခကို လူးလှိမ့်ခံနေရတဲ့သူတွေ ရှိတယ်။ တချို့ကျတော့ အတောင်ပေါက်ကုန်တယ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခလွတ်အောင် ကြိုးစားရင်းကကို အရင်ကထက် အဆပေါင်းများစွာ မြင့်တက်ပြီးတော့ ကြီးပွားချမ်းသာကုန်တယ်။ လောကဘက်မှာ ဆိုတယ်နော်။ ဓမ္မမှာလည်း ဒီလိုပဲ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေကြောင့် (တကယ်တော့ အကုသိုလ်တွေကြောင့်) အပါယ်ရောက်တဲ့သူတွေ ရှိသလို ဆင်းရဲဒုက္ခကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်ကြီး ရောက်သွားတာတွေကော မရှိဘူးလား၊ ရှိတယ်။

ဥပမာ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ အထင်ရှားဆုံးဆိုရင် ဘုရားလက်ထက်က ‘အင်္ဂုလိမာလ’။ ငါ့အကုသိုလ်တွေ အများကြီး၊ အကြီးကြီး။ ဒါတွေ မြန်မြန်လွတ်မြောက်အောင် အားထုတ်မှဆိုတဲ့ တွန်းအားကြောင့် သူ ရဟန္တာ မြန်မြန်ဖြစ်သွားတာပဲ။ အဲဒီတော့ ဘယ်လိုမှ လွတ်လမ်း မရှိတော့ဘူးဆိုတဲ့ ပဉ္စာနန္တိယကံကြီးထိုက်နေတဲ့ အဇာတသတ်မင်းကြီးဟာ မဂ်ရ၊ ဖိုလ်ရဆိုတဲ့ အခွင့်အရေးကြီးကို

လွဲသွားပေမယ့်နော်။ အဖဿတ်တဲ့ ပဉ္စနန္ဒိယကံကြီး ကျူးလွန်ပြီးသား ဖြစ်လို့ နောက်ဘဝမှာ အပါယ်ငရဲကျရောက်မှာ ဖြစ်ပေမယ့်၊ နောက်ဆုံး ဘုရားနဲ့ တွေ့ပြီးတဲ့နောက်မှာ သေချာတဲ့ အခွင့်အရေးတွေ အများ ကြီး ရသွားတယ်။ ပထမဆုံး သူ ရသွားတာက သဗ္ဗညုတဘုရားရှင် ကိုယ်တိုင်က နောင်အခါမှာ ‘ဝိဇီတာဝီ’ ဆိုတဲ့ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ မုချ ဖြစ်မယ် ဆိုတဲ့ နိယတဗျာဒိတ် ပေးသွားတယ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခနဲ့ တွေ့ရ ပေမယ့် (အကုသိုလ်နဲ့ တွေ့ရပေမယ့်) ချိုင်းထောက် ဝယ်မထောက် ဘူး။ အတောင်ပေါက်အောင် လုပ်သွားတယ်။

ဦးဇင်းတို့ မြန်မာနိုင်ငံသားတွေ ပြောပြောနေတာ ရှိတယ်။ “တစ်တက်စားလည်း ကြက်သွန်ဖြူ၊ နှစ်တက်စားလည်း ကြက်သွန် ဖြူ” ဆိုတာ မဟုတ်ဘူး။ တစ်တက်စားတာနဲ့ နှစ်တက်စားတာနဲ့ မတူဘူး။ ဒါဖြင့် အဆိပ်ကလည်း တစ်စက်လျက်လည်း အဆိပ်ပဲ။ တစ်ပုလင်း လုံး သောက်လည်း အဆိပ်ပဲဆိုတာ တူလား၊ မတူဘူး။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာဖြစ်ဖြစ်၊ ချိုင်းထောက် ဝယ်မထောက်ဘူး၊ အတောင်ပေါက်အောင် လုပ်တယ်။ ပုထုဇဉ်သည် အကုသိုလ်နဲ့ မကင်းဘူး။ သို့သော် ပြုပြီးတာကို အပါယ်ကျတော့မှာပဲ ဆိုပြီး ကြောက်ရုံ ကြောက်မနေဘူး။ အမှားပဲလို့သိရင် အမှန်နဲ့ အစားထိုးပေးရမယ်။

လောကမှာ မှားတာဟာ ပုထုဇဉ်တိုင်းရဲ့ ဓမ္မတာဖြစ်နေတယ်။ မှားတာထက် အမှားကို ဘယ်လိုပြင်ရမလဲလို့ မသိတာရယ်၊ ပြင်ရမယ် လို့ သိပေမယ့် မပြင်တာရယ်က တကယ် ဆိုးတာ။ သဘောပေါက် တယ်နော်။ အဲတော့ အပါယ်ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ်တွေဆိုတာ

အသုံးချတတ်ရင် “စိုက်ကော်လို့ ချုံပေါ်ရောက်” ဆိုတာမျိုးလည်း ရှိတယ်လို့ သိစေချင်လို့။

မြတ်စွာဘုရားနဲ့ ခေတ်ပြိုင်မှာ မြတ်စွာဘုရားထက် နည်းနည်း စောပေါ်တဲ့ စာထဲမှာတော့ တိတ္ထိဆရာကြီးတွေလို့ခေါ်တဲ့ ဂိုဏ်း ဆရာကြီးတွေပေါ့နော်။ သူတို့ကိုယ် သူတို့တော့ ဘုရားပဲ။ သူတို့ ဘက်က ပြောမယ်ဆိုရင် ဒါ ဂေါတမနဲ့ ခေတ်ပြိုင်ဘုရားလို့ ပြောမှာပဲ။

မြတ်စွာဘုရားနဲ့ ခေတ်ပြိုင်ဘုရားကြီးတွေလို့ နာမည်ခံတဲ့ ဆရာကြီးခြောက်ဦး ရှိတယ်နော်။ ခြောက်ဦးရှိတဲ့အထဲက တချို့က ဂိုဏ်းဆရာတွေ၊ တော်တော် ကလေးကချေ ဆန်ပါတယ်။ မကွလိ ဂေါသာလတို့၊ ပုရာဏကဿပတို့။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူတို့က ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုး ရှိကို မရှိဘူး။ ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုးကို ပယ်ပြစ်ထား ပြီဆိုရင်တော့ လူ့ယဉ်ကျေးမှု စာရင်းထဲသွင်းလို့ မရဘူး။ အဲဒီ ဂိုဏ်း ဆရာကြီးခြောက်ဦးထဲမှာ ဦးဇင်းတို့ မြတ်စွာဘုရားထက် ကမ္မဝါဒ ယုံကြည်မှုပြင်းထန်တဲ့ ဆရာကြီးတစ်ယောက် ပါတယ်။

သူ့နာမည်က နိဂဏ္ဌနာဋ ပုတ္တ-နိဂဏ္ဌဆိုတာ သူ့မှာ အနှောင် အဖွဲ့တွေ မရှိဘူးဆိုတဲ့ သဘောပါ။ နာဋပုတ္တက နာဋရဲ့ သားပေါ့။ ဒါ အရပ်ထဲက နာမည်။ သူ့ကို သူကတော့ “မဟာဝီရဇိန”တဲ့၊ “ဇိန”ပေါ့။ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေက မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း ‘ဇိန’ လို့ ခေါ်တယ်။ ဘုရားရဲ့ ဇိနဆိုတဲ့ ဘွဲ့လိုပဲ သူ့ကိုယ်သူ မှည့် လိုက်တာ။ သူက အရင်စောပြီး ဒီနာမည်ခံထားတာ။ နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တ က အကုသိုလ်ကံတစ်ခု ပြုထားရင် မုချ ဒီအကုသိုလ်ကံရဲ့ အကျိုး ကို ခံကို ခံစားရမယ်။ အဲလို တရားသေ ယူထားတာ။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုးကို ယုံတာနဲ့ ယူတာနဲ့ကို ကွဲကွဲပြားပြား မှတ်ထားနော်။ ကံတိုင်းမှာ ဆိုင်ရာအကျိုး ရှိတယ်လို့ ယုံရတယ်။ အဲဒါ သဒ္ဓါတရား။ ကံပြုထားရင် အဲဒီအကျိုး ကို ခံကို ခံစားရမယ်လို့ ဥပါဒါန်ကပ်ထားလိုက်ရင် ယုံတာ မဟုတ်ဘူး။ ယူတာ ဖြစ်သွားတယ်။ ယူထားရင် ဒုက္ခရောက်တယ်။

“ဒုက္ခ” ဆိုတာ ရှိတဲ့တရား မဟုတ်ဘူး။ ယူထားတဲ့ တရား” အဲဒါလည်း သဘောပေါက်ရမယ်။ ဒီလို ဘာဖြစ်လို့ ပြောတုန်း ဆိုတော့ ဦးဇင်းတို့ ဓမ္မစကြာဆိုတဲ့ တရားဦးထဲက ဒုက္ခသစ္စာကို ဘုရားဟောတော့ နောက်ဆုံး ဘာပြောတုန်း။ “သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါ နက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ” တွေ့လား။ သံခိတ္တေန = လိုရင်း အကျဉ်းချုပ် ပြောရမယ်ဆိုရင်၊ ပဉ္စ ဥပါဒါန ခန္ဓာ = စွဲထား ယူထားတဲ့ ခန္ဓာ ငါးပါးကြီးကတော့ ဒုက္ခ၊ အဲဒီ စွဲယူမှုမပါရင် ခန္ဓာငါးပါးကြီးက ဒုက္ခမဟုတ်ဘူး။ ဒါ သဘာဝတရားကြီးပဲ။

ခန္ဓာငါးပါးကြီးဟာ အိုခြင်းကြောင့်၊ နာခြင်းကြောင့်၊ သေခြင်း ကြောင့်လည်း ဒုက္ခ မဟုတ်ဘူး။ အိုတာလည်း ခန္ဓာအလုပ်လုပ် တာပဲ။ နာတာလည်း ခန္ဓာအလုပ် လုပ်တာပဲ။ သေတာလည်း ခန္ဓာ အလုပ် လုပ်တာပဲ။ ဒါပေမဲ့ အိုတာကို ငါ အိုလာပြီ။ နာတာကို ငါ နာလာပြီ။ သေမှာ ဆိုရင်လည်း ငါ သေရမှာ။ အဲဒီ ‘ငါ’ ဆိုတဲ့ ဥပါဒါန်နဲ့ စွဲနေတဲ့အခါ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း တရားကြီးဟာ လည်း ကိုယ့်အပေါ်မှာ ဖိစီးလာပြီ ဒုက္ခပဲ။ ဘုရားရဟန္တာတို့မှာရော အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း မရှိဘူးလား ဆိုရင် ရှိတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ မလွတ်ဘူးလားဆိုရင် လွတ်တယ်။ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း

မရှိတာနဲ့” “အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ဒုက္ခလွတ်တာ နဲ့” အဲဒါကို သဘောပေါက်ရမယ်။

အဲဒီတော့ ဦးဇင်းတို့ မြတ်စွာဘုရားသည် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း မရှိဘူးလား ရှိတယ်၊ ရှိလို့ကို နောက်ဆုံးမှာ ဝမ်းလားခြင်း ဝေဒနာနဲ့ ကြုံတာ။ ခံစားရတာ မဟုတ်ဘူး။ ဝမ်းလားခြင်းဆိုတဲ့ ဗျာဓိနဲ့ကြုံတာ။ ဗျာဓိတရား ဆိုတာ ခန္ဓာရဲ့ သဘာဝထုံးစံပဲ။

ဘုရားက ဘယ်လောက်ထိ ပြောထားလဲ။ အသက်ကလည်း ‘၈၀’ ပြည့်ပြီကွာတဲ့။ ငါ့ခန္ဓာကိုယ်ကြီးက။ နောက်ဆုံး သုဘဒ္ဒပရိပို့ဇ် ကို ချွတ်ဖို့နဲ့၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးတဲ့အခါ ဓာတ်တော်ခွဲဝေဖို့ ကိစ္စကို အကြောင်းပြုပြီးတော့ ဒီဝေနေယျတွေ အချင်းချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပြီး ဒုက္ခရောက်မယ့် အန္တရာယ်ကြီးကို ကာကွယ်ဖို့ ဒီ ကုသိန္နာရုံကို သွားမှာ။ အဲလိုသွားဖို့ ခရီးမှာ ဘုရားပြောတာက၊ လှည်းအိုကြီးကို ကြိုးတွေနဲ့ အထပ်ထပ် တုတ်ထားရသလိုတဲ့။ ငါ့ရဲ့ ခန္ဓာကိုယ် ဟာလည်း သမာပတ်တွေနဲ့ အထပ်ထပ် ထိန်းပြီးတော့ကို သွားရ တယ်။ ဒီတော့ အိုခြင်း၊ နာခြင်း သဘောလည်း မရှိဘူးလား။ ရှိတယ်။ နောက်ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသွားတယ် ဆိုတာ၊ သေခြင်းသဘော လည်း ရှိတယ်လို့ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပဲ။ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ရှိတယ်။ သတ္တဝါမှန်ရင်၊ ခန္ဓာရှိသူ ရှိရမယ်။ ဟုတ်တယ်မို့လား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်က တစ်ယောက်ယောက်အတွက် ကန့်သတ် ဟောတာ မဟုတ်ဘူး။ သက်ရှိ တစ်လောကလုံး ဘယ်သူမဆို ပိုးရွှါ ခြပုန်းက စပြီး ဗြဟ္မာကြီးအထိ၊ ဘုရားရဟန္တာအထိလည်း နောက်ဆုံး မှာ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏချင်းက လုံးဝတူတယ်။ ဘာကွဲသွားလဲ

ဆိုတော့ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿ ဥပါယာဿ။ သောကဆိုတာ ဝမ်းနည်း ရတယ်။ ပရိဒေဝဆိုတာ အသံထွက်ပြီးတော့ ငိုရတာ။ ဒုက္ခက ကိုယ် ဆင်းရဲမှု၊ ဒေါမနဿက စိတ်ထဲပူပန်မှု၊ ဥပါယာဿက အတွင်းကြိတ် ငိုရတာ။ အဲဒီ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿ ဥပါယာဿကျတော့ ရှိသူလည်း ရှိတယ်။ လွတ်သူလည်း ရှိတယ်။ အိုခြင်း၊ သေခြင်း (ဇရာ၊ မရဏ) အထိ ဘယ်သူမှ မလွတ်ဘူး။ (ဗျာဓိ = နာခြင်းဆိုတာ ကတော့ ရှင်ဗာကုလတို့လို တချို့ပုဂ္ဂိုလ်တွေ လွတ်တာ ရှိတယ်။ ဗြဟ္မာတွေလည်း ဗျာဓိလွတ်တယ်။) သံသရာ ထဲ ရောက်လာရင် ဇရာ မရဏကတော့ ဘုရားလည်း မလွတ်ဘူး။ ရဟန္တာလည်း မလွတ်ဘူး။

မြတ်စွာဘုရားတို့ ရဟန္တာတို့ကလည်း အိုတာ၊ နာတာ၊ သေတာ မကြုံဖူးလား။ ကြုံတယ်။ သဘာဝတရားကြီးကိုး။ ကြုံ တာပေါ့။ အဲဒီ အိုခြင်း၊ နာခြင်း သေခြင်းကြောင့် သောကမဖြစ်ဘူး။ ငါ ဒီကနေပြီး နောက် ၁၀ လဆိုရင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော့မယ်လို့ သူကပဲ တပည့်ရဟန်းတွေကို ပြောတာ။ အဲဒီအချိန်အတွင်း ငါလုပ်စရာရှိတာ တွေ အကုန်လုပ်မယ် ဆုံးဖြတ်ပြီး အေးအေးဆေးဆေး သွားနေတာ။ အိုခြင်းကြောင့် ဒုက္ခမခံစားရဘူး။ နာခြင်း ရှိပေမယ့် နာခြင်း ကြောင့် ဒုက္ခမခံစားရဘူး။ သေခြင်းကြုံတော့မယ် သိနေပေမယ့်လည်း သေခြင်းကြောင့် ဒုက္ခမခံစားရဘူး ဘာဖြစ်လို့တုန်း။ ဓမ္မစကြာမှာ “သံခေတ္တန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ = ဥပါဒါန်နဲ့ရှိတဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ထမ်းဆောင်ထားရတဲ့ လူမှာ ဒီဥပါဒါန် အစွဲရှိနေလို့၊ အိုရင်လည်း ငါအိုတာပဲ။ နာရင်လည်း ငါနာတာပဲ။ သေရင်လည်း ငါသေမှာပဲ ဆိုပြီးတော့ သောကဖြစ်တာတဲ့။

ဥပါဒါန်ကို ဖြုတ်လိုက်ရင် ပဉ္စခန္ဓာသာရှိနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်က အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ကြုံပေမယ့် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ဒုက္ခ မရှိဘူး။ ဒီတရားတွေကြောင့် သောက စသည် မဖြစ်ဘူး။ နားလည်လား။ ဦးဇင်းတို့ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း လွတ်အောင် ဆိုတာ အဲဒီလို အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း အကြောင်းပြုပြီးတော့ ဖြစ်ရတဲ့ ဒုက္ခတွေကို လွတ်အောင် လုပ်ရမှာနော်။

“အခု အိုခြင်းသဘောက လွတ်သွားပြီ။ ငါ့ဆံပင်ဖြူတာလည်း တစ်ခါထဲ beauty parlour သွားစရာ မလိုဘူး။ ဘွားကနဲ ၁၆ နှစ်သား၊ ၁၆ နှစ် သမီးအရွယ် ဖြစ်သွားမယ်။ အအိုတွေလည်း လွတ်သွားမယ်” လို့ အဲဒီလိုတော့ သွားပြီးတော့ မထင်နဲ့။ အမှန်က တော့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ တစ်မင်္ဂ၊ တစ်ဖိုလ်က ရမယ်ဆို ရလောက်ပြီ ထင်တယ်။ ရနိုင်မှန်း မသိဘဲနဲ့ ကျော်ကျော်သွားတာများ ရှိသလား မသိဘူး။ မင်္ဂဖိုလ်ရတယ်ဆိုတာ ခုန ဒုက္ခတွေက လွတ်သွားတာ လောက်ပဲလို့ မထင်ဘူး။ မင်္ဂဖိုလ်ရဲ့ တန်ခိုးနဲ့ ဘွားကနဲ ငါလိုချင်တာ အကုန်လုံး ပြည့်၊ ငါ့ဆန္ဒရှိတာ အကုန်လုံးပြည့်၊ ငါ့သားသမီးက ငါ့ရဲ့ အရိယာ အမိန့်နဲ့ နင်တို့ချမ်းသာကြ။ ငါ့ကိုတစ်သက်လုံး ဘက်တိုက်ပြီး ရန်ပြုသွားတဲ့ လူတွေသွား၊ ဒလိမ့်ခေါက်ကွေး။ အဲလိုဖြစ်သွားမယ် ထင်ရင်တော့ တော်တော်နဲ့ကို တစ်မင်္ဂ တစ်ဖိုလ် ရမှာ မဟုတ်ဘူး။ သဘောပေါက်တယ်နော်။ ကဲ... အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းနဲ့ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းကြောင့် ဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ၊ လွတ်ပုံကို စပ်မိလို့ ပြောလိုက် တာပါနော်။

နိဂဏ္ဌဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကတော့ ဘယ်လောက်တောင်လဲဆိုရင် အကုသိုလ်ကံကို ပြုထားရင် အဲဒီ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းတင်

မဟုတ်ဘူး။ အကုသိုလ်ကံနဲ့ ထိုက်တန်တဲ့အကျိုး၊ ပဋိသန္ဓေအကျိုး၊ ပဝတ္တိအကျိုး ခံကို ခံရမယ်။ ပဋိသန္ဓေအကျိုးဆိုတာ ဘုံဘဝတစ်ခုမှာ သွားပြီး စဖြစ်လိုက်ရတာကို ပြောတာ။ ဖြစ်ပြီးနောက် မသေမချင်း ကြုံနေရတာက ပဝတ္တိကျိုး ဟုတ်လား။ အကုသိုလ်ရဲ့ ထုံးစံက ဦးဇင်းတို့ အဘိဓမ္မာမှာ ပဋိသန္ဓေ အကျိုးအရ ပြောမယ်ဆိုရင် ဒါ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ သိတယ်။ အကုသိုလ်ကံမှန်ရင် အပါယ်လေးဘုံမှာ တဘုံဘုံ ထိုက်ရာ ဖြစ်ရတယ်။ ပဝတ္တိဆိုတာကတော့ “ဒုက္ခဝိပါက” ဆိုတဲ့အတိုင်းပဲ ဆင်းရဲဒုက္ခ အမျိုးမျိုး ကြုံရမှာပေါ့နော်။ ကိုယ်ပြု ထားတဲ့ ကံအားလျော်စွာ သူ့အသက် သတ်တဲ့သူ၊ အသက်တိုတယ်၊ အနာရောဂါ ထူပြောတယ်။ သူ့ဥစ္စာ ယူရင်လည်း ပစ္စည်းဥစ္စာ ရှားပါးခြင်း၊ စီးပွားပျက်ခြင်း ဒုက္ခကြုံရတယ် ဆိုတာတွေ ရှိမှာ ပေါ့နော်။

နိဂဏ္ဌက အကုသိုလ်ကံပြုထားရင် အကုသိုလ်ကံရဲ့အကျိုး ကို မုချခံကို ခံစားရမယ်တဲ့။ အကုသိုလ်ကံရဲ့ အကျိုးတွေဆိုတာ ဘာတွေတုန်း၊ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် အပါယ်လေးဘုံမှာ ဖြစ်ရခြင်း၊ ပဝတ္တိမှာ ဆင်းရဲဒုက္ခအမျိုးမျိုးနဲ့ ကြုံတွေ့ရခြင်းဆိုတဲ့ အကျိုးကို ရမယ်လို့ ပြောပါတယ်။

အဲဒီအကြောင်း မြတ်စွာဘုရားကို လျှောက်တာနော်။ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်၊ တိကနိပါတ်မှာ “လောဏကပလ္လ” သုတ်တဲ့၊ မြန်မာလို ကတော့ ဆားခွက်လို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက ဒီကိစ္စ ကို ဆားခွက်လေး တစ်ခွက်နဲ့ ဥပမာပြပြီးတော့ ရှင်းတာမို့ သူ့ကို ‘ဆားခွက်သုတ်’ လို့ ခေါ်တာ။

အခု ရှိနေတဲ့ ဒကာကြီး၊ ဒကာမကြီးတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ၊ အကုသိုလ်ကံကို ပြုထားရင် အကုသိုလ်ကံရဲ့ အကျိုးကို မုချ ခံကို ခံရမယ်ဆိုရင် ထောက်ခံမလား၊ ကန့်ကွက်မလား။ မှန်လား၊ မမှန်ဘူးလား။ မမှန်ဘူး။ ပဒုမ္မာကြာဟာ နွဲ့ထဲက အမြစ်တွယ်ပြီးတော့မှ နွဲ့ကနေလွတ်အောင် ရုန်းပြီးတော့ ကြာပွင့်ပွင့်တယ်။ ဘုရားအဆူဆူဟာ အကုသိုလ်နယ်ထဲကနေ ပေါက်လာတာနော်။ အကုသိုလ်နွဲ့ပေါ် (အကုသိုလ်ရဲ့ အကျိုးပေါ့လေ) မှာ ခွန်အားအဖြစ် ယူပြီးတော့ ဘုရားအဖြစ်ကို ရောက်ကြတာ။

အကုသိုလ်ကံပြုထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အကုသိုလ်ကံအကျိုးကို မုချ ခံစားရမယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုပြဿနာတွေ ကြုံနိုင်လဲဆိုတော့ အခု လူ့ဘဝဖြစ်ပေမယ့် နောက်ဘဝမှာ အပါယ်မသေချာဘူးလား။ အဲလိုဆိုရင် တဖြည်းဖြည်းချင်း သတ္တဝါတွေ ဘယ်မှာသွားစုမလဲ။ အပါယ်ဘုံမှာချည်း စုရမှာ။ အပါယ်လေးဘုံမှာ သွားစုမယ်ဆိုရင် ၃၁ ဘုံဆိုတာ မလိုတော့ဘူး။ သုဂတိဘုံရှိဖို့မှ မလိုတော့တာ။ ဒီအတိုင်းပဲ သွားနေကြမှာပဲဆိုတော့ ဘုရားအဆူဆူလည်း ပွင့်နိုင်ပါဦးမလား။ မပွင့်နိုင်ဘူး။

အဲဒီတော့မှ မြတ်စွာဘုရားက “လောဏကပလ္လသုတ်မှာ အကုသိုလ် ပြုထားတဲ့သူ၊ အပါယ်ကလွဲလို့ ဘယ်မှသွားစရာ မရှိဘူးဆိုရင် လောကမှာ ကောင်းသောအကျင့်ဆိုတဲ့ဟာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖို့ရာ မလွယ်ဘူးတဲ့။ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခွင့် ရှိကို မရှိတော့ဘူးတဲ့။

အခု ကောင်းသောကုသိုလ်တရားတွေ မရှိဘူးလား၊ ရှိလား။ ကုသိုလ် တရားတွေ ဘာအတွက်များ ပေါ်လာကြတယ်ထင်တုန်း။

အကုသိုလ်ကို ဖယ်ဖို့။ ကုသိုလ်ဆိုတဲ့ စကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပာယ်က အကုသိုလ်ကို ပယ်သတ်ဖယ်ရှားတတ်တဲ့ သဘော။ အဲတော့ ကုသိုလ်တရား ဘာကြောင့် ပေါ်ရသလဲဆိုရင် အကုသိုလ်တရားကို ဖယ်ရှားဖို့။ သဘောပေါက်လား။

အကုသိုလ်ကို ပြုထားလို့ရှိရင် လုံးဝရှောင်လို့မရဘူးဆိုရင် လူမိုက်ဖြစ်ပြီးရင် လူလိမ္မာဖြစ်လို့ မရဘူးဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပဲ။ အဲလိုဆို လောကမှာ လူလိမ္မာဆိုတာ ပေါ်ခွင့်ရပါ့မလား၊ မရဘူး။ အဲဒီတော့ ဘဝအစ လူလိမ္မာက စတာလား၊ လူမိုက်က စတာလား။ ဘယ်က စလဲ။ လူမိုက်က စတယ်။ ဘာဖြစ်လို့တုန်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှာ အဝိဇ္ဇာနဲ့ တဏှာ။ အဝိဇ္ဇာဆိုတာ အမိုက်တရား။ အားလုံး လူမိုက်ဘဝက စတာ။ သံသရာထဲ ရောက်လာရင် ဘယ်ကစတာတုန်း။ ဓမ္မသဘာဝ အရ ပြောမယ်ဆိုရင် လူမိုက်က စတာ။ အဲဒီ လူမိုက်ထဲကမှ လူလိမ္မာ တွေပေါ်အောင် လုပ်တာ။ နွဲ့ထဲက ကြာပေါက်သလိုပေါ့။ သဘော ပေါက်လား။ ဗြဟ္မစရိယ ဆိုတာ အကုသိုလ်နယ်ထဲက ကုသိုလ် ပေါ်လာတာပဲ။ ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုတယ် ဆိုတာလည်း အကုသိုလ်နယ်ထဲက အပြီးအပိုင် ရုန်းထွက်တာပဲ။

အဲဒါကြောင့် အကုသိုလ်ပြုထားရင် မုချ အဲဒီအကုသိုလ်ကံရဲ့ အကျိုးကို ခံစားရမယ်ဆိုတာ မမှန်ဘူး။ ဘယ်လိုမှ မှန်မလဲဆိုရင်၊ အကုသိုလ်ပြုထားတဲ့အခါမှာ အကုသိုလ်ရဲ့ အကျိုးဖြစ်တဲ့ အပါယ် ဆင်းရဲကို ခံစားရသူလည်း ရှိတယ်။ မခံစားရသူလည်း ရှိတယ်လို့ ခွဲခြားပြောမှ မှန်မယ်တဲ့။ အကုသိုလ် ပြုထားရင် မုချ အကုသိုလ်ကံရဲ့ အကျိုးကို ခံစားရမယ်ဆိုတာက တရားသေဝါဒ ဖြစ်သွားတယ်။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒက လောကီနယ်မှာ ပြုသမျှ၊ ဖြစ်သမျှဟာ ဘယ်တရားမှ တရားသေမရှိဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ သင်္ခါရနယ်က တရားမှန်သမျှ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်လာတဲ့ တရားချည်းပဲ။ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်သောကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်နိုင်တဲ့ အကြောင်း အထောက်အပံ့တွေဖြစ်တဲ့ လောဘ၊ ဒေါသ၊ အားကောင်းရင် အကုသိုလ်ဖြစ်မှာပဲ။ ဖြစ်နိုင်တဲ့အကြောင်း ရှိလို့ ဖြစ်သလို၊ ပျက်နိုင်တဲ့အကြောင်း ပေါ်ရင်လည်း ပျက်မှာပဲ။ “သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ” သင်္ခါရတရားမှန်သမျှ တရားသေ မရှိဘူး။ အမြဲတမ်း ပြောင်းလဲနေတယ်လို့ အဲဒီလို ယုံရတာဖြစ်လို့ ဘုရားက အကုသိုလ် ပြုထားပြီးရင် အပါယ်ရောက်သူလည်း ရှိတယ်။ မရောက်သူလည်း ရှိတယ်။ တရားသေအားဖြင့် မုချအပါယ်ရောက်မယ်လို့ သတ်မှတ်လို့ မရပါဘူးတဲ့။ “ဝိဘဇ္ဇဝါဒ” ဆိုတာ ဒီလိုဝေဖန်ပိုင်းခြား မြင်တာ။

အဲလိုဆိုတော့ ရဟန်းက လျှောက်တယ်။ “ဒီလိုဆိုရင် အကုသိုလ်ပြုထားရင် ဘယ်လို ပုဂ္ဂိုလ်တွေက အပါယ်ရောက်လဲ။ ဘယ်လို ပုဂ္ဂိုလ်တွေက အပါယ်မရောက်ဘူးလဲ ဘုရား” ဆိုတော့ မနေ့ကပြောတဲ့ လောဏကပလ္လသုတ်အတိုင်း ပြောမယ် ဆိုရင် အကုသိုလ်မှာ၊ အရေဖျော်လို့ရတဲ့ အကုသိုလ်နဲ့ အရေဖျော်လို့ မရတဲ့ အကုသိုလ်နှစ်ခု ရှိတာကိုတော့ သဘောပေါက်ရမယ်နော်။

ရေဖျော်လို့မရတဲ့ အကုသိုလ်က ကိလေသာအရ ပြောမယ် ဆိုရင် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ကံအရပြောမယ်ဆိုရင် ပဉ္စာနန္တရိယကံ။ အဲဒီ အကုသိုလ် ဆိုရင်တော့ ဘယ်လောက် အားကောင်းတဲ့ ကုသိုလ်ရေ

နဲ့ ဖျော်ဖျော် လုံးဝတော့ ပျောက်ပြယ်မသွားဘူးတဲ့နော်။ ကျန်တဲ့ အကုသိုလ်တွေကတော့ ကိလေသာအရ ကြည့်ကြည့်၊ ကံအရ ကြည့်ကြည့်၊ ရေဖျော်နိုင်တယ်။ အဲလိုလေး ကြိုမှတ်ထားရမယ်နော်။ သဘောပေါက်လား။

အဲဒီတော့ မြတ်စွာဘုရားက ချစ်သားတို့ အကုသိုလ်ကံ ပြုထားပေမယ့်တဲ့၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဆိုတဲ့ သိက္ခာသုံးပါးကို သော်လည်းကောင်း၊ ပြီးတော့ ကာယဘာဝနာ၊ ဒီဓန္ဓာကိုယ်နဲ့ ဆက်စပ် တဲ့ ဘာဝနာတစ်ခုခုကို သော်လည်းကောင်း ပွားများထားခဲ့ရင် အပါယ်လည်း မကျနိုင်ဘူး၊ ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း မခံစားရပါဘူးတဲ့။ လွယ်လွယ်လေးပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ရနေမလား မသိဘူး၊ သောတာပန်ကဲ့သို့ နောက်ဘဝမှာ အပါယ်လွတ်ခွင့်ရတာ ဘယ်နှမျိုးရှိတုန်း။ ခုနစ်မျိုး ရှိတယ်။

“တိသရဏ၊ ငါးသီလ၊ မဲချစာရေးတံ၊

ပက္ခိကဆွမ်း၊ ဝါသင်္ကန်း၊ လှူဒါန်းကျောင်းရေကန်၊

သောတာလိုပဲ ဂတိမြဲ၊ သူလည်း ပယ်မပြန်”

တိသရဏဆိုတာ သရဏဂုံသုံးပါး ဆောက်တည်တဲ့သူ။ ငါးပါးသီလမြဲတဲ့သူ။ စာရေးတံမဲလှူတဲ့သူ။ အချိန်ကာလ သတ်မှတ် ပြီးတော့ ပုံမှန်ဆွမ်းလှူလေ့ရှိသူ။ ဝါဆိုသင်္ကန်းလှူတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်။ ကျောင်းသင်ခန်း လှူတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်။ ရေကန်လှူတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်။ ဘယ်နှမျိုး ရှိလဲ။ ခုနစ်မျိုး ရှိတယ်။ ဒီခုနစ်ခုထဲက တိသရဏ သရဏဂုံတည်ရင် ဒီဌနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာကို စွန့်ထားနိုင်တယ်။ ငါးပါးသီလမြဲရင် ဒုစရိုက်

ကင်းတယ်။ ဒီနှစ်ခုနဲ့တင် အပါယ်ဘေး ကင်းနေပြီ။ ဒါကြောင့် “သောတာလိုပဲ ဂတိမဲ့၊ သူလည်း ပါယ်မပြန်” တဲ့၊ သောတာပန် ကဲ့သို့ သူလည်း အပါယ်ကို လားရောက်ခွင့် မရှိဘူးလို့ ပြောနိုင်တယ်။

သရဏဂုံမြဲခြင်း၊ ငါးပါးသီလမြဲခြင်း၊ အမြဲ သတိရနေတဲ့ ကုသိုလ် ဖြစ်ရမယ်လို့ ပြောတယ်။ ခုန ဝါသင်္ကန်း၊ ကထိန်သင်္ကန်း၊ ဒို့ရပ်ကွက်မှာ တနင်္ဂနွေ ဆွမ်းလောင်းတယ် စတဲ့ ကိုယ့်ဒေသကိုယ် မှာ အမှတ်တရ ဖြစ်နေတဲ့ ကုသိုလ်။ ကိုယ်တိုင် မွေးနေ့မှာလုပ်တဲ့ ကုသိုလ်မျိုး၊ ဝါဆို ဆိုရင်လည်း ဝါဆိုသင်္ကန်း ဗုဒ္ဓဘာသာတိုင်း သတိရနေကြတာပဲ။ အမြဲ သတိရနေတဲ့ ကုသိုလ်လို့ ပြောတာ။

အမြဲသတိရနေစေတဲ့ ကံတစ်ခုဟာ သူ့ကို အာစိဏ္ဏကံလို့ ခေါ်တယ်။ အခုန ပဉ္စာနန္တရိယကံ မရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုလို့ရှိရင် သေခါ နီးမှာ ကပ်ပြုတဲ့ အာသန္နကံ ဆိုတာလည်း ရှိသေးတယ်။ ဦးဇင်း တို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ကြားဖူးလား၊ တစ်သက်လုံး မုဆိုးလုပ်နေတဲ့ အဘိုးကြီး သူ့သား ရဟန်းက ရဟန်းပြုပေးပြီး ကျောင်းခေါ်ထား တယ်။ ကျောင်းခေါ်ထားလည်း သူ့အကုသိုလ်တွေက နှိပ်စက်လို့ တရားထိုင်လို့ မရဘူး။ နောက်ဆုံး သေခါနီးပြီဆိုတဲ့ အချိန်ရောက် တော့ သူ့ အကုသိုလ်ကံအရ ခံစားရမယ့် အပါယ်ငရဲ နိမိတ်တွေ မြင်ပြီးတော့ လန့်အော်နေတယ်။ ဒီအချိန်မှာ ဘာလုပ်ပေးလဲ။ “ဒါ တစ်သက်လုံး သူလုပ်ခဲ့တဲ့ အကုသိုလ်ကံကြောင့် လားရောက်ရမယ့် ဘုံဘဝ နိမိတ်တွေပဲ” လို့ သိတော့ သားရဟန်းက ဘုရားပန်းအိုး တွေ ပြင်စေပြီးတော့ သူ့ကို လှူခိုင်းလိုက်တယ်။ အဲဒီလှူပြီးတာနဲ့ သူ့နိမိတ်တွေလည်း ပြောင်းသွားတယ်။ အဲလိုသေခါနီးမှာ ကပ်ပြီး

တော့ ပြောင်းတာ။ အာသန္နကံ လို့ ခေါ်တယ်။ ဂရုကံမရှိရင် အာသန္နကံ က အကျိုးပေးခွင့်ရတယ်။

အဲဒီလို အာသန္နကံမရှိရင် သတ္တဝါတွေဟာ သူ့အာစိဏ္ဏကံ အတိုင်း ဖြစ်ရမယ်။ အာစိဏ္ဏကံဆိုတာ အမြဲတမ်း အလေ့အထဖြစ် နေတဲ့ ကံ။ ဦးဇင်းတို့ ဟင်္သာတတို့ ဘာတို့ နေဖူးတယ်ဆိုရင် ဟင်္သာတ စာမေးပွဲနီးပြီ ဆိုတာနဲ့ အိမ်တွင်းပုန်းပါမကျန် တစ်မြို့လုံးဟာ ဒီ စာမေးပွဲအကြောင်းပဲ ပြောနေတယ်။ ပြီးတော့ ညောင်တုန်းစာမေးပွဲ၊ ညောင်တုန်းသူ၊ သားတွေ ကမ္ဘာမှာ သူတို့ စာမေးပွဲလောက်ကြီးတဲ့ စာမေးပွဲရှိတယ်တောင် မထင်ဘူး။ အဲလို အမြဲသတိရနေတာ။

ရန်ကုန်ဆိုရင်၊ တန်ဆောင်တိုင်မှာ၊ ရွှေတိဂုံမှာ မသိုးသင်္ကန်း ပြိုင်ပွဲ ရှိတယ်ဆိုရင် သတိရနေတာ။ အဲဒီလို အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်နေရမှာ။ အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်လောက်တဲ့ ကုသိုလ် ရှိနေသမျှတဲ့။ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အကုသိုလ် အကျိုးပေးလို့ မရဘူးလို့ ပြောတာနော်။

ကာယဘာဝနာ ဆိုတာ ဒီခန္ဓာနဲ့ ပတ်သက်လို့ အမြဲတမ်း သုံးသပ်နေလေ့ရှိသူ၊ ခန္ဓာရဲ့ အနိစ္စ သဘော၊ ဒုက္ခသဘောတွေကို ဆိုရင်တော့ လူတိုင်း အဲလို မလုပ်နိုင်ဘူး။ ခန္ဓာဖြစ်ရပ်ကို လုပ်နေတဲ့ သက်ရင့်ယောဂီတွေလည်း တရားစခန်းထဲရောက်မှသာ။ အရပ်ထဲ နေတော့ အဲဒါ နှလုံးသွင်းဖို့ မလွယ်ဘူး။ အဲတော့ ကာယဘာဝနာ ဆိုတာ ဘာလဲဆိုရင် ခန္ဓာကိုယ်ရှိသူ မှန်သမျှ မပြတ် နှလုံးသွင်းသင့် တယ်လို့ ဘုရားဟောထားတဲ့ အဘိဏ္ဍသုတ် ရှိတယ်။ အဘိဏ္ဍဆိုတာ မပြတ် အာစိဏ္ဏကံဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ထားရမယ်လို့ ပြောတာ။ ဘာတွေတုန်းဆိုရင် ငါသည် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘော ရှိသည်။

အိုခြင်းသဘော ရှိသည်။ နာခြင်းသဘော ရှိသည်။ သေခြင်းသဘော ရှိသည်။ ငါသည် ငါ့ကံရဲ့ အမွေကို ငါခံရမည်လို့ မပြတ်နော်။ “ဇာတိဓမ္မာမှိ ဇာတိ အနုတီတော” စသဖြင့် ပါဠိလိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် ပေါ့။ အဲဒီလို ပွားနေရမှာ။

အကျဉ်းချုပ်ပြောမယ်ဆိုရင် ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီးဟာ ဘယ်လို သဘောရှိလဲဆိုရင် ပထမဆုံး မွေးလာတယ်။ တဖြည်းဖြည်း အိုလာ တယ်။ ဒီကြားထဲမှာ နာတယ်။ ပြီးရင် သေတယ်။ ခန္ဓာရဲ့ ဖြစ်စဉ် အကျဉ်းချုပ်ပဲ။ မွေးဖွားတယ်။ အိုတယ်၊ နာတယ်၊ သေတယ်။ အဲဒီသဘောလေးကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ခြင်းသည် ကာယဘာဝနာ။ အဲဒီကာယဘာဝနာကို ပွားနေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်လည်း အပါယ်ကို မလားနိုင် တော့ဘူးတဲ့။

ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ကြားဖူး ကြမလား မသိဘူး။ သတ္တဝါတွေဟာ မေ့မေ့လျော့လျော့နဲ့ သေဆုံး သွားတယ်။ သူ့ကံတွေကို သူ သတိမရဘူးဆိုရင် ကုသိုလ်တွေကို လည်း မယ်မယ်ရရ မပြောနိုင်ဘူး။ အကုသိုလ်တွေလည်း မယ်မယ်ရရ မရှိဘူးနော်။ မရေမရာ ဖြစ်နေတာကို ပြိတ္တာလို့ ခေါ်တယ်။

အဘိဓမ္မာရဲ့ သဘောက ဒီဘဝက သေရင် နောက်တစ်ဘဝ တစ်ခု စကိုစရမှာဆိုတော့၊ ရေရာတဲ့ ဘဝတောင် မရောက်သေးခင် ကြားခံဘဝလေး၊ ပြိတ္တာဘဝ။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ထင်သလို လိပ်ပြာလေး ဖြစ်ပြီးတော့ တဝဲလည်လည် လုပ်နေတာတော့ မရှိဘူး။

မရေရာတဲ့ ဘဝတစ်ခု၊ အဲဒီလို ဖြစ်နေချိန်မှာ ယမမင်းနဲ့ တွေ့ရတယ်။ ကြားဖူးလား။ အဲဒီယမမင်းဆိုတာလည်း တစ်ခါတစ်ခါ

မြန်မာပြည်သား ဖြစ်ရတာဟာ ဘာသာတရားအရ အတော်ဂုဏ်ယူ စရာလည်း ကောင်းတယ်။ တစ်ခါတစ်ခါ ရှက်စရာလည်း ကောင်းတယ်။ ဘာဖြစ်လို့ဆိုတော့ မြန်မာပြည်သားဟာ လိုရင်တစ်မျိုး၊ မလိုရင်တစ်မျိုး ပစ်စလက်ခတ် ပြောတယ်။ လိုလို့ရှိရင်လည်းပဲ နဖူးပေါ် ရွက်ပြီး စကားပြောတာပဲ။ မလိုဘူးဆို ပစ်ချပြီး ဖနောင့်နဲ့ ပေါက်ချ လိုက်တယ်။ ဇာတ်ထဲမှာဆိုလည်း ဒီလိုပဲ။ ယမမင်းကြီးကလည်း ငရဲပြည်က ဝန်ထမ်းပဲ။ ပုံထဲမှာ တွေ့ရင်လည်း ယမမင်းကြီးက တစ်ခါတည်း ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ကြောက်စရာကြီး။ နဖူးမှာ အချွန်တွေ အတက်တွေနဲ့ မျက်လုံးကလည်း ရဲလို့။ ပန်းချီနဲ့ သရုပ်ဖော် ရင်လည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ။ ငရဲသားတွေကလည်း ဓားတွေ၊ လှံတွေနဲ့ ထိုးလို့။ တစ်ယောက်မှ ကြည့်ချင်စရာ မရှိဘူး တွေ့လား။

အဲဒါကြောင့် တောင်မြို့၊ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်က သူ့ ဘာသာ ဋီကာတစ်ခုထဲမှာ ရှင်းထားတယ်။ ယမမင်းဆိုတာ အဲလို မဟုတ်ဘူး။ ရုံးတွေမှာရှိတဲ့ အစိုးရရှေ့နေကိုတော့ ဆွဲချခေါ်တယ်။ ယမမင်းက သိကြားမင်းလက်အောက်ခံဆိုတော့ သိကြားမင်းက ဆွဲချမခန့်ဘူး။ ယမမင်းဆိုတာ ဆွဲတင်အရာရှိ။ သေပြီးနောက် သူ့ ဘာကံမှ ရေရေရာရာ မပြောနိုင်ဘူးဆိုရင် အရာရှိကြီးဆီ အပ်လိုက် တာပဲ။ ပထမဆုံး ကုသိုလ်ကို နည်းနည်းလေးမှ စဉ်းစားလို့ကို မရဘူး ဖြစ်နေတဲ့ သတ္တဝါတွေကို ပထမဆုံး အစ ဖော်ပေးတယ်။ “မင်း လူ့ပြည်မှာတုန်းက ပက်လက်အိပ်တဲ့ ကလေးတွေကို မတွေ့ဖူး ဘူးလား” ။ တွေ့ဖူးပါတယ်။ အဲဒီတုန်းက “ငါလည်း ဒီလို ပဋိသန္ဓေ နေတဲ့ သဘောရှိတယ်” လို့ မအောက်မေ့ ဘူးလား။ မအောက်မေ့

ပါဘူး။ အဲဒါဆို အိုသူ၊ နာသူ၊ သေသူ၊ အဲဒါတွေ မင်းတွေဖူး ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ငါလည်း အဲလို သဘောရှိတယ်လို့ မဆင်ခြင် ဘူးလား။ မဆင်ခြင်ဘူး။ အဲဒီကျမှ “ဒီလိုဆိုရင်တော့ မင်းကို ငါ ကယ်စရာ မရှိတော့ဘူး။ မင်းထိုက်နဲ့ မင်းကံပဲ” လို့ စိတ်မကောင်းစွာ ပြောရှာတာ။

အဲဒီမေးခွန်းတစ်ခုခုကို yes ဖြေလိုက်ရင် အပါယ်ကို ချလို့ မရဘူး။ အပါယ်ဆိုတာ ကိုယ်ကုသိုလ်တရား လုံးဝကင်းနေလို့ အပါယ် ကို ရောက်တာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာမှန်ရင် သရဏဂုံ ဆောက်တည်တယ်။ ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်တယ်ဆိုရင် ကုသိုလ် မရှိဘူးလား ရှိတယ်။ ပက္ခိကဆွမ်းလို အမှတ်ရလောက်တဲ့ ကုသိုလ်တွေရှိရင် အာစိဏ္ဍကံ အများကြီး မရှိဘူးလား၊ ရှိတယ်ဆိုရင် အဲဒါ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြစ်စေ၊ ကာယဘာဝနာ (ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ အို၊ နာ၊ သေခြင်းတရားကို) ဆင်ခြင်ပွားများနေရင် အကုသိုလ်ရှိပေမယ့် အပါယ်ဒုက္ခကို မရောက်ဘူး။ အဲတော့ ခုန ဆားခွက် ဥပမာကို ပြန်ဆက်မယ်။

ဥပမာအားဖြင့် ဆားလေးတစ်ခွက်ကို ရေတစ်ခွက်ထဲမှာ ထည့် ဖျော်ရင်၊ ချစ်သားတို့ ဘယ်လိုနေမလဲတဲ့။ (ငန်နေမှာပါ ဘုရား။) အဲဒီရေ သောက်လို့ဖြစ်မလား၊ (မဖြစ်နိုင်ပါဘူး ဘုရား။) ဒါဖြင့် တကယ်လို့သာ အဲဒီဆားကို ရေကန်ကြီးတစ်ကန်ထဲ၊ ချောင်းရေထဲ၊ မြစ်ရေထဲကို ဖျော်လိုက်ပြီဆိုရင် ဆားတွေ ပျော်သွားမယ်။ အဲဒီ ချောင်းရေကြီးဟာ ငန်နေဦးမလား၊ (မငန်တော့ပါ ဘုရား။) သောက် မဖြစ်အောင်ရော ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဖြစ်ဦးမလား။ (မဖြစ်တော့ပါ ဘုရား။)

အဲဒီလိုပဲတဲ့ မြတ်စွာဘုရားက၊ အကုသိုလ်တရားတွေလည်း ကုသိုလ်နည်းရင် အပါယ်ဒုက္ခကို ပေးမယ်။ ကုသိုလ်များလာရင် အပါယ်ဒုက္ခမပေးနိုင်ဘူး။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ တရားအားထုတ်တဲ့အခါမှာ အကုသိုလ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဗျူဟာသုံးခု ရှိတယ်။ ရပ်ထားတာရယ်၊ ဖြန့်ထားတာရယ်၊ ဖြတ်ပစ်တာရယ်၊ ဒီနည်းပရိယာယ် သုံးခုကို ကောင်းကောင်း သိရမယ်။

ရပ်ထားတဲ့ ပရိယာယ်ကတော့ ဦးဇင်းတို့ အင်္ဂုလိမာလကို ဘုရားပြောတာ။ အင်္ဂုလိမာလ သာသနာ့ဘောင် ရောက်လာပြီ။ မြို့ထဲကို ဆွမ်းခံသွားတော့ သူကြုံရတာ ဘာလဲ။ ဒီမြန်မာလူမျိုးတွေ သာကီမျိုးဆိုတာ တော်တော် သဘောကျစရာ ကောင်းတယ်။ အဲဒီတုန်းကလည်း မြန်မာလူမျိုးတွေနဲ့ အတူတူပဲ။ အရင်တုန်းက အင်္ဂုလိမာလဆို ဖိန့်ဖိန့်တုန် ကြောက်ရတာ။ အင်္ဂုလိမာလဆိုရင် အိမ်ထဲကကို မထွက်ရဲဘူး။ ခု “အင်္ဂုလိမာလ ဘာမှမလုပ်တော့ဘူး၊ ဘုရားသား ဖြစ်သွားပြီ” ဆိုမှ စောစောက အပြင်မထွက်ရဲတဲ့ အိမ်ရှင်မတွေ၊ ငရုတ်ကျည်ပွေ့ကိုင် ထွက်လာပြီး “ငါ့ယောက်ျား သတ်တာ၊ ငါ့သား သတ်တာ ဒီကိုယ်တော်ကြီးပေါ့” ဆိုပြီး ဝိုင်းပြီးတော့ ပစ်ကြ၊ ခတ်ကြတာ။ မထေရ်ကြီး ဆွမ်းဝအောင် မရဘူး။ ခေါင်းမှာ ဒဏ်ရာတွေပဲရတာ။ ကြားဖူးတယ်နော်။ ဒါ တကယ်ပဲ။ မြို့ထဲသွားတော့လည်း ဒီအတိုင်းပဲ။

တောထဲ တရားသွားထိုင်တော့လည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ မြို့ထဲက ကြုံရတဲ့ ဒဏ်ရာတွေက အမြဲပဲ နှိုးဆွနေတယ်။ “အေး...

ဟုတ်တာပဲ ငါကလည်း သူ့လင်၊ သူ့မောင်၊ သူ့သား သတ်ခဲ့တာ ကိုး”။ အဲဒါတွေ တွေးပြီး သူ အရင်က သတ်ဖြတ်ခဲ့တဲ့ ခေါင်းပြတ်၊ လက်ပြတ် အော်ဟစ်နေကြပုံတွေပဲ ပေါ်နေတယ်။ တောထဲမှာလည်း တရားအားထုတ်လို့ မရဘူး။ တစ်နေ့တော့ သူ မြို့ထဲဆွမ်းခံသွားတဲ့ အခါမှာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်က သူ့ အာဝေဏိကဒုက္ခ ကြုံနေတာ။ ဘယ်လက်သည်မှ မရတော့ဘူး။ ဒီမိခင်ရော ကလေးပါ မုချသေတော့ မှာပဲ။ မိခင်ကလည်း အော်ဟစ်ငိုယိုလို့။ သူ မြတ်စွာဘုရားဆီ ပြန် လာတယ်။

“မိန်းကလေးတစ်ယောက် အာဝေဏိကဒုက္ခကြုံနေတယ်။ တပည့်တော် တတ်နိုင်သလောက် ကူညီချင်တယ်။ တပည့်တော်ကို ကူညီနည်း၊ အရှင်ဘုရား ဟောပေးပါတဲ့။ ဒါ အင်္ဂုလိမာလရဲ့ ပင်ကိုယ်စိတ်ပဲ။ သူတစ်ပါးကို ကြင်နာတတ်တာ။ အင်္ဂုလိမာလရဲ့ မွေးဖွားလာကတည်းက ပေးထားတဲ့အမည်က “အဟိံသက = ကြင်နာတတ်သူ” တဲ့။ သူ ခိုးသူ လူသတ်သမားကြီး ဖြစ်ရတာ လည်း သူ့ရဲ့ အကြင်နာ လွန်ကဲမှုနော်။ ဆရာကတော် ပုဏ္ဏားမကြီး ထင်းခွဲ၊ ရေခပ်နေတာ မကြည့်ရက်လို့ ဝင်ကူညီမိတယ်။ ဆရာကတော် ကလည်း သဘောကျလို့။ ဆရာကြီးကလည်း သဘောကျလို့ ပညာ တွေ တိုးသင်ပေးတာကို တပည့်ကျောင်းသားတွေက မနာလိုဖြစ်ပြီး ကုန်းတိုက်ရာက ဒီပြဿနာ ပေါ်လာရတာကိုး။ ဒါတော့ အားလုံး ကြားဖူးမှာပေါ့။

မြတ်စွာဘုရားက ချစ်သား မင်းသစ္စာဆိုလိုက်၊ ဘာသစ္စာ ဆိုရမလဲဆိုတော့ “ငါသည် မွေးဖွားလာသည်မှစ၍ သူတစ်ပါး

အသက်ကို မသတ်ဖူးဘူး” အဲလို သစ္စာဆိုပြီးတော့ ရေတိုက်လိုက် ပါတဲ့။ အင်္ဂုလိမာလကို ဘုရားက ဆိုခိုင်းတာ။ အဲလို သစ္စာဆိုခိုင်း တော့ အင်္ဂုလိမာလက “အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်က လူတွေ အများ ကြီး သတ်ထားတာ” တဲ့။ အဲဒီမှာ ခုန အကုသိုလ်ကို ရပ်ပစ်တဲ့ နည်းကို ပြောတာ။ မြတ်စွာဘုရားက “ချစ်သား အင်္ဂုလိမာလ၊ မင်း လူတွေအများကြီး သတ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ မန္တာဏီ ပုဏ္ဏားမရဲသား အဖြစ် တုန်းက မဟုတ်လားတဲ့။ အခု မင်းဘယ်သူ့ သားလဲတဲ့။ အရှင်ဘုရား ရဲ့ သားတော်ပါ ဘုရားတဲ့။ အေး... အရိယာန္တယံဖွား၊ ဘုရား သားတော် ဖြစ်ချိန်ကစပြီး မင်း ဒီစိတ် ရှိသလားတဲ့၊ မရှိတော့ပါ ဘုရားပေါ့။ အဲဒီတော့မှ “အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော” ဘုရား သားတော် ဖြစ်ချိန်ကစ၍ ငါ သူတစ်ပါးကို မသတ်ဘူး၊ အဲဒါ ဘာလုပ်လိုက်တာလဲဆိုတော့ အကုသိုလ်ကို နယ်ကန့်ပြီး ရပ်လိုက် တာ။ ဟိုဘက်က အကုသိုလ်တွေ ပျောက်သွားပြီလို့ မဆိုနိုင်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ မရပ်ဘူးလား၊ ရပ်တယ်။ အရိယာန္တယံဖွား ဘုရားသားတော် ဖြစ်ချိန်မှစ၍ ငါ သူ့အသက်ကို မသတ်ဖူးပါဆိုရင် ဒီစကားဟာ မမှန်ဘူးလား၊ မှန်လား။ အဲဒီအတိုင်းပဲ သစ္စာဆိုလိုက်တယ်။ အဲဒီ ရေလေးကို သွားတိုက်လိုက်တာနဲ့ မိခင်ရော ကလေးပါ တစ်ခါတည်း ကျန်းမာသွားတယ်။

ဟာ... ခုနက သေတော့မှာပဲဆိုပြီး အခု ကလေးငိုသံ ကြား တယ်။ မိခင်ရော ကလေးပါ ဘာအန္တရာယ်မှ မရှိဘူးတဲ့။ ဘာဖြစ် လို့လဲ။ “အရှင်အင်္ဂုလိမာလ သစ္စာဆိုတဲ့ ရေကိုသောက်လို့။ ဘယ်လို သစ္စာဆိုတာတဲ့တုန်း၊ သူသည် ဘုရားသားတော် ဖြစ်သည်မှစ၍

သူ့အသက်ကို မသတ်ဘူးလို့ သစ္စာဆိုလိုက်တာ။ အဲဒီသစ္စာဆိုတဲ့ ရေကို သောက်တာနဲ့ မိခင်ရော ကလေးပါ ကျန်းမာသွားတာ” ဆိုတဲ့ စကားတွေ တစ်မြို့လုံး ပြောမဆုံးအောင် ဖြစ်သွားတယ်။

အဲဒီမှာ မြို့သူမြို့သားတွေက အမြင်ကြည်သွားတာ။ “ဟာ... ဟုတ်တာပဲ၊ ဘုရားသားတော် မဖြစ်ခင်ကသာ ငါ့လင်၊ ငါ့သားကို သတ်တာကိုး။ ခုချိန်မှာ သူက သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်းကို လက်မခံတဲ့ ဘုရားသားတော် ဖြစ်သွားပြီပဲ” လို့ သဘောပေါက် သွားကြပြီး တော့ ဆွမ်းခွက်ကိုင်ပြီး အိမ်ထဲကထွက်တဲ့ အိမ်ရှင်မ တွေ ပေါ်တော့တာ။ အရင်က ငရုတ်ကျည်ပွေ့ကိုင်၊ ယောင်းမကိုင်နဲ့ ဆွမ်းလှူရမယ့်အစား ယောင်းမလှူလိုက်၊ ဘာလှူလိုက်။ အဲတော့ တောထဲရောက်သွားတော့လည်း အဲဒီလို သဘောပေါက်တယ်။ “ဟုတ်တယ်၊ ငါ သူများအသတ်တွေ သတ်ခဲ့တာက မန္တာဏီ ပုဏ္ဏားမရဲ့သား၊ အခု ငါ ဘုရားသားဖြစ်ပြီ။ အဲလို ဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုက်တာက ဥပါဒါန်က ခြားသွားပြီ။ အရင်က လုပ်ခဲ့တဲ့ ကံတွေ ရဲ့နယ်ကို ပြန်ပြီးတော့ မဆွဲတော့ဘူး။ တရားထိုင်လို့လည်း ရသွားပြီ။ အဲဒီ နောက်ပိုင်းမှာ မဂ်ဖိုလ် အဆင့်ဆင့် ဖြစ်တာ။

အဲဒီနည်းကို ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေက အမြဲ ကျင့်သုံးနေ တာပဲ၊ အဲဒါ သတိထားလား။ တရားထိုင်တော့မယ်ဆို ရှေးဦးစွာ ဘာလုပ်ရမလဲ။ သရဏဂုံနဲ့ ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်လိုက်တယ်။ ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်တယ်ဆိုတာ အခု တရားထိုင်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာဟာ ဘုရားသားတော်အစစ် လုပ်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ် လိုက်တာ။ အဲဒီအချိန်က နောက်ဒီနေရာက မထမချင်းတော့ သူ့

အသက်ကော မသတ်ဘူး၊ သူ့ဥစ္စာလည်း မခိုးဘူး။ ငါးပါးသီလ လုံရော မလုံဘူးလား။ အဲဒါ အကုသိုလ်ကိုရပ်တာ။ အကုသိုလ်ကို မရပ်ရင် တရားအားထုတ်လို့ မရဘူး။ အဲတော့။

သရဏဂုံသုံးပါးက နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာကို ရပ်လိုက် တာ။ ငါးပါးသီလက အကုသိုလ်အပြစ်တွေ အားလုံးကို ရပ်လိုက်တာ။ အဲဒီ ရပ်ထားတဲ့နည်းက တရားအားထုတ်တဲ့အခါ အနှောင့်အယှက် ကို ကင်းစေတယ်။

အခု လောဏကပလ္လသုတ်မှာ ပြတာက ဖြန့်ပစ်တဲ့နည်း။ ဆားတစ်ခွက်ကို ရေတစ်ခွက်လေးထဲထည့်ရင် ငန်နေတယ်။ အုတ်ကန် ကြီးထဲက ရေတွေ အများကြီးထဲ ထည့်လိုက်ရင် မငန်တော့ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့ မငန်လဲ။ ရေတွေများတော့ ဆားအရသာ ပျံ့သွားတယ်။ ပျံ့ပြီးပျောက်သွားတာလား၊ ချုပ်ပျောက်သွားတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီ ရေတွေ ပြန်ချက်ရင် ဒီဆားပြန်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သောက်မဖြစ်တဲ့ အဆင့်ကနေ သောက်ဖြစ်တဲ့အဆင့် ရောက်သွားတာ။ ရေတွေများ တော့ ဆားတွေ ပျံ့သွားတာကြောင့် ငန်ခြင်းအရသာ မရှိတော့သလို တဲ့။ ကုသိုလ်များသွားရင်လည်း အကုသိုလ်တွေ ပျံ့သွားတဲ့အတွက် သိပ်သည်းဆတွေ လျော့သွားတယ်။

ဘယ်အရာဝတ္ထုမဆို ပျံ့သွားရင် သိပ်သည်းဆလျော့တယ်။ သိပ်သည်းဆလျော့ရင် ဘာဖြစ်တုန်း။ သက်ရောက်မှု လျော့ပေါ့ သွားတယ်။ တိုတိုပြောရင် ပျံ့သွားရင် ငန်တဲ့အရသာလည်း ပေါ့သွား တာပေါ့။ လေးတဲ့ အရာဝတ္ထုဆိုလည်း ပေါ့သွားတာပေါ့။ ပေါ့သွား ရင် ဖိအားမရှိ၊ ဖိအားမရှိရင် အပေါ်က ဖိမထားရင် အောက်ကို လည်း နစ်မသွားဘူးလို့ ပြောတာနော်။

သမိုင်းဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်းရှိတုန်းက မြင်းခြံမှာ ဟောပြောပွဲ တစ်ခုလုပ်တော့ အဲဒီမှာ ဦးဇင်းတို့လည်း လိုက်သွား ကြတယ်။ ဟောပြောပွဲပြီးရင် ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖြေဆိုပွဲဆိုပြီး မေးတာ။ ကျောင်းသားတစ်ယောက်က ခဲတစ်ပိဿာနဲ့ လဲ (မှို) တစ်ပိဿာ ဘယ်ဟာက လေးသလဲတဲ့။ အဲလိုမေးတော့ ဆရာကြီးက မင်းတို့ သေသေချာချာ သိချင်လား၊ အဖြေတိတိကျကျ သိချင်ရင် အပေါ် မြှောက်ပြီးတော့ ခေါင်းနဲ့ခံကြည့်လိုက်တဲ့ ဘယ်သူက လေးလဲ။ ခန္ဓာကိုယ်နဲ့ ချိန်ရင် တစ်မျိုးထွက်မယ်။ ခဲက သက်ရောက်မှုအရ လေးတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ။ သိပ်သည်းဆအရ များလို့။ (လဲ) ကျတော့ သိပ်သည်းဆ လျော့သွားလို့ ပေါ့နေမယ်။ ခုလည်းပဲ အကုသိုလ် ဆိုတဲ့ ဆားဟာ ရေများသွားရင် ပျံ့သွားတယ်ဆိုတာ သိပ်သည်းဆ လျော့သွားတာ။ သိပ်သည်းဆ လျော့သွားတဲ့အတွက် သူရဲ ပင်ကိုယ် သက်ရောက်မှု စွမ်းအားလည်း လျော့သွားတယ်။

သူရဲ ပင်ကိုယ်သက်ရောက်မှုအရ ဆိုရင် ဘုံဘဝအနေနဲ့ အပါယ်ဒုက္ခထိ အကျိုးပေးမယ်။ ပဝတ္တိ အကျိုးအနေနဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ဖို့ပဲ။ ဒါပေမဲ့ ကုသိုလ်ရေနဲ့ ဖျော်လိုက်တော့ ပျံ့သွားပြီ။ အဲဒီလို အကျိုးမပေးနိုင်တော့ဘူး။

တတိယ ပရိယာယ်အနေနဲ့ ဖြတ်ပစ်မှဆိုတာ တစ်မဂ်၊ တစ်ဖိုလ်ရမှ ဖြတ်ပစ်နိုင်မှာ။ မဂ်ကုသိုလ်မရရင် အကုသိုလ်ကို ဖြတ် နိုင်တယ် ဆိုတာ မရှိဘူး။

ဖြတ်နိုင်တာ မရှိရင် ဘာလုပ်မလဲ။ ရပ်ထားခြင်းရယ်၊ ဖြန့် ထားခြင်းရယ် နှစ်ခု လုပ်ရမယ်။ အိပ်ရာဝင်ရင် ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်လိုက်မယ်ဆိုရင် ဒီတစ်နေ့တာ အကုသိုလ်တွေကို ရပ်

ပစ်တာ။ အပြစ်ကင်းသော အိပ်ခြင်းနဲ့ အိပ်တာ ဖြစ်သွားပြီ။ သီလ စင်စင်ကြယ်ကြယ်လေးနဲ့လို့ ပြောလို့ မရဘူးလား။ ဘယ်အချိန်တုန်း။ အိပ်တဲ့အချိန်၊ အဲဒါရယ်စရာ မဟုတ်ဘူး။ ရဟန်းတော်များကျတော့ မအိပ်မီ ဒေသနာကြားရင် အပြစ်ညဉ့်မသိုးဘူးလို့ ဆိုရတယ်။

အဲဒီလိုနည်းနဲ့ကို အိပ်တာ အမြဲတမ်း ရေချိုးအိပ်သလိုပဲ။ တစ်နေ့လုံး ဂျီးတွေတင်နေပေမဲ့ အမြဲတမ်း ရေချိုးအိပ်ရင် ဒီလူဟာ သန့်သန့်ရှင်းရှင်းနဲ့ အိပ်ရာဝင်တဲ့လူ ဖြစ်မယ်။

လောကနယ်မှာ အကုသိုလ် မကင်းရင်လည်း သရဏဂုံသုံးပါး ဆောက်တည်ခြင်း၊ ငါးပါးသီလ ဆောက်တည်ခြင်း၊ မေတ္တာပို့ခြင်း၊ လတ်တလော သုံးနိုင်တာ။ ကုသိုလ်စိတ်တွေ အများကြီးပဲ။ ပါးစပ် က ဗုဒ္ဓသရဏံ ရွတ်နေရင်လည်း မရဘူးလား။ အဲဒီ ရေတွေများရင် များသလောက် အဲဒီရေ ချိုးနိုင်သလောက် စင်စင်ကြယ်ကြယ် အိပ်လို့ မရဘူးလား။ ကုသိုလ်ရေများရင် အကုသိုလ်ရှိပေမယ့် ဒီပုဂ္ဂိုလ် အပါယ်မရောက်ဘူးလို့ ပြောတာ။ အဲဒါ အကုသိုလ်ကို ရပ်ထားပြီး ဖြေတဲ့နည်းနဲ့ ဖြန့်ပြီးတော့ ဖြေနည်း။

အဲဒါ ဖြေရုံဖြေနိုင်တယ်။ တကယ်တော့ မချုပ်ငြိမ်းဘူး။ ဖြတ်ပစ်နိုင်မှ ချုပ်ငြိမ်းမယ်။ ဖြတ်ပစ်တာလည်း မဂ်ကုသိုလ်ရောက် မှ ဖြတ်နိုင်တယ်။ မဖြတ်နိုင်သေးရင်တော့ ဖြေပေးရမယ်။ ရပ်ပြီးတော့ လည်း ဖြေရမယ်။ ဖြန့်ပြီးတော့လည်း ဖြေရမယ်။ အကုသိုလ်တွေကို ဖြန့်ပြီးတော့ ဖြေနိုင်သမျှ အပါယ်ရောက်ကြောင်းတွေ ပြေပြီးတော့ အနည်းဆုံး သုဂတိဘုံရောက်ကြောင်း အထောက်အပံ့ကောင်းတွေ မရဘူးလား။ အဲဒါ အဖတ်ဆယ်နည်း ဒုတိယတစ်နည်း ဖြစ်တဲ့

ဖြေရာဆည်ရာ။ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ လောဏကပလ္လသုတ် အခြေခံ ပြီးတော့ အဲဒါလေးကို မှတ်ပါဦး။

နောက်ထပ် ဖြေစရာ ဆယ်စရာကိုလည်း တစ်ဆင့်ခြင်း နောက်နေ့တွေမှာ ပြောပါမယ်။ အခုတော့ တစ်နာရီစေ့သွားပြီ။ အပါယ်ရောက်ကြောင်းများကို ဖြေ၍ အနည်းဆုံး သုဂတိ၊ အမြင့်ဆုံး နိဗ္ဗာန်ထိရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ကို ဆယ်နိုင်ကြသော သူတော်ကောင်းများ ဖြစ်ကြပါစေ။

* * *

ဘဝမှာ ဖြေစရာ ဆယ်စရာများနဲ့ ပတ်သက်လို့ အရင်နှစ်ရက် က၊ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ခု ဖြစ်ဆဲဘဝလေး ပစ္စုပ္ပန်မှာ၊ မဖြစ်မနေ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရမယ့် စားဝတ်နေရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အခက်အခဲ၊ အဲဒါတွေကိုလည်း ဖြေပစ်ရမယ်။ ဒါလူဖြစ်တဲ့အတွက်၊ လူဖြစ်ကျိုး နပ်စေဖို့ဆိုရင်၊ လူ့လိုအပ်ချက်တွေ ပြည့်စုံဖို့၊ လူ့အခက်အခဲဖြစ်တဲ့ စားဝတ်နေရေး၊ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှုကို ဖြေပြီးတော့မှ စားဝတ်နေ ရေး၊ ကျန်းမာရေး ပြည့်စုံရာ ပြည့်စုံကြောင်းတွေကို ဆယ်ရမယ်။ အဲဒါက စရမှာ၊ လူဖြစ်ကျိုးနပ်ဖို့ကနော်။

အဲတော့ ရှေးဆရာတော်ကြီးတွေ ပြောတယ်။ “လောက အရေးလည်း မဖျင်းမှ၊ ဓမ္မအရေးလည်း မကင်းမှ” တဲ့။ အဲတော့- စားဝတ်နေရေး၊ ကျန်းမာရေး ပြဿနာကို ဖြေကြ၊ ဆယ်ကြတဲ့အခါ မှာ၊ လောကဘက်ကလည်း စားဝတ်နေရေး ပြည့်စုံခြင်း၊ ဓမ္မဘက် ကလည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုအခြေခံ ပြည့်စုံခြင်းကို အဖတ်ဆယ်

ပေးရမယ် ဆိုတော့ ဒါ ဒီတစ်ဘဝအတွက်ပေါ့နော်။ ဘယ်ကနေ စလိုက်သလဲဆိုတော့-လောဘကို စနစ်တကျကြီးတာက စတယ်။

အဲဒါက မပါရင် မဖြစ်လို့။ သို့သော် စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ကြီးရင် တော့ လောဘဟာ အတော်အန္တရာယ် ကြီးပါတယ်။ စည်းနဲ့ကမ်းနဲ့ ကြီးရင်တော့ လောဘကြီးခြင်းကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်မှာ ချမ်းသာခြင်း လေးမျိုးရမယ်။ အတ္ထိသုခ၊ ပရိဘောဂသုခ၊ အဏဏသုခ၊ အနဝဇ္ဇ သုခဆိုတဲ့ ချမ်းသာလေးမျိုးရမယ်တဲ့။ တရားသဖြင့်ရရင် အဲဒီချမ်းသာ လေးမျိုးကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ “သန္တုဋ္ဌိ = သံ ကိုယ့်ပစ္စည်းနဲ့ ကိုယ်၊ တုဋ္ဌိ = ကျေနပ်ဝမ်းသာမှု ရတယ်။

လောကမှာ ကိုယ်ရှာတဲ့ စီးပွားချမ်းသာကို ကိုယ်တိုင်လည်း ကျေနပ်ဝမ်းသာနိုင်အောင် ဖြစ်မှ “သန္တုဋ္ဌိ” လို့ ခေါ်တယ်။ ပွဲလမ်းသဘင် သွားတယ်။ စိန်နားကပ်ကြီးတော့ ပန်ထားတယ်။ အဲဒီ စိန်နားကပ်က ခိုးလာတာဆိုရင် သူ့ကိုယ်သူ လိပ်ပြာမသန့် တဲ့အတွက် “သန္တုဋ္ဌိ” မဖြစ်ဘူး။ ခိုးလာတာကို သူပိုင်လို့ ပြော ပေမယ့် သူ့ကိုယ်တိုင် ဂုဏ်ယူဝံ့ကြွား မဖြစ်နိုင်ဘူး။ သူပိုင်ရှင်များ ပြန်တွေ့သွားမလား၊ ဆူပူအော်ဟစ် (ဆန္ဒပြ) ပြီး ပြန်တောင်းကြ မလားဆိုတဲ့ စိုးရိမ်စိတ်နဲ့။ အဲလို ကြုံဖြစ်နေရမယ်ဆိုရင် အဲဒါ အတ္ထိ သုခ မရဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ သူရှာထားတာက တရားတဲ့လောဘနဲ့ ရှာထားတာ မဟုတ်ဘူး။ မတရားတဲ့ လောဘနဲ့ ရှာထားရင် “အတ္ထိ သုခ = ရှိခြင်းကြောင့် ရတဲ့ ချမ်းသာ” လည်း မရနိုင်ဘူး။

ပရိဘောဂသုခ ရှိနိုင်တယ်။ သုံးချင်တဲ့အခါ သုံးတော့သုံး နိုင်တယ်။ သို့သော် ပွဲလမ်းသဘင်မှာ ခိုးရာပါပစ္စည်းကြီး မဝတ်ရဲ တော့ဘူးဆိုတော့ ပရိဘောဂသုခ မရနိုင်ဘူး။

အဏဏသုခ - ကြွေးမြီကင်းဖို့ ကိစ္စကျတော့ မတော် မတရားလုပ်ထားကတည်းက ‘ကံကြွေး’ တင်နေပြီဖြစ်လို့ ကြွေးမြီ ကင်းခြင်း ချမ်းသာကိုလည်း မရဘူး။

အနဝဇ္ဇသုခလည်း မရနိုင်ဘူး။ သူက မတရားတဲ့ လောဘကြီး နဲ့ကို ရှာထားတာကိုး။ လောကအကျိုးအတွက်ဆိုရင် လောကရေး လည်း မညံ့ဖျင်းနဲ့ဆိုတာ ဒါပြောတာ။

ဓမ္မအရေးလည်း မကင်းဖို့ဆိုရင် ဘုရားက ဘယ်လို လောဘ မျိုး ပြထားလဲ၊ သမလောဘ = တရားသော လောဘ၊ အဘိဓမ္မာမှာ မရှိပေမယ့် သုတ္တန်မှာ ရှိပါတယ်။ အင်္ဂုတ္တိုရ်-ပဉ္စကနိပါတ် “ပလောက” သုတ်၊ အဲဒီသုတ်ရဲ့ အဋ္ဌကထာမှာ ဘုရားက ကိုယ့်စွမ်းကိုယ်စနဲ့ ရှာဖွေပြီးတော့ ကိုယ့်ပစ္စည်း ကိုယ်တပ်မက်တာ၊ သိမ်းဆည်းတာ။ ကိုယ့်ပစ္စည်းပေါ်မှာ ကိုယ်ဖြစ်နေတဲ့ လောဘဟာ တရားတဲ့လောဘ၊ သမလောဘလို့ ခေါ်တယ်တဲ့။ သူများပိုင်တာကို မတရား လိုချင်ရင် တော့ ဝိသမလောဘ ဖြစ်တယ်။

အဲတော့ သမလောဘနဲ့ ရှာတာနဲ့ ဝိသမလောဘနဲ့ ရှာတာ နဲ့ ဘာထူးလဲ ဆိုရင် ခုနပြောတဲ့ သမလောဘနဲ့ရှာရင် ကိုယ့်စွမ်း ကိုယ်စ စစ်စစ်နဲ့ “ဓမ္မိယလဒ္ဓ” တရားသဖြင့် ရထားတာဖြစ်လို့ “သန္တုဋ္ဌိ” တဲ့၊ ရှိရင် ရှိသလောက် ကျေနပ်ရတယ်၊ ဝမ်းသာရတယ်။ “သန္တုဋ္ဌိ ပရမာသုခါ = ချမ်းသာအားလုံးထက် ကိုယ့်ပစ္စည်းနဲ့ကိုယ် ကျေနပ်ဝမ်းသာရတဲ့ ချမ်းသာဟာ လောကထဲမှာ အမြတ်ဆုံး” တဲ့။

လောကရဲ့ ဆင်းရဲကို ဖြေပြီးတော့ လောကချမ်းသာကို ရှာရင်း ဓမ္မအရေးနဲ့ မကင်းတဲ့ ဒါန၊ သီလ ကုသိုလ်ပါအောင် အကြမ်းအား

ဖြင့် ပြောခဲ့ပြီ။ ဒါ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအတွက် အကျိုးသက်သက်လောက်ပဲ ရှိသေးတယ်။ ပစ္စုပ္ပန်ကျိုးလို့ပဲ ပြောလို့ရသေးတယ်နော်။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေအနေနဲ့ စဉ်းစားမယ်ဆိုရင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကြီးအရ ကြည့်လိုက်တော့၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှာ အကြမ်းအားဖြင့် အပိုင်းသုံးပိုင်း ရှိမယ်။ ပထမဆုံးက အားလုံးသိသာမြင်သာတဲ့ အခုလက်ရှိ ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ခန္ဓာနဲ့ ဆက်စပ်သမျှ အကျိုးဖြစ်ရပ်တွေ၊ မွေးတာ၊ အိုရတယ်၊ နာရတယ်၊ သေရတယ်။ အဲဒီကြားထဲမှာမှ ဝမ်းနည်းစရာတွေ၊ ပူဆွေးစရာတွေ၊ ကိုယ်ပင်ပန်းဖြစ်ရတယ်၊ စိတ်ပင်ပန်း ဖြစ်ရတယ်၊ အဲဒါတွေကို ဝိပါကဝဋ် ခေါ်တယ်။ အကျိုးဝဋ်တွေ။

အဲဒီ ဝိပါကဝဋ်ကလည်း အကျဉ်းချုပ် ကြည့်လိုက်ရင် ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ကိုယ်ဟာကိုယ် သိတယ်။ ငါဟာ ပစ္စည်းရှိတဲ့လူ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ ရုပ်ချောတဲ့လူ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ အာဏာရှင်ဖြစ်ဖြစ်၊ အာဏာမဲ့သူဖြစ်ဖြစ်၊ နောက်ဆုံးကတော့ ဘာလဲ ဇာတိပစ္စယာ = မွေးဖွားလာသူမှန်သမျှ၊ ဇရာမရဏ = အိုပြီးရင်၊ နာပြီးရင် သေရမယ်။ နာသည်ဖြစ်စေ၊ မနာသည်ဖြစ်စေ သေမှာကတော့ သေချာတယ်၊ ဟုတ်လား။

အဲလိုဆိုတော့ ဘယ်ဘက်ကကြည့်ကြည့် အကောင်းမပါလို့ ဝိပါကဝဋ် ဟူသမျှ ဘယ်ဝဋ်မှ မကောင်းဘူးလို့ ဘုရားက ပြောချင်တယ်။ (သဗ္ဗေသင်္ခါရာ ဒုက္ခာ)။ အခု သုဂတိဘုံမှာ ဖြစ်ရတာ ကုသိုလ်ရဲ့ အကျိုးဖြစ်လို့ ကောင်းသောဝဋ်လို့ ထင်ပေမယ့်၊ နောက်ဆုံးမှာ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏကျရင် မကောင်းတော့လို့ သူလည်း ဝဋ်ပဲ။

အဲဒီဝဋ်ကို မကျေနပ်လို့ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ တရားရှာကြမှာ။ မြတ်စွာဘုရားက ကပ္ပိလဝတ် နန်းတော်ကနေပြီးတော့ ထီးနန်းစည်းစိမ်တွေ၊ နောက်ဆုံး စကြာဝတေးမင်း ဖြစ်မယ်ဆိုတဲ့ အခွင့်အလမ်းကြိုတစ်ခု အပါအဝင် အားလုံးကို သားရော၊ မယားရော စွန့်ပြီးတော့ ဥရုဝေလတောထဲ ထွက်သွားတာဟာ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ ဇာတ်ထဲမှာ ပြလို့ရတာတော့ သူအို၊ သူနာ၊ သူသေတွေ မြင်လို့။ အဲလို ပြောတာပေါ့နော်။ အမှန်ကတော့ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ဆိုတဲ့ ဝိပါကဝဋ်တွေကို တွေ့မြင်သွားလို့၊ လွတ်ချင်လို့။

အဲတော့ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကလည်း မိဒီယာတွေ တံခါးပိတ်ထားတာ။ မြန်မာပြည်က သာကီမျိုးတွေလိုပေါ့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖွားတဲ့အချိန်တုန်းက ပုဏ္ဏားတွေက ဟောလိုက်တာကိုး။ “ဒီကလေးဟာ သူ့အသက် ၂၉ နှစ်ရောက်ရင် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း သဘောတရားတွေ၊ (သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ) အဲဒီနိမိတ်တွေကို မြင်ပြီး တောထွက်လိမ့်မယ်ဆိုတော့ သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးက သူ့နိုင်ငံထဲမှာ အိုသတင်း၊ နာသတင်း၊ သေသတင်း ဘယ်ထဲမှ မထည့်ရဘူး။ ပါးစပ်ကလည်း မပြောရဘူး။ လူအိုတွေ အိမ်ထဲက မထွက်ရဘူး။ နာရင် အိမ်ထဲမှာ ကြိတ်ကု။ သေရင် ည မင်းသား အိပ်ချိန် ကျမှ မြို့ပြင်ကိုထုတ်၊ ဆိုပြီးတော့ ပြည်တွင်းမှာ သတင်းအမှောင် ချထားတာ။

သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကလည်း ဒီဘဝမှာက တောထွက်ကို ထွက်ရမှာ။ အဲဒီကျမှ ပြည်ပ မိဒီယာတွေ လိုက်ဖမ်းနေသလားတော့ မသိဘူး။ ဒီမြန်မာပြည်သားတွေ BBC/VOA နားထောင်ရသလို

ပြည်ပမီဒီယာတစ်ခုက ဖွင့်ပေးတာ။ တာဝတိံသာက ဖွင့်ပေးတာလို့ ပြောတယ်နော်။ တာဝတိံသာက နတ်သားတွေက လူအို၊ လူနာ၊ လူသေယောင်ဆောင်ပြီးတော့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား လာမယ့်လမ်းမှာ အဲဒီပုံစံတွေ ပြထားတယ်။ ပြည်ပသတင်းအားကိုးနဲ့ နိုင်ငံရေးအမြင် ပွင့်သွားသလိုပေါ့။ လောကကြီး အမြင်ပွင့်သွားတယ်။ နတ်တွေက ပြမှသိတာတဲ့၊ မင်းသားက “ငါလည်း အိုရမှာပဲ၊ နာရမှာပဲ၊ သေရ မှာပဲ” လို့ သိသွားတာ။ ဒါ သူ့ရဲ့ ကိုယ်ရေးအရာရှိက တော်တော် အရည်အချင်းရှိလို့။ ဆန္ဒအမတ်ကို ဒါဘာတုန်း။ (အဲဒါ လူအိုလေ မင်းသားရဲ့)။ ဘာဖြစ်လို့ အိုတာတုန်း။ (လူဖြစ်လို့ အိုတာပေါ့)။ အဲဒါဆို ငါလည်း လူပဲ။ (ဟုတ်တယ်လေ မင်းသား)။ ငါလည်း အိုမှာလား။ (လူပါဆို အိုမှာပေါ့)။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပဲ။

“ဟာ... အရှင်မင်းသားကတော့ အိုတဲ့စာရင်းထဲမှာ မပါ ပါဘူး” လို့ ကင်ဖားရပ်ဖားလုပ်မည့် မြန်မာပြည်က နယ်လှည့် ပါးရိုက်တဲ့အမတ်မျိုး မရှိတာ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ဖို့အတွက် ကံ အတော်ကောင်းတာ။ ဟုတ်တာကို ဟုတ်တဲ့အတိုင်း ပြောတာ ပေါ့။ လူနာနဲ့ တွေ့တော့လည်း (လူဖြစ်လို့နာတာ)။ ငါရော နာမှာလား (လူဖြစ် အကုန်နာမှာပဲ)။ အဲဒီလိုဆိုရင်တော့ ဒီထီးနန်းစည်းစိမ်တွေ စောင့်နေလို့ မဖြစ်ဘူး။ ပြေးကြစို့ကွာ ဆိုပြီးတော့ ပြေးကြတာပဲ။

အမှန်ကတော့ တံခါးက ပိတ်ထားတာ။ တစ်ခုကောင်းတာက အဲဒီတုန်းက ပြည်ပမီဒီယာတွေက နတ်တွေဆိုတော့ သူတို့တွေက တန်ခိုးနဲ့ တံခါးတွေ ဘာတွေ ဖွင့်ပေးထားလို့။ တံခါးပိတ်ဝါဒ ကျင့်သုံးထားတာကို ကျော်လွှားဖြတ်သန်းပြီး သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဥရု ဝေလ ရောက်သွားတာ။ ဗုဒ္ဓသာသနာပွင့်ဖို့ နိဒါန်းစတဲ့ခရီးပါပဲ။

အဲဒီလိုဆိုရင် ဘာဖြစ်လို့ ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို စွန့်ပြီးတော့ ပိတ်ဆို့ထားတဲ့ တံခါးတွေ အတင်းတွန်းပြီး ထွက်သွားတာလဲ။ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း အန္တရာယ်ကို မလိုလားလို့။ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းသဘောတရားကို ဖြေပြီးတော့ မအိုရာ၊ မနာရာ၊ မသေရာကို အဖတ်ဆယ်ဖို့ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် ကပ္ပိလဝတ်မှ ဥရုဝေလတောကို ထွက်ခဲ့တယ်လို့ ပြောလို့ရတယ်။

သူ့နိုင်ငံထဲသူတော့ အားထုတ်လို့ မရဘူး။ တံခါးပိတ်ဝါဒ ကျင့်ထားလို့။ လွတ်လပ်တဲ့ မဂဓတိုင်းရဲ့ တစ်နေရာက ဥရုဝေလ တောဆီကို ပြေးလာတာ။ မဂဓတိုင်းထဲက ဥရုဝေလတောဆိုတာ မြို့ရွာကို စွန့်ခွာသူ ပဗ္ဗဇ္ဇိတများရဲ့ ခိုလှုံရာဌာနကြီးပဲ။

ပထမဆုံး ဖြေပေးရမှာ ဘာတုန်း။ အို၊ နာ၊ သေရေးကိုဖြေ၊ နိဗ္ဗာန်ရေးကို ဆယ်ဖို့ပဲ။ အဲဒီလို အို၊ နာ၊ သေဆိုတာ ဝိပါကဝဋ်ကြီး။ သာသနာ ထွန်းကားလာပြီ ဆိုတဲ့အခါမှာ အကျိုးကို မကျေနပ်ရင် အကျိုးကို ဖြေလို့မရဘူး။ အကျိုးကို မကျေနပ်ရင် အကြောင်းကို ဖြေရမှာ။ အကြောင်းကို ဖြေမှ အကျိုးပြေမှာ။ အကျိုးကို မကျေနပ် လို့ အကျိုးကို ဖြေနေရင် အဲဒါ အကျိုးက မပြေတဲ့အပြင် တိုးပွား လာမှာ။

ဥပမာ မီးဖိုတစ်ဖိုထဲမှာ ရှိတဲ့ ထင်းက မီးမတောက်ဘူး။ မီးခိုးထွက်တယ်။ အိမ်ဦးခန်းထိ ရောက်လာတဲ့အခါ အဲဒီမီးခိုးကို ယပ်နဲ့ ခတ်ထုတ်၊ ကာထုတ်နေရင် ရမလား၊ မရဘူး။ ဒါက အကျိုး ကို ဖြေတာ ဖြစ်နေတယ်။ မီးခိုး ဘယ်က ထွက်သလဲ၊ ဒီထင်းစက ထွက်တယ် ဆိုရင် အဲဒီ ထင်းစကောက်ပြီး ရေထဲထည့်လိုက်၊

ဒါမှမဟုတ် ပြာနဲ့ ဖုံးလိုက်၊ ယပ်ခတ်စရာ မလိုတော့ဘူး။ သူ့အကြောင်းကို ဖြေရှင်းလိုက်ရင် သူ့အကျိုး မပြေဘူးလား။

အခုလည်းပဲ ဝိပါကဝဋ်ကို မကျေနပ်ကြဘူးဆိုရင် ဝိပါကဝဋ်သည် ဘာကြောင့်ဖြစ်ရတုန်း။ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဖြစ်တယ်။ ကမ္မဝဋ်ဆိုတာ ကိုယ်ပြုထားတဲ့ ကံတွေ။ ကောင်းတဲ့ကံလည်း ပါတယ်၊ မကောင်းတဲ့ကံလည်း ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ကောင်းတဲ့ကံရဲ့ အကျိုးဖြစ်လို့ သုဂတိ၊ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာဘုံ၊ ဘယ်ဘုံပဲရောက်ရောက် မကောင်းတဲ့ ကံရဲ့ အကျိုးပေးဖြစ်တဲ့ ဒုက္ခတိဘုံပဲရောက်ရောက် ကောင်းတဲ့ကံနဲ့ မကောင်းတဲ့ကံဟာ ဘုံဘဝဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ ကွဲပြားတယ်။ အဲဒီဘဝတစ်ခု နိဂုံးချုပ်ချိန်မှာတော့ အတူတူပဲ။ သုဂတိဘုံမှာ ဖြစ်လည်း နောက်ဆုံး သေတာနဲ့ နိဂုံးချုပ်တယ်။ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံမှာဖြစ်လည်း ဒီအတိုင်း နိဂုံးချုပ်မှာ သွားတူတယ်။ ‘သေခြင်း’ ဆိုတဲ့ ဆိုးကျိုးကြီးကို ပေးတာခြင်းအတူတူမို့လို့ ကုသိုလ်ကံပေးတဲ့ အကျိုးပေးလည်း ဝိပါကဝဋ်ပဲ။ အကုသိုလ်ကံကပေးတဲ့ အကျိုးပေးလည်း ဝိပါကဝဋ်ပဲ။ ဝဋ်လိုက်တယ်လို့လည်း ခေါ်ရတယ်နော်။ အဲဒီဝဋ်လိုက်တာကြီးကို မကြိုက်ရင် ဘာကို ဖြေရမလဲဆိုတော့ အကြောင်းဖြစ်တဲ့ ကမ္မဝဋ်ကို ဖြေရမယ်။ ကံတွေကို ဖြေရမယ်။

ကံတွေဆိုတာ ဘာတွေလဲ။ ဒကာကြီးတို့၊ ဒကာမကြီးတို့၊ ဦးဇင်းတို့ရော နေ့စဉ် ပြောစရာရှိတာ ပြော၊ လုပ်စရာရှိတာ လုပ်၊ သွားလာ လှုပ်ရှားနေရတာတွေ အကုန်လုံး ကံပဲ။ စားဝတ်နေရေး အတွက် ရှာနေရတာလည်း ကံပဲ။ အဲဒီကံတွေကို ဖြေကြစို့ဆိုရင် ကံက ဘာပြောမလဲ။ အလုပ်တွေ ရပ်ဆိုင်းလိုက်တာနဲ့ ဒီလူ စီးပွား

ရေးလည်း ရပ်ဆိုင်းသွားမယ်။ စီးပွားရေးရပ်ဆိုင်းရင် စားဝတ်နေရေး ရပ်ဆိုင်းမယ်။ စားဝတ်နေရေး ရပ်ဆိုင်းရင် ဒုက္ခတွေ မရောက်ဘူးလား၊ ရောက်လား။ အဲဒီတော့ ကံကို ဒီအတိုင်းရပ်လို့မရဘူး။ ကံက အလုပ်လုပ်နေရတာပဲ။ ကံကလည်း ကမ္မဝဋ်ဆိုတော့ ဝဋ်တစ်ခုပဲ။ သူလည်း လုပ်ချင်လို့ လုပ်နေရတာ မဟုတ်ဘူးတဲ့။ ဘာလို့ လုပ်နေရတာလဲ။ ဝဋ်လိုက်တာ။ ဘာဝဋ်လိုက်တာလဲ။ ကံကျတော့ ကမ္မဝဋ်ခေါ်တာ။ ဝိပါကဝဋ် မဟုတ်ဘူးနော်။ အကျိုးဝဋ် မဟုတ်ဘူး၊ အစေခံဝဋ်။ သူကတော့ ဘာကြောင့် ဖြစ်ရတာတုန်းဆိုတော့ ကမ္မဝဋ်ကလည်း ပြောမှာပဲ။ သူလုပ်ချင်လို့ လုပ်နေရတာ မဟုတ်ဘူး။ ဘာက ခိုင်း လို့လဲ။ ကိလေသာက ခိုင်းလို့၊ ကိလေသဝဋ်ဆိုတာ ဘယ်သူလဲ။ အဝိဇ္ဇာနဲ့ တဏှာ၊ အဓိကကတော့ ဘာလဲ “တဏှာ”။ အဲဒါကြောင့် တောင်မြို့ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်က-

“ငါတို့နေရာ ဤကမ္ဘာ၊ တဏှာအုပ်စိုးသည်၊
တဏှာစေရာ မနေသာ၊ ဖွေကာဆက်ရသည်” တဲ့။

တဏှာရဲ့ စေခိုင်းချက်အရ ရှာဖွေပြီးတော့ သူ့အလိုကျ ဆက်သနေရတာကို ကမ္မဝဋ်လို့ခေါ်တာ။ ဒါကြောင့် ကမ္မဝဋ်ဆိုတာ အကျိုးဝဋ် မဟုတ်ဘူး၊ အစေခံဝဋ်။ အဲဒီ ကမ္မဝဋ် အားလျော်စွာ ဖြစ်လာတဲ့ ဝိပါကဝဋ်ကမှ အကျိုးဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်က အစေခံဆိုတော့ ဘယ်သူ့ အစေခံရတာလဲ။ တဏှာရဲ့ အစေခံရတာ။ လူတိုင်း ဘာကြောင့် အလုပ်လုပ်နေရလဲဆိုရင် တဏှာရဲ့ စေခိုင်းချက်အရ။ အဲဒါကို ကြည့်လိုက်ရင် သတ္တဝါမှန်သမျှ တဏှာရဲ့ ကျွန်ချည်းပဲ။ မသေချာဘူးလား၊ (သေချာတယ်)။

အဲဒီတဏှာရဲ့ ကျွန်တွေဟာ ဘယ်သူတွေ ချမ်းသာလဲဆိုရင် ကျွန်ကောင်းတွေ ချမ်းသာတယ်။ ကျွန် မပီသရင် မချမ်းသာဘူး။ တဏှာကတော့ ခိုင်းတယ်၊ လူက ငပျင်းဖြစ်နေရင်၊ သိပ်မရှာနိုင်ရင် ဆင်းရဲတယ်။ တော်တော် ရှာနိုင်ရင်တော့ ချမ်းသာတယ်။ ဘာကြောင့် ချမ်းသာလဲ၊ ကျွန်ကောင်း။ တဏှာရဲ့အမိန့်ကို ကောင်းကောင်းကြီး နာခံဖော်ရတယ်။ သဘောပေါက်လား။ အဲဒီတော့ ဒီကမ္မဝဋ်အစေခံ ကို မကြိုက်ဖူးဆိုရင် ဘာကို ဖြေရမလဲ။ သူ့မှာ အကြောင်းရှိတယ်၊ အကြောင်းကဘာလဲ၊ ကိလေသဝဋ်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရ ကြည့်ရင် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာလို့ ပြောလို့ ရတာပေါ့နော်။ တဏှာဆိုရင် အဘိဓမ္မာမှာ လောဘ၊ လောဘနဲ့ ယှဉ်တဲ့ စိတ်တွေဆိုရင် လောဘမူစိတ်လို့ ခေါ်တယ်။ ဘယ်နှစ်ပါး တောင်ရှိလဲ။ ရှစ်ပါး ရှိတယ်။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် လေးပါး၊ ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် လေးပါး၊ လောဘအုပ်စုမှာ ဒိဋ္ဌိအစုဝင် လေးမျိုး ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက လောဘသည် ဒိဋ္ဌိနဲ့လည်း တွဲတယ်။ (ဒိဋ္ဌိ သမ္ပယုတ် ပိတ်။) ဒိဋ္ဌိနဲ့ မတွဲရင် မာနနဲ့ တွဲတယ်။ (ဝိပ္ပယုတ်စိတ်။) လောဘ မှန်သမျှ သူ့ချည်း အလုပ်လုပ်လို့ မရဘူး။ ဒိဋ္ဌိနဲ့သော် လည်းကောင်း၊ မာနနဲ့သော် လည်းကောင်း၊ တစ်ခုခုနဲ့ တွဲပြီးတော့မှ အလုပ်လုပ်လို့ ရတယ်။

လောဘလို့ပြောရင် လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာန၊ ဒီသုံးခု ပါဝင်တယ် လို့ သဘောပေါက်ရမယ်။ အလုပ်လုပ်တော့ လောဘဒိဋ္ဌိ၊ လောဘ မာန ဒီလိုတွဲလုပ်တာပေါ့။ ကိလေသဝဋ်မှာ ဦးစင်းတို့အားလုံးကို ကျွန်လိုခိုင်းနေတာ တဏှာပဲ။ တဏှာလောဘသည် သူနဲ့ တွဲဖြစ်တဲ့

စိတ်ထဲမှာ မှားမှားယွင်းယွင်း အတွေးအခေါ် ရှိလိုက်ရင် ဒိဋ္ဌိနဲ့ တွဲတယ်။ မဟုတ်ဘူးဆိုရင် ငါမှ ငါပဲလို့ မြောက်ကြွကြွ၊ မာနနဲ့ တွဲမယ်။ အဲဒါကြောင့် တဏှာရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်၊ သုံးခု။ အဲဒီသုံးခုနဲ့ လောကကြီးကို ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် တဏှာက လိုချင်တာ။ ဘယ်သူ လိုချင်တာလဲ ငါလိုချင်တာပဲ။ လိုချင်တယ် ဆိုတဲ့ စကားလုံး ပြောလိုက်တိုင်း ဘယ်သူ လိုချင်တာလဲ။ ငါ လိုချင်တယ်။ ငါဆိုတော့ အတ္တပေါ့နော်။ အတ္တ အခြေခံပြီးတော့မှ လိုချင်တယ် ဆိုတဲ့ လောဘ၊ ပထမဆုံး ဖြစ်လာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့ လောဘ အရင်ဆုံး ဖြစ်ရသလဲ။ ဘဝကို စလာကတည်းက အူဝဲလို့ မအော်တတ်သေးဘူး။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေး ဖြစ်လာပြီ။ ဥပါဒ်၊ ထိ၊ ဘင် ပျက်သွား လိုက်တယ်။ အဲဒီနောက် ဘဝင် ၁၅ ကြိမ်လောက် ပြီးတာနဲ့ ဘဝနိကန္တိက လောဘဇော ဖြစ်တယ်။ ဘဝတပ်မက်တဲ့ လောဘဖြစ်တယ်။ လောဘနဲ့ တွဲရောက်လာတယ်လို့ ပြောတာ။

ဘယ်သတ္တဝါဖြစ်ဖြစ် လောကထဲကို လောဘနဲ့ တွဲရောက် လာတယ်ဆိုတော့ လောဘရဲ့အလုပ်က ဘာတုန်း၊ လိုချင်တာပဲ။ ပထမဆုံး လိုချင်တယ်။ ဘယ်သူ လိုချင်တာလဲ။ ငါလိုချင်တယ်။ ငါကို အခြေခံပြီး လိုချင်တယ်။

လိုချင်တော့ ဘာလုပ်မလဲ။ လိုချင်ရင် ဘာလုပ်ရမှန်း မသိ ဘူးလား။ ဘာလုပ်ရမှန်းမသိရင် ခင်ဗျားတို့ ကြီး-၃-ကြီး နယ်မြေ က လွတ်မှာ မဟုတ်ဘူး။ အပျိုကြီး သော်လည်းကောင်း၊ လူပျိုကြီး သော်လည်းကောင်း၊ ဘုန်းကြီး သော်လည်းကောင်း ဖြစ်မှာပဲ။ (လိုချင် တာကို ဘာလုပ်ရမှန်း မသိရင်နော်။) လိုချင်တာကို ဘာလုပ်ရ

မလဲ။ ရအောင် ရှာရတယ်။ အဲဒါဆို ကြီး-၃-ကြီး နယ်က လွတ်သွားမယ်။

အခု အိုးနဲ့အိမ်နဲ့ ဖြစ်နေတာသည် လိုချင်တာကို ရအောင် ရှာလို့။ ရှာလို့ရတဲ့အခါကျတော့ ငါမှ ငါပဲ။ ငါ့ကို တူနိုင်တဲ့လူ လောကကြီးမှာ ရှိသေးလား အဲလို ကြည့်လာတယ်။ အဲဒါ မာန ဖြစ်လာတယ်။ ပထမ ငါကျေနပ်စရာလို့ ရှာတုန်းက လောဘ၊ ရှာလို့ ရလာတော့ ဘာဖြစ်လာလဲ။ မာန၊ ဒါဖြစ်စဉ် ရိုးရိုးလေး။ အခြေအနေ ကောင်းနေရင် ပြောတာနော်။

ရသည်ထက် ရရလာပြီဆိုတော့ လောကထဲမှာ ငါလုပ်ရင် ဘာမဆို အားလုံးဖြစ်တယ်။ တစ်လောကလုံး ငါသဘောကျ ဖြစ် ပေးရမယ်။ အတွေးတွေ ရောက်လာတယ်။ အဲဒါ ဘာလဲဆိုတော့ ဒိဋ္ဌိပဲ။

ငါ့အလိုကျအတိုင်း အရာရာ ဖြစ်ပေးရတယ်တို့၊ ငါ့အလိုကျ ဖြစ်နေရတယ်တို့၊ အဲဒီအတွေးကို ဒိဋ္ဌိလို့ ခေါ်တယ်။ လိုချင်တာက တဏှာ။ ရလာတော့ ငါနဲ့ တူသူမရှိလို့ အောက်ခြေလွတ်သွားတာက မာန။ လောကမှာ ငါဖြစ်ချင်တာ ဖြစ်ရမယ်ဆိုတာ ဒိဋ္ဌိ။ အဲဒီသုံးခုဟာ ဒုက္ခနယ်ကို ချဲ့ပြီးတော့ နေလို့ “ပပဉ္စ” တရားလို့ ခေါ်တယ်။ ပပဉ္စ = သံသရာ နယ်ချဲ့တဲ့တရား။ ဘာတွေတုန်း တဏှာရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစက အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာကွက်ထဲမှာ အဝိဇ္ဇာက နောက်ကွယ်ကနေ ကြိုးကိုင်ပေးတာပဲ။ မသိအောင် မျက်နှာဖုံးပေး ထားတာပဲ။ အဝိဇ္ဇာ ဘာမှ မလုပ်တတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူက ဆရာ

ကြီးပဲ။ ဆရာကြီး ဘာလုပ်တတ်တုန်းဆိုတော့ ဘာမှ မလုပ်တတ်ဘူး။ အဝိဇ္ဇာဆိုတာ ဘာမှ မလုပ်တတ်ဘူး။ မလုပ်တတ်လို့လည်း ဆရာကြီးဖြစ်နေတာ လုပ်တတ်ရင် တပည့်ကြီး ဖြစ်မှာနော်။

ဘားနက်ရှောရဲ့ စကားတစ်ခု ရှိတယ်။ “can do, cannot say” စွမ်းနိုင်သူက အလုပ်လုပ်တယ်တဲ့။ မစွမ်းနိုင်သူက ဆရာလုပ်တယ်တဲ့။ ဆရာကြီးက ဘယ်သူလဲ။ အဝိဇ္ဇာ၊ ဘာလို့ ဆရာကြီး ဖြစ်တာလဲ။ မစွမ်းနိုင်လို့ ဆရာလုပ်တာပဲ။ cannot say ပဲနော်။

တကယ်တော့ အလုပ်လုပ်နေတာ ဘယ်သူကစလဲ။ ‘တဏှာ’ က စတယ်။ သူ အလုပ်လုပ်ရင် ရှာတယ်၊ ရှာတော့ မရဘူးလား။ ရတော့ မကျေနပ်ဘူးလား။ ရိုးရိုးလေးပဲ ပုထုဇဉ်ဆိုတော့ ရရင် ကျေနပ်တာပဲ။ နောက်ဆုံး စွန့်ပစ်ရပြီ ဆိုတော့ မကျေနပ်နိုင်တော့ဘူး။ အဲလိုနည်းနဲ့ အကြိမ်ကြိမ် ခံနေရတာတွေ များတော့မှ လောကကြီးမှာ ကျေနပ်စရာလို့ ဘယ်လိုပဲရှာရှာ၊ နောက်ဆုံးမှာ မကျေမနပ်နဲ့ ဇာတ်သိမ်းနေ ရတာတော့၊ ဒီအတိုင်းနေရင်တော့ မမှန်ဘူး။

မြတ်စွာဘုရားအလောင်း ပထမဆုံး နိဿတဗျာဒိတ်ရစဉ်က နာမည်က သုမေဓာရှင်ရသေ့၊ ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်မှာ၊ ကာလအားဖြင့်တော့ လွန်ခဲ့ သော လေးအသချေဲ့နဲ့ ကမ္ဘာတစ်သိန်း၊ အဲဒီတုန်းက။ သုမေဓာဆိုတာ သူဌေးသားလေ။ သူ့အမေ အဖေက ဒီသားတစ်ယောက်ထဲပဲ ရှိတာ။ ကုဋေ ၈၀ ချမ်းသာတယ်။ ဘာလို့ ချမ်းသာတုန်း၊ လိုချင်လို့၊ ရှာထားလို့၊ ချမ်းသာတယ်။ မသုံးရက် မစားရက်နဲ့။ ကုဋေ ၈၀ သူဌေးကြီးတွေအဖြစ်နဲ့ နေရင်းကအို၊ အိုရာက နာ၊ နာရာကနေ သေတော့မယ်လည်းဆိုရော “ဒို့ရှာသမျှတွေ

အချည်းနှီးတော့ မဖြစ်စေနဲ့။ တို့လိုပဲ ငါ့သားလေး ကြွားပြီးတော့ နေရစ်ခဲ့ပေတော့” ဆိုပြီး ပေးခဲ့တာ။

အဲတော့ သူ့ဘဏ္ဍာထိန်းက လာပြီးတော့ အရှင်မင်းသားရတဲ့ အမွေတွေကို လိုက်ကြည့်ပါဆိုတော့၊ ဘဏ္ဍာတိုက်ထဲမှာ ရွှေတွေ၊ ငွေတွေ အများကြီးပဲ။ အသင်မင်းသားရဲ့ အဖေ၊ အမေတွေ ရှာထားတာ။ သူတို့ချည်း ရှာထားတာ မဟုတ်ဘူး။ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက် ကကို ရှာခဲ့တာ။ “သူတို့ ဘာလုပ်သွားတုန်း” ဆိုတော့ “ဒီအတိုင်း ထားခဲ့ရမယ်” ဆိုပြီး ငိုယိုသေသွားကြတာပဲ။ အဲလိုဖြစ်သွားတာ ဆိုတော့- “ကျေနပ်စရာဖြစ်အောင် ရှာပြီးတော့ မကျေမနပ် ဖြစ်ရတယ်။ ဒါမှားနေပြီ၊ သူတို့ ဘယ်သူ့အတွက်ရှာလဲဆိုတော့၊ ရှာတုန်းက ငါ့အတွက်၊ ငါ့သေတော့မယ် ဆိုတော့ ဒီပစ္စည်းတွေ ငါယူသွားလို့ မရဘူး။

ဘာဖြစ်လို့လဲ အပြင်မှာ ရှာထားတဲ့ ပစ္စည်းမှန်သမျှ အပြင်ပစ္စည်း၊ အပြင်ပစ္စည်းဆိုတော့ အများနဲ့ ဆက်ဆံတယ်။ ဒါကြောင့် ကိုယ်ယူသွားလို့ မရဘူး။ ထားကို ထားခဲ့ရမယ်။ ဘယ်လောက်ပဲ လုံခြုံအောင်ထား။ သူခိုး ခိုးချင်ခိုးမယ်၊ သူနဲ့လည်း ဆက်ဆံတာပဲ။ မီးလောင်ချင်လောင်မယ်။ ယူသွားလို့ မရဘူး။ အဲဒီတော့ ဗျူဟာ ပြောင်းမယ်” ဆိုပြီး ဘုရားလောင်း စဉ်းစားဆင်ခြင်လိုက်တော့ ပထမဆုံး တဏှာရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်။ ဒီသုံးခုဟာ ဘာကြောင့် လွှမ်းမိုးနေတာလဲဆိုတော့၊ “ငါ” ဆိုတဲ့ “အတ္တ” ကို ဗဟိုပြုပြီး တော့၊ ငါ့အတွက်သာ ကြည့်တဲ့အတွက်ကြောင့် အမြင်အားဖြင့် တဏှာ အမြင်၊ မာနအမြင်၊ ဒိဋ္ဌိအမြင်ဆိုတဲ့ အမြင်ဆိုးတွေ လွှမ်းမိုးနေတယ်။

အဲဒီအမြင်ဆိုး သုံးမျိုးဟာ များသတ္တဝါတွေကို သံသရာနယ် ရှည်သထက်ရှည်၊ ကျယ်သထက် ကျယ်စေတတ်လို့ သူတို့ကို ‘ပပဉ္စ’ တရား၊ သံသရာနယ်ချဲ့တရားလို့ ခေါ်တယ်။ အဲဒီ ပပဉ္စတရားအမြင် နဲ့ လောကကို ကြည့်နေသမျှ တဏှာက မြင်မြင်သမျှ ငါကြိုက်တာ ဘာရှိလဲလို့ ကြည့်မှာပဲ။ ကြည့်ပြီးရှာလို့ ကြိုက်တာတွေရင် မာန ဖြစ်တယ်။ သူလုပ်သမျှ လိုချင်သမျှတွေ ဖြစ်လာရင်တော့ လောက မှာ ငါလုပ်သမျှ အကုန်ဖြစ်နေတယ်။ ငါ့သဘောကျ ဖြစ်နေရတယ် ဆိုတဲ့ ‘ဒိဋ္ဌိ’ လိုက်တယ်။ တဏှာရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်။ အတ္တ ကို အခြေခံနေသမျှ ဒီသုံးခုနဲ့ လည်နေပြီးတော့ နောက်ဆုံးမှာ ဘယ်လောက် ရှာထားထား၊ ကျေနပ်စရာတွေ ရှာပြီး။ မကျေမနပ် နဲ့ ဘဝတစ်ခုကို ဇာတ်သိမ်းရမယ်လို့ သဘောပေါက်လာတယ်။ ဒီတော့ နည်းဗျူဟာ ပြောင်းလိုက်တယ်။

“အတ္တ = ငါ” ဆိုတာကို အခြေခံမကြည့်ရဘူး။ အဲဒီ ငါလို့ ကြည့်တဲ့ အတ္တကို ပြုတ်သွားမှ ဖြစ်မယ်။ အတ္တတော်လှန်ရေး လုပ် ရမယ်။ အတ္တ တော်လှန်တယ်ဆိုတာ “ဟေးဟေး” နဲ့ အော်ထုတ် လို့လည်း ရတာမဟုတ်ဘူး။ ‘အတ္တ’ က ‘အနတ္တ’ ဖြစ်သွားအောင် ဘာလုပ်မလဲဆိုတာ ဘုရားလောင်း စတွေးတာကနော်။

အတ္တနဲ့ အနတ္တကူးတဲ့ ကြားခံနယ် မီဒီယာတစ်ခု ရှိတယ်။ အဲဒါကို ဘာခေါ်လဲ။ ‘ပရ’ လို့ ခေါ်တယ်။ အတ္တနယ်ကနေပြီး တော့ အနတ္တနယ်ကို ကူးချင်ရင် ‘ပရ’ နယ်ကို ဖြတ်ဖို့ လိုတယ်။

အဲဒီတော့ ဘာရှိလဲ။ “လောကတ္ထစရိယံ” ဆိုတာ ကြားဖူး တယ်နော်။ လောကကြီးဆိုတာ၊ ကိုယ်ကလွဲလို့ တခြားရှိသမျှ သတ္တ

လောကဆိုတဲ့ သက်ရှိလောကကြီးပေါ့။ အဲဒီလောကကြီးအတွက် ကျင့်ရမယ်။ “လောကတ္ထစရိယံဆိုတာ အတ္တအမြင် လျော့သွားအောင်လို့ ‘ပရ’ အမြင် စကြည့်တာ။ ငါလိုပဲ တခြားသတ္တဝါတွေ အများကြီး ရှိတယ်။ ငါ့အကျိုးအတွက် သက်သက်ရှာထားတဲ့ ငါပိုင်သမျှတွေဟာ နောက်ဆုံးမှာ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခနဲ့ သွားနေတယ်ဆိုရင်၊ အဲဒီနဲ့ ပြောင်းပြန်၊ ငါကို ဖယ်ရှားနိုင်ဖို့အတွက်၊ ငါဆိုတဲ့နေရာမှာ ဘာကို အစားထိုးမလဲလို့ စဉ်းစားပြီး “အတ္တ” နေရာမှာ “ပရ” အစားထိုးလိုက်တယ်။ စာအလိုတော့ “လောကပေါ့”

အဲဒီ “ပရ” သည်ပင်လျှင်၊ မိမိကျင်လည်ရာ တစ်လောကလုံးအတွက်ပဲ ဖြစ်လို့ “လောကတ္ထစရိယံ” လို့ ခေါ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ဘုရားအလောင်းတို့ရဲ့ ကျင့်စဉ်အစဟာ “လောကတ္ထစရိယံ” လို့ ပြောတာ။ လောကအကျိုး ကျင့်ဖို့ရယ်။ ပြီးတော့ ဉာတတ္ထစရိယံ = ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင် အကျိုး။ တစ်လောကလုံးအကျိုး ဆောင်မယ်ဆိုရင် ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးကို အရင်ဆောင်ထားမှ။ အသိုင်းအဝိုင်း အပေါင်းအသင်း၊ ခွန်အားဖြစ်လာရင်၊ လောကတ္ထစရိယတွေ အများကြီး ထိထိရောက်ရောက် ပိုဆောင်ရွက်နိုင်တာပေါ့။

သူတစ်ပါးအတွက် ဘာကစပြီး ကျင့်မလဲဆိုတော့၊ လောကထဲမှာ ကြုံရတဲ့ပြဿနာကို စဉ်းစားတယ်။ လောကထဲမှာ လူတွေဟာ ပြဿနာတွေ ဘယ်လောက်နဲ့ ရင်ဆိုင်နေရသလဲဆိုရင် စဉ်းစားကြည့်ရအောင်။ ဦးဇင်းတို့ မြန်မာလူမျိုးတွေ၊ ရှေးကလူကြီးတွေကတော့ ပြောတာပဲ။ “လူတစ်ခု ပူမှုရယ်တဲ့ ၁၀ ကုဋေ” တဲ့။ ဘယ်စာရင်းဌာနက ထုတ်ပြန်ထားတာလဲ မသိဘူးနော်။ တကယ်တော့ ဆယ်ကုဋေ

တော့ မရှိလောက်ပါဘူးနော်။ မြတ်စွာဘုရားကတော့ လူတိုင်းမှာ ပြဿနာနှစ်ခုပဲ ရှိတယ်။ ဒို့မှာတော့ လုပ်စရာတွေ အများကြီးပဲဟေ့ ဆိုရင် မပူနဲ့ နှစ်ခုပဲ ရှိတယ်။ ဘာလဲဆိုရင်၊ မကျေနပ်စရာနဲ့ ကြုံတဲ့ ပြဿနာရယ်၊ ကျေနပ်စရာတွေ မပြည့်စုံတဲ့ ပြဿနာရယ်။

အလိုဆန္ဒ လောဘကို အခြေခံပြောမယ် ဆိုရင်တော့-

လိုချင်တာမရတဲ့ ပြဿနာရယ်၊ မလိုချင်တာရတဲ့ ပြဿနာ ရယ်၊ ဘယ်သတ္တဝါမဆို ပြဿနာနှစ်ခုပဲ။

အဲဒီတော့ ဦးဇင်းက တခြားနိုင်ငံတွေရောက်ရင် မြန်မာပြည် အကြောင်းပြောရင် “မြန်မာပြည်က ပြဿနာပေါင်း သောင်းခြောက် ထောင်” လို့ ပြောလာရင် “မဟုတ်ဘူး၊ တို့နိုင်ငံကို မတရားမစွပ်စွဲ နဲ့၊ အဲလောက် မများဘူး။ ပြဿနာနှစ်ခုပဲ ရှိတယ်။ မလိုချင်တာ ရတဲ့ ပြဿနာရယ်၊ လိုချင်တာမရတဲ့ ပြဿနာရယ်၊ အဲဒီထက် ပိုပြီး မရှိဘူး။” ခုချိန်မှာ လူ့အခွင့်အရေး ‘အိုဘားမား’ လာလည်း တောင်းချင်တယ်။ နှစ်ခုပဲပေး။ မလိုချင်တာတွေ မရဖို့ရယ်၊ လိုချင် တာတွေ ရဖို့ရယ်။ ဒီနှစ်ခုရရင် မကျေနပ်ဘူးလား။ လူတိုင်းမှာ ဒီ ပြဿနာနှစ်ခုပဲ ရှိတယ်။

လောကရဲ့ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းချင်ရင် နှစ်နည်းပဲလုပ်။ အလုပ် နှစ်ခု လုပ်ရမယ်။ ဘာလဲ၊ မလိုချင်တာတွေ မရဖို့၊ လိုချင်တာ ရဖို့။ အဲတော့ လောကတ္ထစရိယ = လောကကို အလုပ်အကျွေး ပြုမယ့် လူဟာ လုပ်စရာအလုပ် နှစ်ခုရှိတယ်။ မလိုချင်တာတွေ မရအောင်နဲ့ လိုချင်တာတွေရအောင် လုပ်ရမယ်။ ကိုယ့်ကို အကြောင်း ပြုပြီးတော့ ကိုယ်ကျင်လည်ရာ လောကကြီးထဲမှာ ရှိသမျှ သက်ရှိ

အားလုံးသည် ကိုယ့်ကြောင့် မလိုချင်တာ မရစေတာ၊ လိုချင်တာကို လည်း ရစေတာ။ အဲဒီ နှစ်ခုထဲမှာ ဘယ်ဟာ အရေးကြီးဆုံးလဲ။ (မလိုချင်တာ မရဖို့) ဟုတ်တယ်။

ဦးဇင်းတို့လည်း စာသင်သားဘဝမှာ သပိတ်လေးပိုက်ပြီး ဆွမ်းခံသွားရတော့ ကိုယ်လိုချင်တာရဖို့ပဲ အရေးကြီးဆုံးလို့ ထင်တာ ပေါ့လေ။ အဲလို ထင်ပြီးတော့ ရှာတာပဲ။ လူတိုင်း လူတိုင်းလည်း ဒီလိုပဲထင်ပြီး စီးပွားဥစ္စာတွေ ရှာဖွေစုဆောင်းကြတာပဲ။ အဲဒီ ကြားထဲက ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ ဆိုတဲ့ အကြောင်းတရား တစ်ခုခု ချို့တဲ့ပြီးတော့ အနာရောဂါကြီး တစ်ခုခုဖြစ်ပြီ။ ရောဂါ ကလည်း လျက်ဆားလျက်ရုံနဲ့၊ ရှူဆေးလေးရှူရုံနဲ့၊ ပျောက်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဆေးရုံတက်ရတော့မယ်။ အဲဒီလိုများ ဖြစ်ခဲ့ရင် ‘နိမိတ် မရှိ၊ နမာမရှိ’ မထင်ပါနဲ့။ ဘဝပြဿနာမှာ အဲဒီလိုများ ကြုံခဲ့ရင်၊ တို့ ခုနစ်နှစ်၊ ရှစ်နှစ် ကျန်ခံ ရှာထားတဲ့ ပစ္စည်းတော့ အထိမခံ နိုင်ဘူး၊ သေချင်သေ။ အဲလို ဘယ်သူရှိလဲ။ အဲဒီကျရင် ဘယ်နှယ် လုပ်မလဲ။ “ဟာ... လူမသေ ငွေမရှားပဲ၊ လူကျန်းမာဖို့က အဓိက၊ ကုန်ချင်သလောက် ကုန်ပစေ။” မဖြစ်ဘူးလား၊ ဖြစ်လား။ အဲဒီ ကုန်ချင်သလောက် ကုန်ပစေဆိုတဲ့ ပစ္စည်းတွေဟာ မလိုချင်လို့ ရှာ ထားတာလား၊ လိုချင်လို့ ရှာထားတာလား။ (လိုချင်လို့ ရှာထားတာ)။ ကုန်ချင်ကုန်ပါစေ ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ် ဘာလို့ ပေါက်သွားတာလဲ။ ကိုယ်ခန္ဓာပေါ်မှာ “မကျန်းမမာ” ဆိုတဲ့ မလိုချင်တာကြီး ကြုံ လာလို့။ အဲဒီ မလိုချင်စရာကြီး ကင်းသွားဖို့ဆိုရင် လိုချင်တာတွေ ကုန်ချင်ကုန်ပါစေ ဆိုတဲ့စိတ် မပေါက်ဘူးလား၊ ဖြည်းဖြည်းလေး ပြန်ပြီးတော့ စဉ်းစားကြည့်။

ပုထုဇဉ်တို့ဟာ အတွေးအခေါ် တော်တော် မှားတယ်။ လောကမှာ လိုချင်တာရဖို့လို့ အဓိကထင်တာ။ တကယ့်တကယ် ဘဝတစ်ခုလုံးနဲ့ တွက်လိုက်တဲ့အခါကျတော့ ဘာက အရေးကြီးလာသလဲ။ မလိုချင်တာ မရဖို့က အဓိက ဟုတ်လား။ လိုချင်တာ ရဖို့က ဒုတိယ။ အရေးပါမှုအရလည်းပဲ မလိုချင်တာ မရရေးက နံပါတ်တစ် အရေးပါတယ်။ လိုချင်တာရရေးက ဒုတိယ။

အဲဒါကိုမြင်လို့၊ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ သဟေတုဝါဒရှိတဲ့ မြတ်စွာဘုရားပီပီ ကံနဲ့ ကံရဲ့အကျိုးကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်တတ်တဲ့ ဉာဏ်အရ ပြောမယ်ဆိုရင် မလိုချင်တာဆိုတာ မကောင်းကျိုး။ မကောင်းကျိုး ဆိုတာက မကောင်းတဲ့ကံက ပေးတာ။ အဲဒါကြောင့် “မကောင်းမှုရှောင်” ဆိုတဲ့ စကားကို ဘုရားတိုင်း၊ ဘုရားတိုင်း နံပါတ်တစ် ပြောတာ။ မကောင်းမှုကိုပြုရင် မလိုချင်တာတွေ ရတယ်။ ဘဝရဲ့ အဆိုးဝါးဆုံး နံပါတ်တစ် ပြဿနာ ကြုံမယ်။ အဲဒီပြဿနာ ဖြေရှင်းဖို့ ဘာလုပ်ရမတုန်း။ ‘မကောင်းမှုကိုရှောင်’ ။

မလိုချင်တာ ကင်းလွတ်ပြီးမှ လိုချင်တာက၊ ဘာတွေ လိုချင်တာတုန်း၊ ကောင်းတာတွေ လိုချင်တာပေါ့။ ကောင်းကျိုးကို လိုချင်တယ်။ ကောင်းကျိုးဆိုကတည်းက ကောင်းတဲ့ကံက ပေးတဲ့အကျိုးပေါ့။ အဲဒီကောင်းကျိုးတွေ ရဖို့အတွက် ဘုရားတိုင်း၊ ဘုရားတိုင်း၊ ဒုတိယစကားက ‘ကောင်းမှုဆောင်’ လို့ ပြောတာ။ ‘မကောင်းမှုရှောင် ကောင်းမှုဆောင်’ ဘဝပြဿနာ ပြေလည်တယ်။ စားဝတ်နေရေး ပြဿနာ ပြေလည်တယ်။

ဒါပေမဲ့ ဘာကျန်နေလဲဆိုတော့ ခန္ဓာပြဿနာ မပြေလည်ဘူး။ ခန္ဓာရဲ့ပြဿနာ ဆိုတာက ဘာလဲ။ မွေးဖွားလာတယ်၊ အိုရတယ်၊ နာရတယ်၊ သေရတယ်။ ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းရကောင်းမှန်း ဘုရားမပွင့်ရင် မသိဘူး။ ဘုရားပွင့်တော့ အဲဒီ ပြဿနာ သိလာတယ်။ အဲဒီပြဿနာ ပြေလည်စေချင်ရင်တော့ ‘မကောင်းမှုရှောင် ကောင်းမှုဆောင်’ ရုံနဲ့ မရဘူး။ တတိယ စကားတစ်ခွန်း ‘စိတ်ကို ဖြူအောင်ထား’ တဲ့။ ကိလေသဝဋ်တွေ လုံးဝ ကင်းစင်ပြီးတော့ လုံးဝ ကျေပျောက်သွားမှ ဒီပြဿနာက ပြေမှာ။

ဒီပြဿနာတွေကို သဘောပေါက်ဖို့အတွက် “ကိုယ်နှင့် လည်းစာ၊ သတ္တဝါကို၊ ကြင်နာလှစေ၊ သူ့အသက်ကို ချစ်ပါလေ” ဆိုတဲ့ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ လင်္ကာအတိုင်း ကိုယ်ချင်းစာစိတ်ကို အခြေခံပြီး အဖြေရှာရမှာပေါ့။ အဲဒီတော့ လောကမှာ ငါ ဘာမလိုချင်ဆုံးလဲ။ တစ်နည်းအားဖြင့် ငါ ဘာအကြောက်ဆုံးလဲ။ ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ် မေးကြည့်။ ဘာ အကြောက်ဆုံးလဲ။

ဒီထဲမှာ ဘာကြောက်စရာ အကောင်းဆုံးလဲ၊ ‘သေမှာ’။ အဲဒါကို ကြောက်စရာ အကောင်းဆုံးပဲ။ သူတော်ကောင်း လမ်းစဉ်အစ သေမှာကြောက်ရာက။ ပရကို ကြည့်လိုက်တော့ ငါသေမှာ ကြောက်သလို အခြားသူတွေလည်း ကြောက်တယ်။ အဲဒီကိစ္စ ငါ ကာကွယ်ရမယ်။ ငါ့ကြောင့် သေမှာ ကြောက်ရတဲ့ပြဿနာ မရှိစေရလို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့အချိန်မှာ ‘ပါဏာတိပါတာ ဝေရာမဏိ’ ပေါ်လာတယ်။ ဘယ်ဟာကို အခြေခံလဲ၊ ကိုယ်ချင်းစာစိတ်ကို အခြေခံတယ်။

အဲဒီ ကိုယ်ချင်းစာစိတ်က သတ္တဝါတွေကို ချစ်တဲ့စိတ်တွေ

ပေးတယ်။ ပါဠိလို မေတ္တာလို့ ခေါ်တယ်။ ဘုန်းကြီးတို့ ဗြဟ္မစိုရ် တရားထဲမှာ မေတ္တာဆိုတာ ချစ်တယ်လို့ ပြောတာ။ ဘာကိုချစ်မလဲ၊ သူ့ကို ငါ့ကိုချစ်တာ မဟုတ်ဘူး။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရကဗျာက “သူ့ အသက်ကို ချစ်ပါလေ” တဲ့။ သက်ရှိတွေကို အသက်သေမယ့် အရေးကို ကိုယ်ချင်းစာပြီး ချစ်ပါ။ တစ်လောကလုံးကို ချစ်ရမယ်။ ချစ်တယ်ဆိုတာ ဘယ်လိုချစ်ရမလဲ။ ထွေးပိုက်ပြီးတော့ ချစ်ရမှာလား။ မဟုတ်ဘူး။ “ကိုယ်နဲ့လည်း စာ” တဲ့ ကိုယ်ချင်းစာစိတ်ကို မွေးရမှာ၊ အဲဒါ မေတ္တာ။ အဲဒီလို မေတ္တာ ဗြဟ္မစိုရ်အမြင်နဲ့ကြည့်မှ ဒီကိုယ်ချင်းစာ တဲ့ အသိထွက်လာတာ။ ခုန အတ္တ ဆိုတဲ့ ငါ့ကို ဗဟိုပြုကြည့်တုန်း က တဏှာရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်ပဲ ထွက်တယ်။

အခု ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ‘အတ္တ၊ ပရ’ မျှကြည့်တဲ့အခါ ငါကြောက် သလို သူလည်း ကြောက်မှာပဲဆိုတဲ့ ကိုယ်ချင်းစာတတ်တဲ့ မေတ္တာ ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ မေတ္တာဖြစ်တာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် ဒုက္ခရောက်မယ့် အရေးကို တွေးပြီးတော့ ကိုယ်ချင်းစာတဲ့ ကရုဏာလည်း ဖြစ်လာ တယ်။ သူ့ချမ်းသာရစေချင်တဲ့ မုဒိတာလည်း ဖြစ်လာတယ်။ သူ့ကို သည်းခံခွင့်လွှတ်နိုင်တဲ့ ဥပေက္ခာလည်း ဖြစ်လာတယ်။ ဗြဟ္မစိုရ် လေးပါး။ အတ္တကို ကျောခိုင်းပြီးတော့ တစ်နည်း အတ္တကို ဖြေဖျောက် ပြီးတော့ ပရကို ဆယ်ယူကြည့်လိုက်တာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် လူတွေရဲ့ စိတ်ဓာတ်ကလည်း တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိနေရာမှာ “မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ” ဆိုတဲ့ ဗြဟ္မစိုရ်တရား ရောက်လာတယ်။ အဲဒီဗြဟ္မစိုရ်တရား။ မေတ္တာဆိုတဲ့ ကိုယ်ချင်းစာစိတ်ကလေးနဲ့ ကြည့် လိုက်တဲ့အခါ “ကိုယ်အကြောက်ဆုံးဖြစ်တဲ့ သေခြင်းတရား သူများ

ပေါ် မရောက်စေရဘူး” ဆိုတဲ့ “ပါဏာတိပါတာ ဝေရာမဏိ” ဖြစ်လာတယ်။

ပြီးရင် ဘာကိုကြောက်လဲ၊ ငတ်ပြတ်တာကို ကြောက်တယ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ ဆုံးရှုံးတာကို ကြောက်တယ်။ ဦးဇင်းတို့အားလုံး အလုပ် လက်မဲ့ဖြစ်မှာ မကြောက်ဘူးလား၊ ကြောက်တယ်။

အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်မှာ ကြောက်ရင် ကိုယ်ပိုင်တဲ့ပစ္စည်း ဆုံးရှုံး မှာလည်း ကြောက်တာပဲ။ ငါကြောက်သလို သူလည်း ကြောက်မှာပဲ။ သူ့ အဲလို ဒုက္ခမျိုးလည်း ကြောက်မှာပဲဆိုတဲ့ ကိုယ်ချင်းစာမေတ္တာ၊ သူ့ အဲလို ဒုက္ခမျိုးမှ ကင်းလွတ်စေချင်တဲ့ ကရုဏာ၊ အဲဒီ ဒုက္ခတွေ ကင်းလွတ်ပြီးတော့ ကျေကျေနပ်နပ်လေး ချမ်းသာစေချင်တဲ့ မုဒိတာ ကို အခြေခံတဲ့ ဒုတိယသိက္ခာပုဒ် ‘အဒိန္နာဒါနာ ဝေရာမဏိ’ ဖြစ် လာတာ။

လောကမှာ ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ကြည့်တတ်မှ ဒီအသိပေါ်လာပြီး ဒီမြင်ကွင်းကို ဖော်လို့ရမှာ။ အဲတော့ အတ္တကို ဗဟိုပြုတဲ့ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိပပဉ္စကို ဖြေလိုက်နိုင်တဲ့အခါမှာ ဗြဟ္မစိုရ်တရားကို အဖတ် ဆယ်ပြီးတော့ ပထမဆုံး သီလသိက္ခာပုဒ်တွေ ပေါ်လာတယ်။ သူ့ အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်တာတို့၊ သူ့ဥစ္စာကိုယူခြင်းမှ ရှောင်တာ တို့၊ ပြီးရင် လောကရဲ့ ဥက္ကံသိုက်ပျက်ဖြစ်တဲ့ သားတစ်ကွဲ့၊ မယား တစ်ကွဲ့၊ မိဖတစ်ကွဲ့၊ ဒါ လူတိုင်း ကြောက်တယ်ဆိုပြီး ကာမေသု မိစ္ဆာစာရကို ရှောင်တယ်။ ပြီးရင် လိမ်ညာလှည့်ဖျားခံရတာကို ကြောက်လို့ မုသာဝါဒသိက္ခာပုဒ် သီလဖြစ်။

အဲဒီလို ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန်ဖြစ်ခြင်းရဲ့ အခြေခံက ဘာတုန်း

ဆိုရင် သတိမေ့လို့။ အဲဒါကြောင့် သတိမေ့ခြင်းရဲ့ အကြောင်းဖြစ်တဲ့ သုရာမေရိယပါ ထည့်လိုက်တော့ ငါးပါးသီလ ပေါ်လာတယ်။ ငါဆိုတဲ့ အတ္တကို အခြေခံကြည့်တဲ့ တဏှာမာန၊ ဒိဋ္ဌိကို ဖြေပြီးတော့ ပရ သူတစ်ပါး အခြေခံကြည့်တတ်တဲ့ ဗြဟ္မစိုရ် စိတ်ဓာတ်တွေ အဖတ်ဆယ်မိတဲ့အခါ ပထမဆုံး သီလကုသိုလ်ရတယ်။ ဒါဟာ စိတ်ဓာတ်အရ မြင့်တက်လာတာဖြစ်လို့ “ပါရမီ” လို့ ခေါ်တယ်။ သီလပါရမီ စဖြစ်တယ်။ အဲဒီ သီလပါရမီက သူချည်း မဟုတ်ဘူး။ ငါ့အတွက် အခြေခံတဲ့ အတ္တဗဟိုပြုမှုကို စွန့်လိုက်တဲ့အခါ၊ စွန့်လိုက်တာကို “နိက္ခမ” လို့ ခေါ်တယ်။ ကိုယ်ကျိုးတွေကို ကျောခိုင်း စွန့်လိုက်တဲ့ နိက္ခမ ဖြစ်မှ သူများ အကျိုးဆောင်တယ်ဆိုတဲ့ ပရ ဖြစ်တာ၊ ခုန သီလသိက္ခာပုဒ် (သီလပါရမီ) ဖြစ်လာနိုင်တာ။ အဲဒါကြောင့် “ပါရမီအစ နိက္ခမက” ။

တောထွက်သွားတာကို ပြောတာ မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ်ကျိုး အတ္တကို အခြေခံတဲ့ အကြည့်အမြင်တွေကို ဖြေလိုက်ရင် နိက္ခမ ဖြစ်သွားတယ်။ အဲဒီ နိက္ခမ အခြေခံကောင်းမှ ပရအတွက်ကြည့်တဲ့ ဗြဟ္မစိုရ်အမြင် ရောက်မယ်။ ဗြဟ္မစိုရ်ကို အခြေခံတဲ့အခါ သီလ စပေါ်ပါတယ်။

ကဲ... တစ်နာရီပြည့်လို့ မနက်ဖြန် သို့မဟုတ် တရားထိုင်ချိန် မှာ ဒီအကြောင်း ဆက်ပြောချင် ပြောမယ်။ ပါရမီက ၁၀ ခုလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်သွားမယ်။ အဲ... တဖြည်းဖြည်း ဘာပဲပြောပြော ကြားဖူး နားဝနဲ့ ရေရေရာရာ သဘောပေါက်သွားရင် မရေမရာတာလေးတွေ ကို ဖြေပြီးတော့ ရေရေရာရာလေးတွေ အဖတ်ဆယ်နိုင်တဲ့ “ဘဝရဲ့

ဖြေဆည်ရာ” ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဖြေသင့်တာကိုဖြေ၍ ဆယ်သင့်တာ ဆယ်နိုင်ကြပါစေ။

* * *

‘ဘဝဖြေဆည်ရာ’ ဆိုတာ၊ ဘဝမှာ ဖြေစရာတွေလည်းရှိတယ်။ ဆယ်စရာတွေလည်း ရှိတယ်ပေါ့နော်။ ဖြေစရာဆိုတာဟာ မလိုလားအပ်တဲ့အတွက် ပျောက်သွားအောင် ပျောက်ပစ်ရတာ။ ဖြေပျောက်တယ်ဆိုတာ ပြေအောင်ပျောက်အောင် လုပ်ရတဲ့သဘော။ ဆယ်တာဆိုတာက ကိုယ်ပိုင်လိုအပ်တဲ့အတွက် အဖတ်ဆယ်မိအောင် ကြိုးစားစုဆောင်းရတဲ့သဘော ဆိုတော့၊ ဒီနေ့ အသစ်ရောက်လာတဲ့သူတွေအတွက် ရှေ့နဲ့နောက် စပ်မိအောင် အရင်ပြောပြီး သားလေးတွေကို အကျဉ်းချုပ် ပြောမယ်နော်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေအနေနဲ့ ဘာကိုဖြေပြီးတော့ ဘာကို ဆယ်ရမလဲလို့ ဆိုရင်တော့ ကိုယ်ရထားတဲ့ ဩကာသ ကန်တော့ကျိုးရဲ့ ဆုတောင်းအရ ပြောမယ်ဆိုလို့ရှိရင် အပါယ်ရောက်ကြောင်းတွေကို ဖြေပြီးတော့ မဂ်ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတွေကို ဆယ်ရမှာ။ အပါယ်ရောက်ကြောင်းတွေက ဘာလဲဆိုတော့ အကုသိုလ်တွေ။ အဲဒီအကုသိုလ်တွေကို ဖြေပစ်တဲ့ နေရာမှာ ဆေးဆရာ၊ ဗိန္ဓောဆရာ ပြောနည်း ပြောရမယ်ဆိုရင်၊ အကျိုးသတ်ရယ်၊ အကြောင်းသတ်ရယ်။

အကျိုးသတ်ဆိုတာ လတ်တလော ပြယ်သွားအောင် လုပ်နည်းပေါ့။ အကြောင်းသတ် ဆိုတာကတော့ ရေရှည်ငြိမ်းသွားအောင် လုပ်နည်းနှစ်မျိုး ရှိတယ်။

အဲဒီတော့ အကျိုးအနေနဲ့ ဖြေချင်ရင်တော့ ဘုရားက ဘာ ပြောလဲ။ “အကုသိုလ်ဆိုတာ ဆားနဲ့တူတယ်။ ကုသိုလ်ဆိုတာ ရေနဲ့ တူတယ်” တဲ့။ ဆားဟာ သူ့ချည်း ဘယ်လောက် ငန်နေနေ၊ ရေများ သွားရင် မငန်နိုင်တော့ဘူး၊ သူက ပျော်ပြီးဆင်းသွားတာ။ ဦးဇင်းတို့ တစ်နေကုန်လုံး အလုပ်လုပ်တဲ့အခါ ဂျီး (ချေး) တွေ တင်တယ်။ ဂျီးတွေဆိုတာ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက ထွက်လာတဲ့ ဆားဓာတ်တွေပဲ။ ဆားဓာတ်ချေးတွေ။ ဆားကရေကို ဘယ်လောက် ကြောက်လဲဆိုရင် တစ်နေကုန်လုံး တင်လာတဲ့ ဂျီးဟာ ရေသန့်သန့် နှစ်ဖလား သုံးဖလား လောင်းလိုက်ရင်ကို ပြောင်ဆင်းသွားတာပဲ။

အဲဒီတော့ ဆားဆိုတာ ရေကိုကြောက်သလို အကုသိုလ်က လည်း ကုသိုလ်ကို ကြောက်တယ်တဲ့။

အဲဒီ အကုသိုလ်ထဲမှာ ပထမဆုံးတော့ အမျိုးအစားလေးတွေ ခွဲနားလည်ရတယ်။ ကိလေသာအရဆိုရင် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဆိုတဲ့ အကုသိုလ်သည် ဖြေလို့ မရဘူး၊ ပြောင်းပစ်ရတယ်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက နေပြီးတော့ ကိုယ်ဟာကို ပယ်စွန့်လိုက်ရမှာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပြောင်းလိုက် ရမှာ။ ကံအရပြောမယ်ဆိုရင် ပဉ္စာနန္တရိယကံ ကျူးလွန်ထားရင်လည်း ဖြေလို့မရဘူး။ အဲဒီ နှစ်မျိုးမရှိရင် ဘယ်သူမှ အပါယ် permanent မရှိဘူး။ ဘုရားအလိုကတော့ အပါယ်ကျဖို့ရာ အတော်ခဲယဉ်း သွားပြီ။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ရပြီးသားပဲ။ မနေ့ကလည်း ပြောတယ်။ သရဏဂုံသုံးပါး၊ ငါးပါးသီလ မြဲသူ၊ စာရေးတံမဲ လှူတဲ့သူ၊ ပိဏ္ဍပတ် ဆွမ်းလောင်းတဲ့သူ၊ ကျောင်း၊ ရေတွင်း၊ ရေကန် လှူတဲ့သူတွေက

အပါယ်မကျဘူးတဲ့။ အိပ်ရာထပြီးတယ်ဆို သရဏဂုံ ဆောက်တည်တာပဲ။ အိပ်ရာဝင်အိပ်ရာထ အနည်းနဲ့အများ၊ အမြဲ အလေ့အကျင့် ဖြစ်တယ်။ ဦးဇင်းတို့ အဘိဓမ္မာစကားနဲ့ ပြောမယ်ဆိုရင် အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်တာကိုး။ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ တိကနိပါတ်၊ “နိဝေသက” သုတ်မှာ ဘုရားရှင်က သရဏဂုံသုံးပါးမြဲနေရင်ကို အပါယ် လုံးဝမကျနိုင်ဘူးလို့ ဟောထားတယ်။

ဒီနေရာမှာ ကြားဖောက်ပြီးတော့ အိန္ဒိယ ဒဿနကျမ်းတွေနဲ့ ယောဂကျမ်းတွေရဲ့ အဆိုတစ်ခု ရှိတယ်။ လူတစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် အသိပေးရင် အသံနဲ့ အသိပေးရတယ်။ လူမှုဆက်ဆံရေးအတွက် အဓိကပစ္စည်းက အသံပဲ။ အခု စာပေဆိုတာ အသံကို ကိုယ်စားပြုလိုက်တာ။ တကယ်တော့ စာပေဆိုတာလည်း လက်နဲ့ ပြောနေတဲ့ စကားပဲ။ အဲတော့ စကားသံတွေမှာ အဆင့်သုံးဆင့် ရှိတယ်။

ပထမဆုံးက စကားသံတွေဟာ ဌာန်၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်လို့ ခေါ်တဲ့ လျှာတို့၊ သွားတို့၊ အာဇောက်တို့နဲ့ ပေါင်းရတယ်။ လျှာ၊ သွား၊ အာဇောက်တို့ကို စနစ်တကျ သုံးတတ်မှ အသံဟာ ပီပီထွက်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အသံဟာ ပထမအဆင့်၊ အခြေခံအဆင့် အနေနဲ့ သဒ္ဒါစည်းကမ်းအနေနဲ့ ဌာန်၊ ကရိုဏ်း၊ ပယတ်နဲ့ ပေါင်းရတယ်။ အဲဒီလို လေ့ကျင့်ပါများရင် အဲဒီအသံသည် ဉာဏ်၊ သတိတို့နဲ့ ပေါင်းသွားတယ်။

ဓမ္မစကြာ ဖတ်ပါများရင်လေ ဒီနေရာမှာ ဘာလေးပါလိမ့်ကို ပြန်စဉ်းစားရင် ပေါ်လာတယ်။ စာအုပ်ကြည့်စရာ မလိုဘူး ပေါ်လာ

တယ်။ ဘာလို့ ပေါ်လာလဲ။ သတိနဲ့ ပေါင်းမိသွားလို့။ ဒုတိယအဆင့် က သတိနဲ့ပေါင်းပြီးတော့ သတိနောက်က သိတဲ့အသိနဲ့ ပေါင်းမိ တယ်။ အဲဒီလောက်နဲ့လည်း စိတ်မချရသေးဘူး။

အဲ... တတိယအဆင့် အမြင့်ဆုံးရောက်တဲ့အခါ အသံတွေ ဟာ စိတ်နဲ့ပေါင်းသွားတယ်။ ဉာဏ်တို့၊ သတိတို့ မလိုတော့ဘူး။ အဲဒီ အဆင့်ကို လွန်သွားပြီ။ ဉာဏ်၊ သတိပါသည်ဖြစ်စေ မပါသည် ဖြစ်စေ ဦးစင်းတို့ မြန်မာစကားနဲ့ ပြောရရင် “နှုတ်ကျိုးနေတယ်” ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့။

ဘုရားရှေ့မှာ သြကာသနဲ့ ဝတ်ပြုတာကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ပထမ ဘုရားရှေ့မှာ သွားမယ်ဆိုတာ သတိပါတယ် ဟုတ်လား။ အစိန္တေယျ အစိန္တေယျ ဆိုကတည်းက ဘုရားနဲ့ အစိန္တေယျနဲ့ ကွဲသွား ပြီ။ စိတ်ကလည်း ပတ်ချင်ရာပတ်၊ ဘုရားကလည်း မင်း ဘာလုပ်မှာ လဲလို့ ကြည့်နေမှာပေါ့လေ။ ဒါပေမဲ့ ပါးစပ်ကတော့ မရဘူးလား။ အဲဒီအသံတွေဟာ ဘာနဲ့ ပေါင်းဆိုတာလည်း စိတ်နဲ့ပေါင်း ဆိုတာ။ ဘာလို့ ပေါင်းဆိုလည်း ဆိုရင် အလေ့အကျင့် ပါသွားလို့။

အဲတော့ လူတွေရဲ့ကံတွေဟာ ဘယ်အချိန်မှာ စိတ်ချရတုန်း ဆိုရင် စိတ်နဲ့ပေါင်းမိမှ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သေခါနီးသွားပြီဆိုရင် လူဟာ သတိမေ့သွားတာ၊ နစ်မြောသွားတာ၊ ဒါ ထုံးစံပဲ။ အဲတော့ သတိမပါပေမယ့် ဒီကံကို အသစ် ပြန်ဖြစ်နေအောင် ဘယ်သူက လုပ်လို့ရလဲ၊ စိတ်ကလုပ်လို့ ရတယ်။ အဲတော့ စိတ်နဲ့ပေါင်းမိသွားပြီ။

ဘုရားလက်ထက်တုန်းကဆိုရင် ကလေးတစ်ယောက်ဟာ ‘နမောဗုဒ္ဓဿ’ ကို ဘယ်လောက် ရွတ်လည်းဆိုရင် သူက စိတ်နဲ့ကို

ပေါင်းနေတာ။ ဒါကြောင့် သူ့ခြေထောက်ကို ဘီလူးက စားမလို့ ဆွဲလိုက်တဲ့အခါ နိုးလိုက်တာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် ‘နမောဗုဒ္ဓဿ’ ရွတ်သွားတာ။ “ဟာ... ဒီကောင်ကြီးနဲ့ တွေ့ပြီ။ ငါ ‘နမောဗုဒ္ဓဿ’ ရွတ်လိုက်မှပဲ” လို့ သတိထားတာ မဟုတ်ဘူး။ အလေ့အကျင့်က စိတ်နဲ့ ပေါင်းပြီး ရွတ်ဆိုသွားတာ။

စိတ်နဲ့ပေါင်းသွားတဲ့ ကံတစ်ခုဟာ တခြား အကုသိုလ်ကံက ဖျက်ဖို့ အတော့်ကို ခဲယဉ်းသွားပြီတဲ့။ အပါယ်ကို တားပေးတယ်။ အဲလိုနည်းနဲ့ အပါယ်ရောက်ကြောင်းကို ကုသိုလ်နဲ့ ယာယီဖြေတာ။ အကုသိုလ်ကို ဖြေတဲ့နေရာမှာ ဟိုနေ့က ပြောခဲ့တာ။ အကုသိုလ်ကို ပထမဆုံး ရပ်ထားတာ။ ဦးစင်းတို့ တရားထိုင်ခါနီးမှာ သရဏဂုံ သုံးပါးနဲ့ သီလအသစ် ဆောက်တည်လိုက်တယ်ဆိုတာ အရင်က ကျိုးပျက်နေတဲ့ သီလတွေကို ပြန်ပြီးတော့ ဆယ်လိုက်တာ။ အကျိုး အပြစ်တွေကို ဖယ်ပြီးတော့ သီလအသစ် ဆယ်လိုက်တာ။ အဲတော့ အပြစ်ကင်းသူ ဖြစ်သွားတယ်။ အဲဒါ အကုသိုလ်ကိုရပ်တာ။

အပါယ်ကင်းဖို့ကျတော့ နှစ်နည်း ရှိတယ်။ ဖြန့်ပစ်တဲ့နည်း ရယ်၊ ဖြတ်ပစ်တဲ့ နည်းရယ်၊ ဖြတ်တဲ့နည်းဆိုတာတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာ တွေ အထူးသဖြင့် တရားအားထုတ်တဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တွေ သိတယ်။ မဂ်ကုသိုလ်ရရင် ပထမဆုံး သောတပတ္တိမဂ်ရရင် အပါယ်မျိုးစေ့ ဖြစ်တဲ့ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကို ဖြတ်ပစ်လိုက်နိုင်တယ်။ နောက်ထပ် ပြန် မလာတော့ဘူး။ ဒါ အမြစ်ပြတ်တယ်။ အဲဒါ ဗိန္ဒောဆေးပြော ပြောမယ်ဆိုရင် အကြောင်းငြိမ်းတဲ့ ဖြေနည်း။

အဲလို အကြောင်းငြိမ်းအောင် မဖြေနိုင်ရင် အကျိုးသတ်အနေ

နဲ့ ဖြန့်တယ်။ ဖြန့်လိုက်တော့ ပျံ့သွားတယ်။ ပျံ့သွားတဲ့အတွက် အကျိုးနှစ်ခု ရှိတယ်။ သိပ်သည်းဆလည်း လျော့သွားတယ်။ ထူထည်လည်း ပါးသွားတယ်။ ပါးသွားတဲ့အခါ ဖြတ်လို့ ပိုလွယ်သွားတယ်။ သိပ်သည်းဆ လျော့နည်းသွားတဲ့အခါ သက်ရောက်မှု(ဖိအား)လည်း လျော့နည်းသွားတယ်။

ဟိုနေ့က ဆရာကြီး Dr.သန်းထွန်း ပြောတဲ့ဟာ ခဲတစ်ပိဿာ နဲ့ လဲမှို့တစ်ပိဿာ အပြင်မှာ ချိန်ရင်တော့ အတူတူပဲ။ လူပေါ်မှာ ချိန်ရင်တော့ အပေါ်မြှောက်ပြီး အောက်က ခေါင်းနဲ့ ခံကြည့်ရင်တော့ ဘယ်သူက လေးလဲ။ (ခဲက လေးပါတယ် ဘုရား)။ ဘာဖြစ်လို့လဲ သိပ်သည်းဆများလို့၊ လဲမှို့က ဘာဖြစ်တုန်း။ သိပ်သည်းဆနည်း သွားတော့ သက်ရောက်မှု နည်းတယ်။ မှို့တစ်ပိဿာ အပေါ်မြှောက်ပြီး ခေါင်းနဲ့ ခံကြည့်ရုံနဲ့ ဒီလူ ဘာဒုက္ခမှ မရောက်ဘူး။ ခဲတစ်ပိဿာ အပေါ်မြှောက်ပြီး ခေါင်းနဲ့ ခံကြည့်ရင်တော့ ဒုက္ခရောက်မယ်။ ဘာဖြစ်လို့တုန်း။ သိပ်သည်းဆများလို့။

အဲတော့ အကုသိုလ်တွေ သိပ်သည်းဆ လျော့ပစ်ရမယ်။ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတော့၊ ကုသိုလ်နဲ့ဖြန့်မှတဲ့ ဘုရားက။ အမြဲ သတိရနေတဲ့ ကုသိုလ်တွေ များသလောက် အကုသိုလ်တွေ (မပြတ်သေးပေမယ့်) ပျံ့သွားတယ်။ ပျံ့သွားတဲ့အခါ သိပ်သည်းဆလျော့သလို ဖိအားလည်း လျော့တဲ့အတွက် လူကို အပါယ်ရောက်အောင် ဒုက္ခမပေးနိုင်တော့ဘူးလို့။ အဲဒါ အကျိုးသတ်နည်းကို ပြောပါတယ်။ ပထမနေ့ကပေါ့နော်။

ဒုတိယနေ့ကစပြီး ဒီနေ့အထိကတော့ ခုပြောခဲ့တာက ဒီမှာ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သင်တန်း မိုးကုတ်ဆရာတော် တရားတွေလည်း ကြားဖူး နားဝရှိနေတဲ့ ပရိသတ်ဖြစ်လို့ ဘဝမှာ ဖြေစရာနဲ့ ဆယ်စရာ အဆင့်ဆင့်ကို သိတဲ့အခါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဘုရားက အပိုင်းသုံးပိုင်း ပြတယ်။ ပထမဆုံးက၊ သိသာထင်ရှားနေတဲ့ မွေးဖွားခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ ဝမ်းနည်းပူဆွေး၊ ငိုကြွေးရခြင်းဆိုတဲ့ လူတိုင်း လက်တွေ့ တွေ့ကြုံခံစားရတဲ့ အပိုင်းကို အရပ်စကားနဲ့ပြောရင် ဝဋ်လိုက်နေတဲ့သဘော၊ ဝိပါကဝဋ်။ အဲတော့ လူတွေ မကျေနပ်တာ ဘာကိုလဲဆိုရင် ဝိပါကဝဋ်ကို မကျေနပ်တာ။ ကျန်တဲ့ ကမ္မဝဋ်နဲ့ ကိလေသာဝဋ်ဆိုတာ သတ္တဝါတိုင်း လူတိုင်း ကျေနပ်တယ်။ မကျေနပ် တာက ဝိပါကဝဋ်ပဲ။

ကမ္မဝဋ်ကိုတော့ အကုသိုလ်လုပ်တဲ့လူလည်း ကျေနပ် တယ်။ ကုသိုလ်လုပ်တဲ့လူလည်း ကျေနပ်တယ်။ ကမ္မဝဋ်နဲ့ ပတ်သက်ရင် ဒီစကားလုံးက ကြားနေကျ မဟုတ်တဲ့ စကားလုံးလို ဖြစ်နေလို့ အံ့ဩနေတယ်။ အရက်သောက်တဲ့လူ၊ ကောင်းလို့ သောက်တာလား၊ မကောင်းလို့ သောက်တာလားမေးရင် ဘယ်လိုပြောမလဲ။ ကောင်းလို့ ပိုက်ဆံအကုန်ခံတာပေါ့။ မကောင်းရင် ဘယ်အကုန်ခံမလဲ။ အဲဒါ ကမ္မဝဋ်ပဲ။ ပြုသူဘက်ကကြည့်ရင် ကောင်းလို့လုပ်တာပဲ။ ဖဲရိုက်တဲ့လူ၊ ဘိန်းရှူတဲ့လူ၊ ဘာလို့ ရိုက်တာလဲ။ ရှူတာလဲ၊ ကောင်းလို့ပဲ။ ဒါဖြင့် တရားနာတဲ့သူ ဘာလို့လဲ၊ ကောင်းလို့။ အဲတော့ ကမ္မဝဋ်ဟူသမျှ ပြုသူ ကျေနပ်လို့ချည်းပဲ ဟုတ်တယ်မလား။ အဲတော့ ကောင်းလို့ လုပ်တာပဲ။

ဒါပေမဲ့ ဝိပါကဝဋ်ကျတော့ အဲလိုမဟုတ်တော့ဘူး။ ဟိုအရက်

သောက်တဲ့သူက အရက်သောက်ခြင်း ကမ္မဝဋ်ကြောင့် အရက်နာကျ ခြင်းဆိုတဲ့ ဝိပါကဝဋ်ကို ရောက်လာပြီ။ အဲဒီကျတော့ ကြိုက်သေး လား။ အဲတော့ လူတွေ အကုန်လုံး “ကြိုက်တယ် ကျေနပ်တယ်၊ မကြိုက်ဘူး မကျေနပ်ဘူး” ဆိုတာ ဝိပါကဝဋ်ပေါ်မှာ ငြင်းတာ။ ကမ္မဝဋ်တုန်းက သတ္တဝါတိုင်း ကြိုက်တယ်။

ကိလေသဝဋ်ကျတော့ရော သတ္တဝါတွေ ကြိုက်လား၊ မကြိုက် ဘူးလား၊ မရှက်ပါနဲ့။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်စစ်ရမှာ။ ဒေါသကြီး တဲ့ကောင်က ‘ငါ့ကို ဆတ်ဆတ်ထိလို့ရတာ မဟုတ်ဘူးနော်၊ ငါလို ကောင်မျိုး လာမထိလိုက်နဲ့၊ မီးတောက်သွားမယ်။’ ဂုဏ်ယူဝံ့ကြွားစွာ ပြောတာ။ အဲဒါ ဘာလို့ ပြောတာလဲ။ သူ ဒေါသကိလေသာကြောင့် ဂုဏ်ယူပြီး ပြောနေတာပဲ မဟုတ်လား။ ကြိုက်လို့ပေါ့။ လောဘ ကိလေသာ ရှိတဲ့သူကလည်း ‘တို့လိုကောင်မျိုးက စီးပွားသာ ဖြစ်မယ် ဆို ငှက်တော၊ ခွေးတော မပြောနဲ့၊ ကျည်ဆန်တောတောင် မရှောင် ဘူး’။ မပြောဘူးလား။ ကျေနပ်နေတာဘဲ။

ကိလေသဝဋ်ဆိုတာ သဘာဝအတိုင်း ကျေနပ်လို့ဖြစ်တာ။ မကျေနပ်ဘဲနဲ့ ဖြစ်ကို မဖြစ်ဘူး။ လောဘကြီးတဲ့သူကလည်း ကျေနပ် လို့ကို ကြီးနေတာ။ မာနကြီးတဲ့ သူကလည်း ကြီးမှရကို ကျေနပ် တာ။ ဣဿာကြီးတဲ့သူကလည်း ကြီးရမှာကို ကျေနပ်တာ။ ဘာမှ မဟုတ်ဘဲ ကြွားတတ်တဲ့သူကလည်း ကြွားနေရမှကို ကျေနပ်တာ။ အဲဒါတွေ အကုန်လုံးဟာ ကိလေသာဝဋ်။ ကမ္မဝဋ်ရော၊ ကိလေသာ ဝဋ်ရော သတ္တဝါတွေအားလုံး ကြိုက်တာချည်းပဲ။

အကြိုက်နဲ့ မကြိုက် ကွဲသွားတာ ဝိပါကဝဋ်ပဲ။ ပထမဆုံး

ဝိပါကဝဋ်ရဲ့ မကြိုက်စရာတွေကို ဖြေမှာ။ ဝိပါကဝဋ်ရဲ့ မကြိုက်စရာတွေဆိုတော့ ဒုက္ခဝိပါကခေါ်တဲ့ ဆိုးတဲ့ အကျိုးတွေ၊ အဲဒီ မကြိုက်စရာတွေက သူ့အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်တာ မဟုတ်ဘူး။ ဝိပါက ဆိုတာကိုက ‘အကျိုး’ ။ အကျိုးလို့ဆိုရင် အကြောင်းရှိရမယ်။ မကြိုက်တာ အကျိုးဆိုရင် မကြိုက်စရာအကြောင်း ရှိရမယ်။ ဘာလဲဆိုရင်၊ အကုသိုလ်ပြုစဉ်က ကိုယ်ကြိုက်လို့ ပြုပေမယ့် သူ့အကျိုးကို လှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်ရင် အကုသိုလ်သည် မကြိုက်စရာအကျိုးကို ပေးတယ်။ အဲဒီ ကမ္မဝဋ်ကိုပြင်မှ ဝိပါကဝဋ် ငြိမ်းတယ်။ ကမ္မဝဋ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မှာ သင်္ခါရလို့ ခေါ်တယ်။ ပုညာဘိသင်္ခါရ ဆိုတော့ ကုသိုလ်ကံပေါ့။ အပုညာဘိသင်္ခါရဆိုတော့ အကုသိုလ်ကံပေါ့။

အဲဒီကံနှစ်ခု အကျိုးဆက်တွေအဖြစ်နဲ့ ‘ဇာတိပစ္စယာဇရာမရဏ’ ဆိုတဲ့ ဝိပါကတွေလိုက်တာပဲ မဟုတ်လား။ အဲဒီဝိပါကတွေ ငြိမ်းချင်ရင် ဘာကိုဖြေရမတုန်း။ ကမ္မဝဋ်ကို ဖြေရမယ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အလိုဆိုရင် ကမ္မဝဋ်ကို သင်္ခါရလို့ခေါ်တယ်။ သင်္ခါရကို ပြင်ရမယ်ဆိုတော့ သင်္ခါရကလည်း ဘာပြောမလဲ။ သင်္ခါရဆိုတာ အလုပ်လုပ်နေတာ။ အဲတော့ သင်္ခါရကို “မင်းပြင်မှ ဖြစ်မယ်” ဆိုရင်၊ ဟာ... ငါလုပ်ချင်လို့ လုပ်နေတာ မဟုတ်ဘူး။ ဘယ်သူကြောင့် လုပ်နေတာလဲ။ ‘အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရ’၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့်လို့ ပြောမှာပေါ့။

ကိလေသာထဲမှာ ကိလေသာပါးအဆုံးကတော့ အဲဒီ အဝိဇ္ဇာပဲ။ ဘာမှ ရေရေရာရာ မသိဘူး။ ဟိုယောင်ဝါး၊ ဒီယောင်ဝါး။ အဲဒီယောင်ဝါးဝါးပဲ ကျန်တဲ့ ကိလေသာတွေကို သူက ဆရာလုပ်တော့

တာပဲ။ သူက သတ္တိရှိတယ်။ ဒီသံသရာစက်ကြီးက မြန်မာပြည်နဲ့ တော်တော်တူတယ်။ ဘာမှမသိတဲ့ ယောင်ဝါးဝါးက ဇွတ်အတင်းဝင် ဆရာလုပ်၊ ကျန်တာတွေက အဟုတ်ထင်ပြီးတော့ သူ့အမိန့် နာခံ နေရတာ။

သူက လောဘကို လိုချင်ခိုင်းတယ်။ ဒီပစ္စည်းတွေက လိုချင် စရာတွေလို့ ထင်အောင် လှည့်စားပေးတာပဲ။ လောဘကလည်း “ဟာ... ဟုတ်သားပဲ” နဲ့ ဖြစ်ရော။ ဟိုဥစ္စာတွေကတော့ မကျေနပ် စရာတွေ၊ ဒေါသ-အဲဒါတွေ တွေ့ရင် မင်းမခံနဲ့၊ ချထည့်လိုက် ငါ တပည့်၊ မင်း သူကောင်းပြုခံရမယ်၊ ရာထူးတွေ ဘာတွေ ပေးဦး မယ်။ မာန မင်းလည်းလာ၊ မင်း သူများနဲ့တူတာ မဟုတ်ဘူး။ မင်း မြောက်ဆွမြောက်ဆွလုပ်။ ဘယ်သူက ခိုင်းတာလဲ၊ အဝိဇ္ဇာက။ အဲတော့ အဝိဇ္ဇာမောဟဆိုတဲ့ တရားဟာ လောဘကိုလည်း မွေး တယ်။ ဒေါသကိုလည်း မွေးတယ်။ ကျန်ကိလေသာတွေ အားလုံး သူမွေးစားသားတွေ။ အခြံအရံ မပါရင် မောဟဟာ လောကထဲမှာ မသွားရဲဘူး။ ဘာမှကို အသုံးမဝင်ဘူး။

အဲတော့ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရတွေ လုပ်နေတယ်ဆိုပေမယ့် ဦးဇင်းတို့ သံသရာခရီးသွားတွေကို အနီးကပ် အမိန့်ပေးခိုင်းစေနေ တာကတော့ အဝိဇ္ဇာက မခိုင်းတတ်ဘူး။ အနီးကပ်ခိုင်းနေတဲ့ ဆရာ ကြီးက တဏှာတဲ့။

“ငါတို့နေရာ၊ ဤကမ္ဘာ၊ တဏှာအုပ်စိုးသည်” အခု အဝိဇ္ဇာ ကြီးကို မတွေ့ရသေးဘူး။ ရှေ့ကနေ တဏှာက အမည်ဝင်ခံ ပေးမယ်။ သူ့မှာ အာဏာရှိလား ဆိုတော့ မရှိဘူး။ နောက်ကွယ်က အဝိဇ္ဇာ

ခိုင်းတဲ့အတိုင်းသာ သူက လုပ်ရမှာ။ ဒါပေမဲ့ တဏှာက အုပ်စိုးသူ အဖြစ်နဲ့ အမည်ခံတယ်။ ပြီးတော့မှ ‘တဏှာစေရာ မနေသာ ဖွေကာ ဆက်ရသည်’။ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်ကြီးက။ တဏှာစေရာကို မနေသာဘဲ ရှာဖွေဆက်သနေရတာကို “သင်္ခါရ = အလုပ်လုပ် တယ်” လို့ ခေါ်တယ်။ တရားသဖြင့် ရှာဖွေရင် ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်မှာပေါ့။ မတရား ရှာဖွေတော့ အပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်တာပေါ့။ အဲတော့ သင်္ခါရတွေကို ဖြေချင်ရင် ဘာကို ဖြေရမလဲ ဆိုတော့။

သင်္ခါရဆိုတဲ့ ကမ္မဝဋ်သည် ကိလေသဝဋ် အားလျော်စွာ ဖြစ်နေရတာ။ တကယ်တမ်း သံသရာဒုက္ခတွေ ရေရှည်ငြိမ်းသွားဖို့၊ ဆေးပညာ အလိုဆိုရင် အကြောင်းငြိမ်းသွားဖို့ဆိုရင် ကိလေသဝဋ်က စဖြစ်ရမယ်။ ကိလေသဝဋ် ဖြေတတ်ရင် ကမ္မဝဋ်တွေ ပြေသွားပြီ။ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ဆိုးဝါးတဲ့ ကိလေသာတွေကို ဖြေလိုက်ရင် အပုညာဘိသင်္ခါရဆိုတဲ့ အကုသိုလ် ကမ္မဝဋ်တွေ ငြိမ်းသွားမယ်။ အကုသိုလ်ကမ္မဝဋ်ငြိမ်းရင် ဝိပါကဝဋ်ထဲမှာလည်း ဒုက္ခဝိပါကဝဋ် တွေ ငြိမ်းနေပြီ။

ဘဝဒုက္ခဝိပါကဝဋ်တွေ ဖြစ်တဲ့ မုန်းဆုံး၊ ချစ်ကွဲ၊ လိုတာမရ ဆိုတဲ့ ဆင်းရဲတွေ ငြိမ်းပေမယ့် ခန္ဓာဝဋ်ဖြစ်တဲ့ အို၊ နာ၊ သေကတော့ မငြိမ်းနိုင်ဘူး။ အို၊ နာ၊ သေ ဆိုတာကတော့ ကောင်းသော ကမ္မဝဋ် ရော ဆိုးသော ကမ္မဝဋ်ရော နှစ်ခုစလုံးကို ငြိမ်းမှ။ “အကြောင်းငြိမ်း အကျိုးသေ” အဖြစ်နဲ့ ငြိမ်းသွားမှာ။

အဲဒီတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေမှာ အဆင့်အတန်းနှစ်ခု ရှိတယ်။ အခြေခံအဆင့်မှာ ကံနဲ့ ကံရဲ့အကျိုးကို ယုံကြည်တာ။ အဆင့်မြင့်

ဗုဒ္ဓဘာသာ တစ်ယောက်အနေနဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နားလည်သဘော ပေါက်လိုက်ရင် ကံဆိုတာ အကုသိုလ်ကံပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကုသိုလ်ကံပဲ ဖြစ်ဖြစ် သင်္ခါရပဲ။ အဲဒီ သင်္ခါရလမ်းကြောင်းထဲမှာ စာရင်းဝင်ပြီးရင် “ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ” က လွတ်ကို မလွတ်ဘူးဆိုတာ သဘော ပေါက်သွားမယ်။

အဲတော့ အဆင့်မြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ဖို့ရာ ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုး ကို ယုံကြည်အားကိုးလို့တော့ မရဘူးလို့ သဘောပေါက်သွားတယ်။ အဲလိုဆိုရင် ဘာကို ယုံကြည်အားကိုးမလဲဆိုတော့ ဉာဏ်နဲ့ဉာဏ်၏ အကျိုးကို ယုံကြည် အားကိုးသူတွေ ဖြစ်အောင် ပြောင်းရမယ်။ အဲလိုနည်းနဲ့ သာမန် ဒါန၊ သီလ၊ သမထကုသိုလ်တို့ အဆင့်ကို ကျော်ပြီးတော့ ဝိပဿနာကုသိုလ်အထိ ကြိုးစားရတာ။ ဝိပဿနာ ကုသိုလ်ဆိုတာ ဉာဏ်နဲ့ဉာဏ်၏ အကျိုးကို တကယ်ယုံမှ အားထုတ် လို့ရတယ်။ ကံနဲ့ ကံ၏အကျိုးကို ယုံနေရုံနဲ့ ဝိပဿနာလုပ်လို့ မရဘူး။ ဝိပဿနာဆိုတာ ကံကောင်းဖို့ လုပ်ရတဲ့အလုပ် မဟုတ်ဘူး။ ဉာဏ် ကောင်းဖို့ လုပ်တဲ့အလုပ်။

ကံကောင်းချင်ရင် ဒါနအမှု၊ သီလအမှုလုပ်။ ဂုဏ်တော်ပွား များ၊ ပုတီးစိပ်၊ မေတ္တာပို့ စတဲ့ သမထဘာဝနာပွားတဲ့ အလုပ်လုပ်။ အဲဒါ ကံလမ်းစဉ်ကောင်းဖို့။ ဉာဏ်ကောင်းချင်ရင်တော့ ဝိပဿနာက ဉာဏ်ကောင်းဖို့လုပ်တာ။

“ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အကျိုး” ကို သဘော ပေါက်ရမှာက ဉာဏ်ဆိုတာ ကံကိုသတ်ဖို့။ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရတဲ့ ကောင်းကျိုး ကိုလည်း သတ်ကို သတ်ပစ်ရမယ်။ ဘာလို့လဲ ဆိုတော့ အိုခြင်း၊

နာခြင်း၊ သေခြင်းနဲ့ မကင်းနိုင်လို့။ မြတ်စွာဘုရား ကတော့ “ဓမ္မာ ပိဆေါ ယဟာတဗ္ဗာ၊ ပဂေဝ အဓမ္မော = ကုသိုလ် ကိုတောင် ပယ်ရမှာ၊ အကုသိုလ်ကတော့ ဘာပြောစရာ လိုတော့မလဲ” တဲ့။

အဲဒီတော့-သင်္ခါရအားလုံးကို ဖြေကို ဖြေပစ်ပြီးတော့ မဂ် ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ် အဖတ်ဆယ်နိုင်မှသာ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ဆိုတဲ့ ဝိပါကဝဋ်ကြီး ငြိမ်းမယ်။ အဲဒီလို တစ်ဆင့်ချင်း ဖြေသွားရမှာ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောအရ အကြမ်းဖျင်း ပြောမယ်ဆိုရင် ပထမဆုံး အပါယ်ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ်ကံကို ဖြေပြီးတော့ သုဂတိဘုံ ရောက်ကြောင်းကို ဆယ်မယ်။ ပြီးရင် အပါယ်ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ်ကိုရော သုဂတိရောက်ကြောင်း ကုသိုလ်ကံကိုရော သင်္ခါရ အားလုံးကို ဖြေပစ်ပြီး သင်္ခါရနယ်က လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ဆယ်မှာ။ အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ်လိုမျိုးမှ အဆင့်မြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ လို့ ဆိုနိုင်မယ်။

သူက ဘာကို ယုံရမလဲ။ ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့ အကျိုးသာ တကယ့် အားကိုးရာလို့ ယုံတယ်။ ဉာဏ်နယ်ကို ပြောင်းချင်ရင် ကံနယ်ကို ဖြေခဲ့ရမယ်။ ဝိပဿနာ အားထုတ်တယ်ဆိုတာ ကံကောင်း အောင် လုပ်နေတာ မဟုတ်ဘူး။ ကောင်းသော ကံတွေပါမကျန် အကုန်လုံး ကံတွေပျောက်အောင် လုပ်နေတာ။ အဲဒါလေး သဘောပေါက် မှ “ကုသလာ ကုသလံ ဧဟံ=ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် အကုန်စွန့်”။

တရုတ်ပုံပြင်လေးတစ်ခု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖတ်ရင် အဲဒီပုံပြင်ကို သွားပြီးတော့ ဦးဇင်းစိတ်ထဲမယ် လင်းကနဲ သဘောပေါက်သွားမယ် ထင်တာပဲ။ ခရီးသွားတဲ့ လူတစ်ယောက် ရွာပျက်ကြီးတစ်ခုရောက်

တော့ မြက်တောထဲ တိုးလာရင်းက ရေတွင်းထဲကျတယ်။ ကံအား
လျော်စွာ တွင်းနံရံ ကပ်ပေါက်နေတဲ့ ညောင်ပင်ကို လှမ်းဆွဲလိုက်
တယ်။ ‘ဟ... တော်သေးရဲ့၊ အောက်မကျလို့’ တဲ့။ အောက်ကြည့်
လိုက်တော့လည်း အနက်ကြီး၊ အပေါ်ပြန်တက်ဖို့ဆိုလည်း မလွယ်
ဘူး။ အဲတော့မှ သူက ဘုရားတတာပေါ့။

တရုတ်ပုံပြင်ထဲဆိုတော့ မိုးနတ်မင်း ကယ်ပါပေါ့။ မြန်မာလို
ဆိုရင်တော့ ဘုရားကယ်တော်မူပါပေါ့။ အဲတော့ အပေါ်က အသံ
ကြားတယ်တဲ့။ ဘုရားက အသံပြုတာပေါ့။ “ဘယ်သူလဲ ငါ့ ‘တ’
နေတာ” ဆိုတော့ “ကျွန်တော်ပါ” ၊ ဘာဖြစ်လို့ဆိုတော့ ဒုက္ခရောက်
နေလို့။ စီးပွားရမလားလို့ ဒီတောကြီးမျက်မည်းထဲ ထွက်ရှာတာ။
အခု ရေတွင်းပျက်ကြီးထဲကျတာ ကံကောင်းလို့ပေါ့ဗျာ၊ တွင်းနံရံက
သစ်ပင်ကို ဆွဲမိလို့ပေါ့၊ မဟုတ်ဘူးဆိုရင် အောက်မှာ အနက်ကြီး၊
ကံကောင်းလို့ ဒီအကိုင်လေး ဆွဲမိလို့။ “အဲလိုဆို ကံကောင်းရင်
ဆွဲထားပေါ့” ဆိုတော့ အဲလိုလည်း မဖြစ်ဘူး၊ ဒီသစ်ပင်က တွင်းနံရံ
ကပ်ပေါက်တာ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ပြုတ်လိုက်နေတယ်။

အဲတော့ ဘာလုပ်ရမလဲ။ ဘုရားကယ်တော်မူပါလို့ ပြောတာ။
အပေါ်ကလည်း “မင်းက ငါ့ဘုရားကို ကယ်စေချင်လို့လား”
လို့ အဲလိုပြောတော့ အောက်ကလူကလည်း သိပ်စိတ်မရှည်တော့
ဘူး။ “ဘုရားကလည်း မြန်မာပြည်က အရာရှိများ ဖြစ်ခဲ့ဖူးလား
မသိဘူး၊ အရေးထဲ အစစ်အကြောနဲ့ ရစ်လို့ မပြီးသေးဘူး။ ဒီက
လက်က ပြုတ်တော့မယ်။ ခုမှ စည်းဝေးပွဲထိုင်ဦးမလို့၊ မေးခွန်းက
မေးတုန်းရှိသေးတယ်” ဆိုပြီး စိတ်က မရှည်တော့ဘူး။

“မှန်လှပါ ကယ်မှာသာ ကယ်ပါ ဘုရား” လို့ ပြန်အော်တော့ တာပေါ့။ “ကယ်ရမယ်ဆိုရင် မင်း ငါ့စကားနားထောင်ရမယ်” “အရှင်ဘုရား နားထောင်မှာမို့လို့ တ၊နေတာပဲ၊ အပိုတွေ လုပ်မနေ ပါနဲ့၊ ကယ်မှာသာ ကယ်စမ်းပါ” ပေါ့။ သူကလည်း ပူလှပြီ၊ လက်လည်း ညောင်းပြီ ဖြစ်မှာပေါ့နော်။ အဲလိုဆိုတော့ “မင်း စကား နားထောင်ပါမယ်ဆိုရင် အသေအချာတော့ ကတိပေးရမယ်” ဆိုတော့- “ပေးပါမယ်” ပေါ့။ (ဒီလိုဆိုတော့ ဦးဇင်းက တရုတ် ပုံပြင်မို့လို့သာ၊ ဒီလူက မြန်မာပြည်သား ဖြစ်မယ်လို့ ထင်တယ်၊ ဘာကတိတောင်းတောင်း ချက်ချင်းပေးတာပဲ)။

“ကယ်သာ ကယ်ပါ၊ ကတိပေးပါတယ်” ပေါ့။ “အေး... အဲလိုဆိုရင် မင်း ခုကြုံနေရတဲ့ ဒုက္ခက၊ အခိုင်အမြဲ မရှိတဲ့ တွင်းနံရံ က သစ်ကိုင်းကို ဆွဲထားရတဲ့အတွက်ကြောင့်၊ လက်ရှိ အခြေအနေ ကလည်း မခိုင်မြဲဘူး။ အောက်ကျသွားမယ်ဆိုရင်လည်း မခန့်မှန်း လောက်အောင်နက်တဲ့ အန္တရာယ်ကြီးနဲ့။ အပေါ်ပြန်တက်ဖို့ကလည်း မလွယ်ဘူး။ အဲလိုနဲ့ မင်း တန်းလန်းကြီး ဖြစ်ပြီးတော့ ဒီဒုက္ခကြီး ခံနေရတာ ဖြစ်လေတော့၊ မင်း ဒီဒုက္ခက လွတ်ချင်ရင်တော့ အဲဒီ မင်းဆွဲထားတဲ့ သစ်ကိုင်းလွတ်လိုက်ကွာ” လို့လည်း ဆိုလိုက်ရော- “ဟာ... နောက်ထပ် ဗုဒ္ဓေါ ကယ်တော်မူပါ ဘုရား၊ ဒါလေး ကံကောင်းလို့ ဆွဲမိတာ၊ ဘယ်လွတ်လို့ ဖြစ်မလဲ” ပေါ့။ အဲလို ဆိုတော့ အပေါ်က ဘုရားကလည်း “မင်း မြန်မာပြည်သားလား မသိပါဘူးကွာတဲ့၊ မင်း စောစောကဝေ့ ချက်ချင်းပဲ နားထောင်ပါ မယ် ကတိပေးပြီးတော့ အခု လွတ်ရမယ်လည်းဆိုရော မလွတ်

နိုင်ဘူး ဖြစ်သွားပြီ။ မလွတ်နိုင်ရင်တော့ မလွတ်ဘူးကွာတဲ့။ ငါလည်း မတတ်နိုင်ဘူး” လို့ ပြန်ပြောလိုက်သတဲ့။

အဲတော့ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေလည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ ဒုက္ခ ခပ်သိမ်းမှ လွတ်ချင်သလားဆိုရင်တော့၊ လွတ်ချင်တယ်။ “လွတ်ချင် ရင်တော့ လွတ်ရမယ်” ဆိုရင်တော့၊ အဲလိုလည်း မလွတ်နိုင်သေး ပြန်ဘူး။ မနေ့က ပြောသလိုပဲ။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ကို မပြုချင်ဘူး ဖြစ်နိုင်ရင်တော့ အိုးမကွာ၊ အိမ်မကွာ မိသားစုတွေ အကုန်လုံး မျက်မှောက်ပြုပြီး နိဗ္ဗာန်ကို နောက်စေ့လေးနဲ့ အေးအေးဆေးဆေး မျက်မှောက်ပြုဖို့။ ဘာလုပ်မလဲဆိုတော့ အပါယ်လွတ်ကြောင်း permanent လေး ဖြစ်ရုံ လောက်ပဲ။

ကျန်တဲ့ နိဗ္ဗာန်အရသာ သိလည်း မသိချင်ဘူး။ အဲဒါဆို မကျေနပ်ဘူးလားဆိုတော့ ကျေနပ်တယ်။ အဲလိုနည်းနဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို ဈေးဆစ်နေတာ၊ ဈေးလည်း မတည့်နိုင်ဘူး။

အဲဒီပုံစံဖြစ်နေတာနော်။ အဲတော့ ဖြေပစ်ရမယ်ဆိုတာ အတော် ခဲယဉ်းနေတယ်။ ကံကို မဖြေနိုင်ဘူး။ သင်္ခါရပစ္စယာဆိုတာက ကံကို ဖြေမပစ်နိုင်သမျှ နောက်ဆုံး ဘာဖြစ်မတုန်း။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ လည်း မပြေဘူး။ ဝိပါကဝဋ် ပြောက်ချင်ရင် ကမ္မဝဋ်ကို ဖြေရမယ်။ ကမ္မဝဋ် ဖြေချင်ရင်လည်း အဲဒီကမ္မဝဋ်တွေကို စေခိုင်းနေတဲ့ ခုန “ငါတို့နေရာ ဤကမ္ဘာ တဏှာ အုပ်စိုးသည်”၊ “တဏှာစေရာ မနေသာ ဖွေကာ ဆက်ရသည်” ဆိုတဲ့ သတ္တဝါအားလုံး မရပ်မနား ရအောင် တရစပ်မောင်းနေ၊ ခိုင်းစေနေတဲ့၊ အဝိဇ္ဇာရဲ့ အပေါင်းအပါ ဖြစ်တဲ့ တဏှာရယ်။ အဲဒီ တဏှာကလည်း သူချည်း မနေတတ်

ဘူး။ သူကလည်း တစ်ယောက်တည်းဆိုရင် မရဘူး။ နောက်က ကိုယ်ရံတော်ပါမှ။ မာနနဲ့ ဒိဋ္ဌိ။

တဏှာက ရအောင်ရှာမယ်။ ရလာရင် ငါမှငါပဲ ဆိုတဲ့ မာန ဖြစ်မယ်။ ဖြစ်လာလို့ ဘာမဆို ကိုယ်လုပ်သမျှ ဖြစ်လာပြီဆိုရင် ငါ့အလိုကျ အရာရာကို ဖြစ်ကိုဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ဒိဋ္ဌိဖြစ်တယ်။ အဲဒီ တရားသုံးပါးနဲ့ လောကကြီးကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ ဒီကိလေသာရဲ့ ခိုင်းစေချက်အရ လုပ်ရတဲ့ သင်္ခါရမှန်သမျှသည်၊ ဘယ်လိုသင်္ခါရတွေ ဖြစ်ဖြစ် ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး တဏှာစေ့ခိုင်းတဲ့အတိုင်းသာ လုပ် ရတဲ့ ကံတွေချည်းပဲ။

ဒါဖြင့် အဲဒီ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ ဆိုတဲ့ ကိလေသာကို ဖြေဖို့ ဆိုရင်၊ သူက ဘာကို မှီပြီးတော့ ဖြစ်တာလည်း ဆိုရင် ခုန လိုချင် တယ်ဆိုတာ ဘယ်သူ လိုချင်တာလဲ၊ ငါ လိုချင်တာ။ ငါဆိုတဲ့ အတ္တလေး အခြေခံပြီးတော့ ဖြစ်တာ။ ငါဆိုတဲ့ အတ္တက တကယ် မရှိပေမယ့် တကယ်ကို အခိုင်အမာရှိတယ်လို့ ထင်တယ်။ အဲလို ထင်တဲ့အတွက် ငါကျေနပ်စရာဆိုတဲ့ လောဘ၊ ငါသာ ကျေနပ်စရာ တွေ ရနေတယ်ဆိုတဲ့ မာန၊ ငါ့အလိုကျ အရာရာဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်နေတယ်။

အတ္တကို အခြေခံလိုက်တာနဲ့ လောကကြီးကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိဆိုတဲ့ ပပဉ္စမျက်လုံး၊ သံသရာကို ချဲ့တတ်တဲ့ မျက်လုံးနဲ့ချည်း ကြည့်တယ်။ ဒီမျက်လုံး ကျယ်သလောက် သံသရာလည်း ကျယ် မယ်၊ ရှည်မယ်။ အဲလို သိလာတဲ့အခါ ပထမဆုံး အဲဒီပပဉ္စတရား ကို ဖြေရမယ်။ ဖြေချင်ရင် ပပဉ္စရဲ့တည်ရာ အတ္တကိုဖြေဖို့အတွက် ဘုရားအလောင်းဘဝမှာ ဘာကို ဘယ်လိုနည်းနဲ့ ဖြေမလဲ။

အတ္တက အနတ္တပြောင်းပစ်ဖို့ သာသနာပကာလမှာ အဲဒီအသိ မရှိဘူး။ အနတ္တအသိ မရှိတော့၊ ဘာနဲ့ အစားထိုးလဲ။ အတ္တကိုသာ ကြည့်နေတဲ့ နယ်ကိုကျော်ပြီးတော့ ပရကို ကြည့်တယ်။ ‘အတ္တ’ ကို ဖြေပြီးတော့ ‘ပရ’ ကို ဆယ်လိုက်တယ်လို့ အခြေခံသဘောပေါက် ထားပေါ့။

ဘာမဆို ငါ့အတွက် ငါသဘောကျဖို့ ဆိုတာကို ဖြေလိုက်တာ နဲ့ တစ်ပြိုင်နက် လောဘအကြမ်းစား၊ မာနအကြမ်းစား၊ ဒိဋ္ဌိမှားကြီး တွေ လျော့တယ်။ “ပရ = သူတစ်ပါး” ကို မြင်လိုက်တယ်။ ဘယ်လို မြင်လဲ။ ငါ့မှာ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ရှိသလို သူ့မှာ ရုပ်ခန္ဓာ ကိုယ် ရှိတယ်။ ငါ့မှာ သိခြင်း၊ ခံစားခြင်း၊ ကြံစည်ခြင်း၊ မှတ်သား ခြင်း ဆိုတဲ့ နာမ်ခန္ဓာ ရှိသလို သူ့မှာလည်း ရှိမယ်။ အဲတော့ ငါ့မှာ ကျေနပ်တာ။ မကျေနပ်တာ ရှိသလို သူ့မှာလည်း ရှိမယ်။ သူနဲ့ ငါနဲ့ အတူတူပဲ။ အဲဒါ ကိုယ်ချင်းစာစိတ် ခေါ်တယ်။ အဲလို ကိုယ်ချင်းစာ တဲ့ စိတ်ကလေးသည်ပင်လျှင် မေတ္တာတရားပဲ။

“ကိုယ်နှင့်လဲစာ၊ သတ္တဝါကို၊ ကြင်နာလှစေ၊ သူ့အသက်ကို ချစ်ပါလေ” ဆိုတဲ့အတိုင်း မေတ္တာဆိုတာ ချစ်တာပဲလို့ ပြောတာ။ ဘာချစ်တာလဲ။ သူ့အသက်ကို ချစ်တာ။ သက်ရှိတွေ အကုန်လုံး ကို ချစ်တာ။ ဘယ်လို ချစ်ရမလဲဆိုရင် “ကိုယ်နှင့်လည်းစာ” ကိုယ်ချင်းစာ စိတ်လေးထားပြီးတော့ ချစ်တာ။ ကိုယ်ချင်းစာစိတ် ဆိုတာက ကိုယ့်မှာလည်း ကျေနပ်စရာတွေ ရှိသလို မကျေနပ်စရာ တွေလည်း ရှိတယ်။ သူ့မှာလည်း ရှိတယ်။ ငါသည် မကျေနပ်စရာ နဲ့ ကြုံရင် ဒုက္ခလို့ သတ်မှတ်တယ်။ သူလည်း မကျေနပ်စရာနဲ့ ကြုံရင် ဒုက္ခလို့ သတ်မှတ်မှာ။ အဲဒီဒုက္ခ ငါမကြိုက်ရင် သူလည်း

မကြိုက်ဘူး။ အဲဒီတော့ ငါ့မှာ ဘာတာဝန်ရှိလဲ။ “ငါ မကြိုက်တာ ငါ မရချင်ရင်၊ ငါကလည်း သူများမကြိုက်တာ မပေးဖို့ တာဝန် ရှိတယ်” ဆိုတဲ့ အသိတစ်ခု ရပြီ။ အဲဒါ ဘုရားဖြစ်တဲ့အခါ ပြန်ပြော တော့ “မကောင်းမှုရှောင်” ဆိုတာ အဲဒါကို ပြောတာပဲ။ သိက္ခာ သုံးရပ်ထဲမှာ အခြေခံ သီလကုသိုလ်လို့ ခေါ်တယ်။

ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ ယူထားတဲ့ သီလကုသိုလ်ဆိုတာ ကိုယ်မကြိုက်နိုင်တာတွေ ရှောင်ရတာချည်းပဲ။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း ရှောင်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ငါ့အသက်ကို လာသတ်တာ မကြိုက်ရင်၊ သူ့ကို သတ်ရင်လည်း ကြိုက်မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုပြီး ရှောင်တယ်။ ပြီးတော့ ငါ့ဥစ္စာကို မတရားယူရင် မကြိုက်သလို သူ့ဥစ္စာကိုလည်း မတရားယူတာကို မကြိုက်ဘူးဆိုပြီး ရှောင်တယ်။ အဲဒါ ကိုယ်ချင်းစာ စိတ်နဲ့ရှောင်တော့ ကိုယ်ချင်းစာကဲ့ သဘောလေးက မေတ္တာ။ ကိုယ့် ကိုယ်ကိုယ် ဒုက္ခရောက်မှာ ကြောက်သလို သူတစ်ပါးကိုလည်း ဒုက္ခ ရောက်မည့်အရေး တွေးပြီး သနားတာက ကရုဏာ။

ဒါဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မေတ္တာထားခဲ့အခါကျတော့ ချမ်းချမ်း သာသာလေး ဖြစ်ချင်တာပေါ့။ ထိကလေး တစ်စောင်ထိုးလိုက်တော့ ဒီထိသာပေါက်လိုက်လို့ကတော့ ဝယ်ပစ်မှာရော၊ ဘာရော စိတ်ထဲ မှာ မြူးနေတာပဲ။ မကျေနပ်ဘူးလား။ အဲတော့ ဘာဖြစ်လဲ၊ မုဒိတာ ဖြစ်တယ်။ သူများကိုလည်း ချမ်းသာပါစေ ဆိုတဲ့ စိတ်ကလေး ပေါ်လိုက်တဲ့အခါ မုဒိတာဖြစ်တယ်။

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ အဲဒီ ဗြဟ္မစိုရ်တွေက တိုက်စစ် တွေ ဖြစ်လို့ ခံစစ် လိုတဲ့အတွက်၊ ဥပေက္ခာလည်း ပေါ်လာတယ်။ ဥပေက္ခာဆိုတာ ဗြဟ္မစိုရ်ရဲ့ ခံစစ်ပဲ။ လျစ်လျူရှုတာ။ လူတစ်ယောက်

အပေါ်မှာ နောက်ဆုံးအခြေအနေက ဘယ်လိုမှ မေတ္တာထားလို့ မရဘူး။ သူ ဒုက္ခရောက်နေတာ တွေ့ရင်လည်း ဘယ်လိုမှ ကရုဏာ မသက် နိုင်ဘူး။ သူ ချမ်းသာနေတာကို ကြည့်ပြီးတော့ ဘယ်လိုမှ မုဒိတာ ပွားလို့ မရဘူး။ (ဦးဇင်းတို့ မြန်မာပြည်မှာ ရှိသမျှ လယ်ယာမြေ တွေ အကုန်လုံး သိမ်းထားခံရတဲ့ တောင်သူလယ်သမားတွေဟာ ဒီလူတွေ ထောင်ထောင်ထောင်ထောင်နဲ့ လာနေတာကို ဘယ်လိုမှ မုဒိတာမပွားနိုင်ဘူး။) မပွားနိုင်တဲ့အတိုင်းပဲ တုန့်ပြန်မယ် ဆိုတော့ လည်းပဲ ဘာဖြစ်ကုန်မလဲ။ အကုသိုလ်တွေ အများကြီး မဖြစ်ဘူးလား။ အဲလိုအခြေအနေမှာ ဥပေက္ခာတဲ့။ သူတို့ အဖြစ်ကို “သဗ္ဗေသတ္တာ ကမ္မသကာ” သတ္တဝါဆိုတာ ကိုယ်ပြုတဲ့ ကံအတိုင်း ကိုယ်ဖြစ် တာပဲ။ သူတို့ မဟုတ်တာတွေယူလည်း သူတို့ မကောင်းတဲ့ကံတွေ ရဲ့ အမွေကို သူတို့ ခံရမှာပဲလို့၊ အဲလိုနည်းနဲ့ ဥပေက္ခာထားပါလို့ ပြောပါတယ်။

အဲတော့ ပထမဆုံးအတ္တကို အခြေခံတဲ့ အမြင်ကို ဖြေပြီး တော့ ပရကို အခြေခံတဲ့အခါမှာ၊ ဗြဟ္မစိုရ် အမြင်တွေရမယ်။ ဗြဟ္မစိုရ် မျက်စိနဲ့ လောကကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါကျတော့ ဒုက္ခရောက်နေသူ၊ ဒုက္ခရောက်တော့မည့်သူကို တွေ့တာနဲ့ ကူညီရမယ်။ ကရုဏာသရုပ် ကို ဆောင်ရတော့မယ်။ ချမ်းသာသူခ ရနေရင်လည်း မုဒိတာနဲ့ ဝမ်းသာရမယ်။ သူ့ကိုကြည့်ပြီး ဝမ်းသာချင်ရင်၊ သူချမ်းသာရအောင် လုပ်ကို လုပ်ပေးရတော့မယ်။ အဲလိုနည်းနဲ့ သူ့ရှိပြီးသားတွေကို ကိုယ့် ကြောင့် မပျက်စီးအောင် စောင့်ရှောက်တဲ့ သီလကုသိုလ်တွေ ဖြစ်လာ တယ်။ သူ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ကိုယ်တတ်နိုင်သလောက် ဖြည့်စွက် တဲ့ ဒါန ကုသိုလ်တွေရော မဖြစ်ဘူးလား၊ ဖြစ်လား။ သူ့အပေါ်

မေတ္တာထားတဲ့ အဲဒီကုသိုလ်တွေကို ပါရမီလို့ခေါ်တယ်။ ဒါနပါရမီ၊ သီလပါရမီ၊ မေတ္တာပါရမီ။

ပါရမီ ၁၀ ပါးတောင် ရှိတယ်-

“ဒါန သီလ နိက္ခမပါ၊ ပညာ ဝီရိ ခန္တိ သစ္စာ။ အဓိဋ္ဌာန မေတ္တာ ပေက္ခာ၊ ပါရမီဆယ်လီ မှတ်ကြပါ” တဲ့။

ငါ့အတွက် ငါ့ဖို့ဆိုတာကို စွန့်လိုက်တာနဲ့ ‘နိက္ခမ’ ဖြစ်သွားတယ်။ တောထဲထွက်သွားမှ မဟုတ်ဘူး။ အရာရာကို ကိုယ့်အတွက်သာ ကြည့်တတ်တာကို စွန့်လိုက်တာလည်း နိက္ခမ။ အဲလို စွန့်ပြီးတော့ တစ်ဖက်သားကို ကူညီတဲ့အတွက်၊ ကိုယ့်အခက်အခဲ ရှိရင်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်က ကူညီတော့၊ အပြန်အလှန် ကူညီရိုင်းပင်းခြင်းကြောင့် လောကကောင်းကျိုးတွေ အများကြီး မပေါ်ဘူးလား၊ ပေါ်တယ်။ အဲဒီအခါမှာ ‘ဒီကောင်းသော အလုပ်တွေသည် ကောင်းကျိုးပေးသကဲ့သို့’ ဆိုတဲ့ အသိတွေ ကိုယ်တိုင်ရလာတယ်။ အဲဒါ ‘ပညာ’ လို့ ခေါ်တယ်။ ဒါန၊ သီလ၊ နိက္ခမ၊ ပညာ ဖြစ်လာတယ်။

အဲဒီအသိရှိတော့ တစ်ဖက်သား ဒုက္ခရောက်ရင် တတ်နိုင်သမျှ ကူညီတယ်။ တစ်ဘက်သား ချမ်းသာသုခရရေးလည်း တတ်နိုင်သမျှ ကူညီဖို့ အမြဲ ကြိုးစားအားထုတ်တာကို ‘ဝီရိယ’ ပါရမီ။

ဒါန၊ သီလ၊ နိက္ခမ၊ ပညာ၊ ဝီရိယ ပါရမီတွေ ဖြစ်လာတယ်။ ‘မိပေါင်းသားစုံ’ လူပျောက်သောက်တွေ အများကြီးနေတဲ့ လောကကြီးထဲမှာ ကောင်းတာ လုပ်နေတာကို ကောင်းတာမထင်တဲ့ လူတွေကလည်း အများကြီးရှိမှာပဲ။ ကောင်းတာ လုပ်နေတာကိုပဲ အတင်းအဖျင်း လိုက်ပြောနေတာတွေလည်း အများကြီး။ ဟိုနေ့က မေးခွန်းထဲမှာ “အတင်း ပြောခံရတယ်” လို့ ပြောတယ်။

လောကမှာ လူတစ်ယောက် ဘယ်လောက်ထိ ထင်ရှားသလဲ ဆိုရင် ဘာနဲ့တိုင်းမလဲ။ တစ်ယောက်ကမှ အတင်းပြောမခံရဘူး ဆိုရင်၊ အလကားကောင်၊ လူရာမဝင်သေးဘူး။ စဉ်းစားကြည့်တယ်၊ မွေးကတည်းက အမိဝမ်းထဲက ထွက်လို့ မအော်သေးသမျှ ဒီကလေးကို ဘယ်သူမှ အသိအမှတ်မပြုဘူး။ အုဝဲ... အုဝဲ... နဲ့ စအော်ရင်၊ “ဒီကလေးက တော်တော် အငိုသန်တယ်” လို့ စပြီး အတင်းပြောခံ ရမယ်။ လောကကြီးက အတင်းပြောတာနဲ့ စကြိုဆိုလိုက်တာပဲ။ ဆက်ဆက် ငိုရင် “ဟိုကလေးက ငို ငိုနိုင်ရန်ကော” ဖြစ်လာမှာပဲ။ ဘယ်သူကမှ ချီးကျူးတာနဲ့ စတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲလို အပြောခံရပြီ ဆိုရင် ဒီကလေး ထင်ရှားနေပြီ။ လောကထဲမယ် တကယ် လူရာ ဝင်တော့မယ်။

အဲဒါတွေ အကုန်လုံးကို “ဒါဟာ လောကက ငါ့ကို အသိ အမှတ်ပြုနေတယ်” လို့ သဘောထားလိုက်တာဟာ လျစ်လျူရှုတာ။ ဥပေက္ခာ ပါရမီဖြည့်တဲ့အခါမှာ လောကခံကိုခံနိုင်တဲ့ ခန္တီအလိုလို ပြည့် လာတယ်။ သည်းခံနိုင်သလောက် လူ့အဆင့် မြင့်လာတယ်။ ဒါ ခန္တီပါရမီ။ ဒါနပါရမီ၊ သီလပါရမီ၊ နိက္ခမပါရမီ၊ ပညာပါရမီ၊ ဝီရိယ ပါရမီ၊ ဥပေက္ခာပါရမီ။

ငါလုပ်နေတာက မှန်တယ်။ သူက ကောင်းတာပဲပြောပြော၊ မကောင်းတာပဲပြောပြော၊ ကိုယ်လုပ်တဲ့အလုပ်သည် မှန်လား၊ မမှန် ဘူးလား။ မှန်တာကို အခြေခံပြီးတော့ ဆောက်တည်ရမယ်။ ပါရမီ မြောက်တဲ့ ကုသိုလ်လုပ်တယ်ဆိုတာ၊ သူများ ချီးကျူးဖို့ မဟုတ်ဘူး။ သူများချီးကျူးဖို့ လုပ်တဲ့လူဟာ သူများကဲ့ရဲ့ရင် နောက်ဆုတ် သွားတယ်။

ဒါဖြင့် ကောင်းသောအလုပ်တွေ ဘာလို့လုပ်လဲ။ ရှင်းရှင်း
လေးပဲ ကောင်းတဲ့အလုပ်၊ မှန်ကန်တဲ့ အလုပ်ဖြစ်လို့ကို လုပ်နေတာ။
အဲလို ခံယူထားတဲ့သူက ချီးကျူးရင်လည်း (မြောက်ကြွ)၊ မဖြစ်ဘူး။
ကဲ့ရဲ့လို့လည်း နောက်ဆုတ်မသွားဘူး။ သူများ ချီးကျူးဖို့ မဟုတ်
ဘူး။ မှန်လို့ လုပ်တယ်ဆိုတော့ သစ္စာပါရမီ ဖြစ်တယ်။

ဒါကြောင့် ငါသည် ကဲ့ရဲ့လို့လည်း နောက်မဆုတ်၊ ချီးကျူး
ဖို့လုပ်တာလည်း မဟုတ်၊ မှန်ကန်တဲ့အလုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ဘယ်တော့မှ နောက်မဆုတ်ပါဘူးလို့ စိတ်ထဲမှာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချထား
တာ။ အဲဒါ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ။ ဒါဖြင့် ငါ့အတွက်ဆိုတဲ့ “အတ္တ”
အခြေခံ ကြည့်တဲ့နယ်ပယ်ကို ဖြေပြီးတော့ ပရလို့ ကြည့်လိုက်တာနဲ့
တစ်ပြိုင်နက်တည်း ပထမဆုံး ဗြဟ္မစိုရ်မျက်လုံးတွေ ပေါ်လာတယ်။
ဗြဟ္မစိုရ်မျက်စိနဲ့ ကြည့်တတ်လို့ ပါရမီတွေ ပြည့်ပြည့်လာတယ်။

လောကကြီးကို မေတ္တာနဲ့၊ ကရုဏာနဲ့၊ မုဒိတာနဲ့၊ ဥပေက္ခာနဲ့
ကြည့်တတ်တယ်။ အဲဒီမျက်လုံးနဲ့ ကြည့်လိုက်တာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက်
ဒါနပါရမီ၊ သီလပါရမီ၊ နိက္ခမပါရမီ၊ ပညာပါရမီ၊ ဝီရိယပါရမီ၊
ခန္တီပါရမီ၊ သစ္စာပါရမီ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ၊ မေတ္တာပါရမီ၊ ဥပေက္ခာပါရမီ
ပေါင်း ၁၀ ပါးသော ပါရမီတို့ ပြည့်လာတယ်။ အဲဒီအဆင့်ကို
ကလျာဏပုထုဇဉ်တဲ့။

ကိုယ်ကျိုးသာကြည့်တတ်တဲ့ ပုထုဇဉ်အမိုက်၊ အတုံး၊ အကန်း
အဆင့်ကို ကျော်လွန်လာသော မျက်လုံးပွင့်လာသော ပုထုဇဉ်လို့
ခေါ်တယ်။ “ကံမျက်လုံးပွင့်” သွားတယ်။ အကုသိုလ်ကံတွေ
လုပ်ရင် ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ ပေးလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ အသိ၊ ကုသိုလ်ကံ

လုပ်ရင် ကောင်းကျိုးကို ပေးတတ်တယ်ဆိုတဲ့ အသိဉာဏ် ပေါ်လာတယ်။ ကံနဲ့ ကံရဲ့အကျိုးကို သိတယ်။ ဉာဏ်နဲ့ ဉာဏ်ရဲ့အကျိုးကိုတော့ မသိသေးဘူး။

ဒီမှာ ဘာတွေ ဖြစ်လာလဲဆိုရင် သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်တယ်။ ဗြဟ္မစိုရ်တရားနဲ့ လောကကိုကြည့်တော့ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်တယ်။ ဘာလို့လဲ။ “မကောင်းတာကို ရှောင်ရတယ်၊ ကောင်းတာကို ဆောင်ရတယ်” ဆိုတဲ့ အသိခိုင်မာလို့။ သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်တော့ အပါယ်နဲ့တော့ ကင်းလွတ်ခွင့်ရမယ်။ နိဗ္ဗာန်နဲ့တော့ အတော်ကြီး ဝေးပါသေးတယ်။ နောက်ထပ် ဖြေစရာ၊ ဆယ်စရာ ကျန်ပါသေးတယ်။ အားလုံး အပါယ်ရောက်ကြောင်းတို့ကို ဖြေ၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းများကို ဆယ်နိုင်ကြပါစေ။

* * *

ယခုထိ ပြောခဲ့တဲ့ ‘ဘဝဖြေစရာနဲ့ ဆည်စရာ’ မှာ လုံးဝ ဖြေလည်း မဖြေ၊ ဆည်လည်း မဆည်ဘဲ သံသရာခရီးထဲ ကျင်လည်နေတဲ့ ‘အန္တဗာလ’ ပုထုဇဉ်လို့ခေါ်တဲ့ အသိဉာဏ်တုံး၊ ကိုယ်ကျင့်တရားတုံးတဲ့ ပုထုဇဉ်ဘဝဆိုတာ ဘာလဲဆိုတော့၊ ‘အတ္တ’ လို့ခေါ်တဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ပဲ အဓိက ထားပြီးတော့မှ တစ်လောကလုံးကို ငါလိုချင်စရာဆိုတဲ့ ‘တဏှာ’၊ ငါသာ ရယူပိုင်ဆိုင်လိုတဲ့ ‘မာန’၊ ငါ့အလိုကျ ဘာမဆို ဖြစ်ရတယ်ဆိုတဲ့ ‘ဒိဋ္ဌိ’ နဲ့သာ တစ်လောကလုံးကို ကြည့်လေ့ရှိသူကို ခေါ်တာ။ ‘ပပဉ္စ’ အမြင်နဲ့ ကြည့်တယ်လို့ဆိုတယ်။ သံသရာနယ်ချဲ့တဲ့ အမြင်နဲ့သာ ကြည့်တတ်သူများကို ပြောတာ။

သံသရာနယ်ချဲ့တဲ့ အမြင်ဆိုတာ လောကကို လောဘနဲ့ ကြည့်တယ်။ မာနနဲ့ ကြည့်တယ်။ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ကြည့်တယ်။ သူ့သန္တာန်မှာလည်း ဘာတွေ တိုးပွားနေလဲဆိုရင် ‘လောဘရယ်၊ မာနရယ်၊ ဒိဋ္ဌိရယ်’ ပဲ အဓိက တိုးနေတယ်။

ဒေါသကော မဖြစ်ဘူးလား ဆိုတော့၊ ဒေါသက လောကထဲတော့ မသိဘူး။ ဓမ္မနယ်ပယ်ထဲမှာတော့ ဒေါသက အလုပ်လုပ်တဲ့ တရား မဟုတ်ဘူး။ လောဘက အလုပ်လုပ်တာ။ လောဘက အလုပ်လုပ်လို့ သူ ကြိုက်တာတွေရင် လောဘဖြစ်တယ်။ လောဘက “မကြိုက်ဘူးကွာ” ဆိုရင် ဒေါသက “မင်းမကြိုက်ရင် ငါ့အတွက်ပဲ” ဆိုပြီး အဲဒီအချိန်မှာ သူက ကောက်စားလုပ်တာ။ လောဘက ရှာတယ်။ ရှာသမျှ ကျေနပ်ရင် လောဘဖြစ်တယ်။ မကျေနပ်တော့ ဘူးကွာဆိုရင် ဒေါသက အလိုလို ဝင်ဖြစ်တော့တာပဲ။ ဒေါသအတွက် လောကမှာ ဘာမှ သိပ်ရှာစရာ မလိုဘူး။

သတ္တဝါ တော်တော်များများက လောဘအတွက်ပဲ ရှာကြတယ်။ ဟိုနေ့ကလည်း ပြောပြီးပြီ။ အဲဒီလောဘက ငါမှ ငါပဲလို့ ဖြစ်လာတဲ့အခါ ‘မာန’ နဲ့။ “ဘာမဆို ငါ့အလိုကျ ဖြစ်တယ်” ဆိုရင်တော့ မာနလွန်သွားတာ ‘ဒိဋ္ဌိ’ အဆင့်ရောက်သွားပြီ။ မာန မဟုတ်တော့ဘူး။ ‘ဒိဋ္ဌိ’ နဲ့ ‘မာန’ က နှစ်ခု တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်ဘူးလို့ ပြောတာ။ အနုရဲ့ အရင့် ကွာသွားပြီ။ စာရေးကြီးအဆင့်ကနေ ရုံးအုပ်ကြီး ဖြစ်သွားတဲ့အခါကျတော့ စာရေးကြီး မလုပ်တော့တာတစ်ခုပဲ။ ဒီလမ်းကြောင်းပေါ် သွားတာပဲ။ ဒီလောဘအပေါ် အမှီပြုတာပဲ။

အဲဒါ ပထမဆုံးအဆင့်၊ အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ အပါယ်က

လွဲလို့ သွားစရာ မရှိဘူး။ ငရဲအိုးထဲကျသည် ဖြစ်စေ၊ မကျသည် ဖြစ်စေ၊ “အပါယ” ချမ်းသာကင်းတယ်။ သူက ပတ်ဝန်းကျင်ကို အလေးမပြုသလို ပတ်ဝန်းကျင်ရဲ့ အလေးပြုခြင်းကိုလည်း မခံရဘူး။ အဲဒီအချိန်မှာ ‘ချမ်းသာ’ ဆိုတာ ဘာနဲ့မှ အဖတ်ဆယ်လို့ မရဘူး။ “ဘယ်သူ့ကိုမှ လူမထင်ဘူး။ ငါ့ကိုယ်ငါလည်း လူမထင်ဘူး” ဆိုတဲ့ လူမျိုးတွေပေါ့။

‘ချမ်းသာ’ဆိုတာ ရွှေနဲ့၊ ငွေနဲ့၊ စိန်နဲ့၊ တိုက်နဲ့၊ ကားနဲ့ရတယ် လို့ ဦးဇင်းတို့ ထင်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့ ဒီလိုထင်ကြတာလဲဆိုတော့ အဲဒီလို ထင်မှတ်တဲ့ လောကမှာ နေလို့။ ဥပမာ ဘုရားလက်ထက်က ပြောတဲ့ ဟိမဝန္တာတောင်ခြေမှာ မြေပြင်တစ်ခုလုံး ရွှေတွေပဲ။ နံရံ ကို နှိုက်လိုက်တိုင်း စိန်တွေ၊ ကျောက်တွေ၊ ပတ္တမြားတွေပဲ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ သက်ရှိတွေ နေလို့ မရဘူး၊ သိပ်အေးလွန်းလို့။ တကယ်လို့ အဲဒီထဲမှာ အခုကာလပေါ် ဖန်လုံအိမ်လို အနွေးပေးပြီးတော့ ထားမယ်၊ သွားနေတဲ့လူ၊ အဲဒီ ရွှေတွေ စိန်တွေ ပိုင်စေရမယ်လို့ ပြောမယ်။ သို့သော် သူတစ်ယောက် တည်းပဲ။ ကျန်တဲ့လူတော့ နေလို့မရဘူးဆိုရင် အဲဒီနေရာသွားပြီး အဲဒီစိန်ရွှေတွေ ပိုင်ဆိုင်ချင်ပြီး နေချင်တဲ့သူ ရှိမလား။ စဉ်းစားကြည့်။

လောကချမ်းသာဆိုတာ၊ ဘယ်လောက် ချမ်းသာသလဲဆိုရင်၊ ဘယ်လောက် အသိအမှတ်ပြုလည်းပေါ် မှတည်တယ်။ ဘယ်လောက် ပိုင်ဆိုင်သလဲနဲ့ မပတ်သက်ဘူး။ တစ်ခါတစ်ရံ လူတွေက သူ့ရှိရုံနဲ့ မကျေနပ်ဘူး။ လူကြားထဲမှ ထုတ်ကြွားပြတယ်။ သူ့ကို အသိအမှတ် ပြုစေချင်လွန်းလို့။

အခုခေတ်တော့ မသိဘူး။ ရှေးတုန်းက ဒေးဒရဲမှာနေတုန်းက ဒေးဒရဲ လယ်သမားကြီးတွေက သီတင်းကျွတ်၊ ဒါမှမဟုတ် တပေါင်း ဘုရားပွဲဆိုတာ ရှိတယ်။ သူဌေးတွေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက်၊ သမီးတွေ စိန်ပြိုင်ပွဲ။ သမီးတွေကို စိန်တွေဆင်ပြီး ပြတာပေါ့။ သမီး ကြော်ငြာတာလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ အမှန်ကတော့ သူတို့စိန်တွေ ဘယ်လောက် ရှိပါတယ်ဆိုတာ ကြော်ငြာတာ။ အဲဒီလိုသာ မကြော်ငြာ ဘဲ အိတ်ထဲထည့်ထားလိုက်မယ်ဆိုရင် ချမ်းသာလို့ ပြောနိုင်သေးလား။

‘လောကချမ်းသာ’ ဆိုတာ လောကက အသိအမှတ်ပြုတာ ပေါ် တည်တာ။ ကိုယ်က လောကကို မလေးမခန့်လုပ်လို့ လောကက အသိအမှတ် မပြုတော့ဘူးဆိုရင်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှာလည်း ချမ်းသာ မရှိ တော့ဘူး။ အဲဒါ “အပါယ” ပဲ။ အပါယ်ရောက်နေတာ။ အဲဒါကို ‘ဖြေးလိုက်တယ်။ အဲဒီလို လောကကြီးက ကိုယ့်အပေါ် အသိအမှတ် ပြုလာဖို့အတွက်၊ ကိုယ်ကလည်း လောကအပေါ် လေးစားသိမှတ်တဲ့ အနေနဲ့ ဗြဟ္မစိုရ်စိတ်တွေ ထားလာကြတာ အဲဒီအချိန်မှာ ကိုယ်ချင်း စာနာတဲ့ မေတ္တာအခြေခံတဲ့ အကျင့်တွေကို ကျင့်လာတဲ့အတွက် လူတွေမှာ၊ ငါ ငါ့အတွက်ဆိုတဲ့ အသိနေရာမှာ ‘ငါလုပ်သင့်တာ’ နဲ့ ‘ငါ မလုပ်သင့်တာ’ ဆိုတဲ့ အသိနှစ်မျိုး ရောက်လာတယ်။

မလုပ်သင့်တာက မကောင်းမှု၊ အဲဒါက ရှောင်ရမယ်။ လုပ် သင့်တာက ကောင်းမှု၊ အဲဒါက ဆောင်ရမယ်။ လောကမှာ ဗြဟ္မစိုရ် နဲ့ ကြည့်ရင် လူ့ယဉ်ကျေးမှုဟာ ဘယ်လောက်ထိ တိုးတက်လာ သလဲ ဆိုရင် ‘မကောင်းမှု ရှောင်တယ်၊ ကောင်းမှု ဆောင်တယ်’ ဆိုတဲ့ အဆင့်ထိ တက်လာတယ်။ သာသနာပကာလမှာ လူတွေ

ဘယ်လောက် စိတ်ကောင်းထားနေနေ။ အတော်ဆုံးလူ၊ ယဉ်ကျေးဆုံး လူတစ်ယောက်ဟာ ဘယ်လောက် စိတ်ကောင်းထားနိုင်မလဲ ဆိုရင် “မကောင်းမှု ရှောင်တယ်၊ ကောင်းမှုဆောင်” ဆိုတဲ့ အကျင့် နှစ်မျိုးပဲ ကျင့်သုံးနိုင်တယ်။

စိတ်ကို ဖြူအောင်ထားဆိုတဲ့ ကိလေသာ ကင်းစင်အောင် ကျင့်ရမယ့်အကျင့်က ဘုရားတစ်ဆူ၊ တစ်ဆူ ပွင့်လာတဲ့ သာသနာတွင်း ကာလနဲ့ ကြုံမှ ဒီအခွင့်အရေးရမယ်။ မကြုံဘူးဆိုရင် အဆင့်မြင့်ဆုံး သူက ဘာလုပ်မလဲ။ “မကောင်းမှုရှောင်တယ်၊ ကောင်းမှုဆောင်တယ်”။ အဲဒီလို လက်ခံပြီး ကျင့်သုံးနေတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ကလျာဏ ပုထုဇဉ်’။ ပုထုဇဉ်ထဲမှာ လူကောင်းဖြစ်သွားပြီ။ ကိုယ့်အတွက်တင် မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ်ကျိုးသူကျိုး မျှမျှတတ ကြည့်တတ်သွားပြီ။

အဲဒီ အသိနှစ်ခုကို အခြေခံပြီး မကောင်းမှုရှောင်တဲ့ နေရာမှာ ကိုယ်ကျိုးကိုစွန့်တဲ့ ‘နိက္ခမ’။ သူများအတွက် အကျိုးဆောင်တဲ့ ‘ဒါန’။ သူများအကျိုးကို မပျက်စီးအောင် စောင့်ရှောက်တဲ့ ‘သီလ’။ ပြီးရင် ဒီလုပ်ငန်းတွေရဲ့ တွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ “ကောင်းမှုဆောင်တတ်တဲ့ ကောင်းကျိုးကို” ဆင်ခြင်သိတတ်တဲ့ ‘ပညာ’။ ဒီအလုပ်ကို မပျောက်အောင် ကြိုးစားတဲ့ ‘ဝီရိယ’။ ဒါန၊ သီလ၊ ပညာ၊ ဝီရိယ၊ ပြီးရင် ပတ်ဝန်းကျင်ပေါ်မှာ သည်းခံတဲ့ ‘ခန္တီ’။ အမှန်တရားကို ဘယ်တော့မှ သွေဖည်မသွားတဲ့ ‘သစ္စာ’။ ပြီးရင် ဒီအလုပ်ကို ဘယ်လို အကြောင်းနဲ့မှ ပြောင်းလဲ ဆုတ်နစ်မသွားဘူးဆိုတဲ့ ‘အဓိဋ္ဌာန်’။ ကိုယ်ချင်းစာနာတတ်တဲ့ ‘မေတ္တာ’။ သူတစ်ပါးရဲ့ အပြစ်ကို လျစ်လျူရှု ခွင့်လွှတ်နိုင်တဲ့ ‘ဥပေက္ခာ’။ ပါရမီလုပ်ငန်း ၁၀ ခု ရသွားတယ်။

ပါရမီလုပ်ငန်း ၁၀ ခု ရလာတဲ့အခါ၊ ကလျာဏပုထုဇဉ်မှာ ထင်ရှားတဲ့ စင်ကြယ်မှုတစ်ခု ရလာတယ်။ စင်ကြယ်မှုကို ပါဠိလို ‘ဝိသုဒ္ဓိ’ လို့ ခေါ်တယ်။ ဝိသုဒ္ဓိဆိုတာ စင်ကြယ်ခြင်း။ ကိုယ်ကျင့်တရား စင်ကြယ်ခြင်းကို ဆိုလိုတယ်။ သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားမှာ မကောင်းမှုကို ရှောင်နိုင်အောင် ကျင့်တယ်။ ကောင်းမှုကို ဆောင်နိုင်အောင် ကျင့်တယ်။ အဲဒါ ‘သီလဝိသုဒ္ဓိ’ လို့ ခေါ်တယ်။

“လောကတ္ထစရိယ = အပြင်ပလောကနဲ့မှ ဆက်စပ်ပြီး ကျင့်သုံးလို့ရတဲ့ တရား” ဖြစ်တယ်။

အဲဒီပါရမီ ၁၀ ခု-တစ်ခုတစ်ခုမှာ ပါရမီဆိုတာ အဓိက အားဖြင့် ‘အတ္တ’ ကို အခြေခံပြီးဖြစ်တဲ့ ‘တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ’ တွေကို တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ဖြေပစ်တာ။ ချက်ချင်း မဖြေနိုင်တော့ တဖြည်းဖြည်း ဖြေပစ်တာ။ “ငါ့အတွက်” ကနေ “ငါ့အတွက် ရော သူ့အတွက်ရော” ဆိုပြီး၊ မျှမျှတတ လိုချင်တဲ့ လောဘမျိုး ဖြစ်အောင်။ အသက်မွေးမှုအရ ပြောရရင် မိစ္ဆာကနေ ‘သမ္မာ’ ကို ပြောင်းတာ။ ဓမ္မအရဆိုရင် ဝိသမကနေ သမကို ပြောင်းတာ ထားရစ်ခဲ့တာက ဖြေနိုင်မှု၊ အသစ်ရောက်လာတာက ဆည်နိုင်မှု။

မကြားဖူးတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ပြောမယ်ဆိုရင် “စည်းမဲ့၊ ကမ်းမဲ့” လောဘကို “စည်းနဲ့ကမ်းနဲ့ လောဘ” အဖြစ်သို့ ပြောင်းတာ။ အဲဒီထက် ရှင်းအောင် ပြောရမယ်ဆိုရင်၊ လောဘကို စနစ်တကျ ကြီးတတ်အောင် လုပ်လိုက်တာ။ စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ ကြီးနေတဲ့ လောဘအဆင့်က နေ စနစ်တကျ ကြီးတတ်တဲ့ လောဘအဆင့်ပဲ ရောက်သေးတယ်။ လောဘကတော့ လျော့မသွားသေးဘူး။ သို့သော် သိပ်သည်းဆတော့

လျော့တယ်။ အလေးချိန် မလျော့ဘူး။ သိပ်သည်းဆ လျော့တော့ ပျံ့သွားတယ်။ ပျံ့သွားတော့ ပေါ့သွားသလိုပဲ ရှိသေးတယ်။

လောဘနဲ့ သိမ်းပိုက်ထားတဲ့အလွှာ ငါးလွှာရှိတယ်။ စီးပွား ဥစ္စာ၊ အတွယ်အတာ၊ ရာထူးအာဏာ၊ အပြင်က သုံးဆင့်။ အတွင်း မှာ ခြေ၊ လက်၊ အင်္ဂါ။ နောက် ကိုယ်နဲ့အသက်။ ပေါင်း ငါးဆင့် ငါးလွှာ။ ဒီငါးလွှာကို တစ်လွှာချင်း ခွာချလိုက်တော့ လောဘ အစ ရှိတဲ့ ကိလေသဝဋ်တွေ ပါးပါးလေးပဲ ကျန်တော့တယ်။

ကိလေသဝဋ် ပါးသွားတဲ့အခါ ကမ္မဝဋ်လည်း အပြစ်အတော့် ကို နည်းသွားတယ်။ အပြစ်ရှိတဲ့ အကုသိုလ်လို့ ပြောနိုင်တဲ့ ကံမျိုးကြီး တွေ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ကျူးလွန်မှု မရှိသလောက် နည်းသွား တယ်။ ကမ္မဝဋ်လည်း ပါးသွားတယ်။ ဝိပါက ဝဋ်မှာလည်းပဲ အကြမ်း စားကြီးတွေဖြစ်တဲ့ အနာရောဂါ နှိပ်စက်ခြင်းဘေး၊ လက်နက်ဘေးဒဏ် နှိပ်စက်ခြင်းဘေး၊ အစာရေစာ ငတ်မွတ်ခြင်းဘေး ဆိုတဲ့ ကပ်ကြီး သုံးပါးလို့ ခေါ်တဲ့ ဒုဗ္ဗိက္ခန္တရကပ်၊ သတ္တန္တရကပ်၊ ရောဂန္တရကပ် ဆိုတဲ့ ဝိပါကဝဋ်အကြီးစားတွေ လျော့သွားတယ်။ လူကောင်း သူကောင်း အဆင့်ပဲ ရှိသေးတယ်။ ကိလေသာ ပါးသွားခြင်းသည် ပင်လျှင် ပါရမီ ပြည့်သွားတာပါပဲ။

မြတ်စွာဘုရားက ဘယ်လိုပြောသလဲဆိုတော့ “အဲဒီလို ကျင့် လိုက်တဲ့အခါမှာ တစ်ဖက်မှာ ကိလေသာထု ပါးသွားသလို အတွင်း မှာလည်း စွန့်နိုင်တဲ့ ‘စွမ်းအား’ တွေ ရင့်ကျက်လာတယ်။ ဘာနဲ့ တူသလဲဆိုတော့ ကြက်မိခင်က ဝပ်ထားတဲ့ ကြက်ဥ၊ သတ်မှတ် ထားတဲ့ သုံးသီတင်းဆိုတဲ့အချိန် ကျရောက်တဲ့အခါ အတွင်းက

သန္ဓေသားကောင်ကလည်း နှုတ်သီးက ရင့်လာတယ်။ အပြင်က ကာထားတဲ့ အခွံနဲ့ အမြွေးကလည်း ပါးလာတယ်။ အဲဒီအကြောင်း နှစ်ခုကြောင့်ပဲ နှုတ်သီးက လှုပ်လိုက်တာနဲ့ ဥခွံကလည်း ပေါက်ထွက် သွားသလို ပါရမီဓာတ်ခံ နှုတ်သီးလည်း အရင့်၊ အဝိဇ္ဇာထူထည် ကလည်း ပါးတဲ့အခြေအနေမှာ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခု ကဆုန် လပြည့်နေ့၊ ညနေ နေဝင်ခါနီး (ငါးနာရီခွဲခန့် ဖြစ်မယ် ထင်ပါရဲ့။) အဲဒီလောက်က စလိုက်တာ နောက်နေ့ နံနက်အစော ငါးနာရီခွဲခန့် အတွင်း (အချိန် ၁၂ နာရီ အတွင်း) မှာ ‘ဘုရား’ အဖြစ်သို့ ရောက်သွားတယ်” တဲ့။

အပြင်မှာ ရှာတုန်းက ‘သီလဝိသုဒ္ဓိ’ ဘဲ ဖြစ်တယ်။ အပြင်မှာ ရှာရင် ကိလေသာထူထည် ပါးရုံပဲတတ်တယ်။ ပေါက်သွားအောင် မတတ်နိုင်ဘူး။ အနေမကျပ်အောင် အကျိုးပြုပေမယ့် အသေရပ် အောင် အပြင်မှာရှာလို့ မရနိုင်ခဲ့ဘူး။

အဲဒီလိုနဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ သတိထားဆိုတဲ့ ‘သမ္မာသတိ’။ စိတ်ဝင်စားတဲ့ ‘သမ္မာသမာဓိ’။ ကြိုးစားတဲ့ ‘သမ္မာဝါယာမ’ ဆိုတဲ့ သမာဓိမဂ္ဂင်သုံးပါးနဲ့ စူးစိုက်ပြီး ကြည့်တယ်။ အရင် ကြားဖူးထား တာတွေဆီ ဘယ်ကိုမှ စိတ်က မရောက်တော့ဘူး။ ခန္ဓာကိုယ် တစ်နေရာရာမှာ၊ အထင်ရှားဆုံးကတော့ နှာသီးဖျား (သို့မဟုတ်) ဝင်လေထွက်လေ ရိုက်ခတ်ပြီး ထိနေတဲ့ နှုတ်ခမ်းဖျား ဖြစ်ချင်ဖြစ် မယ်။ အဲဒီနေရာမှာ တိုးတိုင်းတိုးတိုင်း၊ အပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်သွား တယ်။ တိုးနေ တွန်းနေတာ၊ ထိထိနေတာ၊ ပူတာလား၊ အေးတာ လား၊ ထုံတာလား၊ ဘယ်လို နာမည်တပ်တပ်၊ မတပ်တပ်။ သိသာ

နေတဲ့ သဘောလေးတွေ ရှိနေတယ်။ အဲဒီ သိသာနေတဲ့ သဘောလေးကို အာရုံပြုရတယ်။ ထိုင်ရုံထိုင်ရမယ် မဟုတ်ဘူး။ ထိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ ထသည်ဖြစ်စေ သတိထားနေရမှာ။

ရှုရာမှာလည်း အရှုခံ ဘာလဲဆိုတော့ “ဘူတံ ဘူတတော ပဿတိ” ထင်ရှားတာကို ထင်ရှားတဲ့အတိုင်းသာရှု။ စာထဲမှာ အကုန်လုံး မပါနိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် သထုံမင်းကွန်း ဇေတဝန်ဆရာတော်ကြီးခေတ် ရောက်တဲ့အခါမှာ စာထဲမှာ မပါပေမယ့် ညနေပိုင်း ယောဂီတွေ ထမင်းမစားရတဲ့အခါမှာ အိပ်ရာပေါ် ပက်လက်လှန်တဲ့အခါမှာ၊ အသက်ရှိုက်သွင်းလိုက်တိုင်း၊ ဝမ်းဗိုက်က ဖောင်းလာတယ်၊ ရှူထုတ်တဲ့အခါမှာ ဝမ်းဗိုက်က ပိန်သွားတယ်၊ အဲဒါက ထင်ရှားတယ်။ ဒါကော ရှုလို့ မရဘူးလား ဆိုတော့ “ဖောင်းတယ်၊ ပိန်တယ်၊ ရှူလို့ ရတယ်။” “ဘူတံ ဘူတတော ပဿတိ” ထင်ရှားတာကို ထင်ရှားတဲ့ အတိုင်းရှု” လို့ ဆရာတော်ကြီးက မိန့်ကြားလိုက်တာတဲ့။

ပထမဦးဆုံး ဦးဇင်းတို့ သတိပေးရမှာက ဘယ်ဟာက ရုပ်လဲ၊ ဘယ်ဟာက နာမ်လဲ။ နာမည်တပ်ဖို့ မဟုတ်ဘူး။ ရှုစိတ်အတွက် အရှုခံမြင်ဖို့။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် သိသာနေတယ်ဆိုရင် သိသာနေတဲ့အပေါ်မှာ စိတ်ထားလို့ရရင် ရပြီ။ အဲဒီအပေါ်မှာ သတိနဲ့ စူးစိုက်တဲ့အခါ သိသာနေတဲ့ သဘောလေးကို ‘ရုပ်’။ အကြမ်းဖျင်း ပြောတာပေါ့နော်။

သိသာနေတဲ့သဘော ဘယ်လိုပေါ်ပေါ်၊ သတိမထားရင် မသိဘူး။ သတိထားရင် သိသာနေတဲ့ သဘောလေး ပေါ်တယ်။ ပေါ်တိုင်းပေါ်တိုင်း သိသိနေတဲ့ သဘောလေးလည်း ရှိတယ်။ အဲဒါ

ကို ‘နာမ်’ လို့ ခေါ်တယ်။ (သိသာနေတဲ့ သဘောက ရုပ်၊ သိနေတဲ့ သဘောက နာမ်) ဖြစ်တယ်။ ဒီခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ ယခုထိ ‘သမာဓိ မဂ္ဂင်သုံးပါး’ နဲ့ ကြည့်တာပဲ ရှိတယ်။ သမာဓိမဂ္ဂင်နဲ့ ကြည့်လိုက် တဲ့အခါမှာ ဉာဏ် (ပညာမဂ္ဂင်) အနေနဲ့ ဘာဖြစ်လာသလဲ ဆိုရင်၊ ဒီခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ သိသာနေတဲ့ သဘောရယ်၊ သိသိနေတဲ့ သဘော ရယ်။ ဒီနှစ်ခုပဲ ရှိတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လို့ ရတယ်။

အဲဒီအခါမှ ‘ဉာဏ်’ ဖြစ်တာ။ လွတ်ခနဲ တန်းဖြစ်တာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီဉာဏ်ကို “နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်” နာမ်နဲ့ ရုပ်ကို ခွဲခြားသိတဲ့ ဉာဏ်လို့ ခေါ်တယ်။ အချိန်တိုင်း အချိန်တိုင်း ပြောင်းလဲ နေတဲ့ သဘောလေးက ရုပ်၊ အဲဒီပြောင်းလဲနေတဲ့ သဘောကို သိသိ နေတာက နာမ်။ ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီး တစ်ခုလုံးမှာ ဒီရုပ်တရားနဲ့ နာမ် တရား ရှိတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်တာက ဉာဏ်။ အဲဒီဉာဏ် တကယ်ခိုင်ရင် လောကမှာ အသက်တို့၊ ဝိညာဉ်ကောင်၊ လိပ်ပြာ ကောင်တို့၊ အတ္တတို့ ပြောစရာ ဘယ်အရာမှ မရှိဘူးလို့ ကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သွားတယ်။ အဲဒီလို ဆုံးဖြတ်နိုင်တာကို အယူအမြင် စင်ကြယ်တယ်လို့ ခေါ်တယ်။ အယူအမြင် စင်ကြယ်တာကို “ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ” လို့ ခေါ်တယ်။

ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ ရုပ်နဲ့နာမ်ကလွဲလို့ တခြား ကွဲကွဲပြားပြား ဘာရှိသေးလဲလို့ စူးစိုက်ကြည့်နေတဲ့အချိန်မှာ တကယ့်အရှိတွေကို ရှာတာကလွဲလို့ တခြားအာရုံတွေဆီ ပျံလွင့်၊ ပြေးသွား မဖြစ်တော့ တဲ့အတွက် ဒီစိတ်လေးကလည်းပဲ စင်ကြယ်တယ်။ ရှာနေတဲ့အချိန် မှာ ရှာတဲ့စိတ် စင်ကြယ်တာကို ‘စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ’။ တည်ကြည်တဲ့

သမာဓိစိတ်ပေါ့ အဲဒီလို ရှာနေတဲ့အချိန်အခါမှာ “ရုပ်နဲ့ နာမ်က လွဲ၍ တခြား ဘာမှမရှိ” ဆိုပြီး ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်အပေါ်မှာ အမှန် အကန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုက်တဲ့ ဉာဏ်လေးက ‘ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ’ ပဲ။

ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ပြင်ပလောကကြီးကို ကြည့်တုန်းက၊ မြင်ရတာ တွေက သတ္တဝါ။ စင်ကြယ်သွားတာက “သီလဝိသုဒ္ဓိ”။ သမာဓိ မဂ္ဂင်သုံးခုနဲ့ အတွင်းခန္ဓာကိုယ်ကို ကြည့်တဲ့နေရာမှာ တွေ့ရတာက ရုပ်နဲ့နာမ်။ သမာဓိနဲ့ ကြည့်တာက ‘စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ’။ ရုပ်နဲ့ နာမ်ပဲ ရှိတယ်၊ တခြား အတ္တ၊ အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ ဝိညာဉ်ကောင်လို့ ပြောစရာ ဘာမှမရှိလို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတာက ‘ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ’။

အဲဒီတော့ ခန္ဓာကိုယ်ကို သမာဓိနဲ့ ကြည့်တဲ့အခါ နောက်ထပ် စင်ကြယ်မှုအဆင့် နှစ်ဆင့် ထပ်ရောက်လာတယ်။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိနဲ့ ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ။ အပြင်လောကကြီးကို ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ကြည့်တုန်းက ‘သီလဝိသုဒ္ဓိ’ ဖြစ်တယ်။ အခုအချိန်ထိ ဝိသုဒ္ဓိ ဘယ်နှစ်ဆင့် ဖြစ်လို့ရလဲ။ သုံးဆင့်။

ဆက်ပြီး ရှုမှတ်ပွားများတဲ့အခါ ဒီရုပ်နာမ်တွေဟာ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်နေတာလည်း မဟုတ်၊ တန်ခိုးရှင်တို့ ဖန်ဆင်းလို့ ဖြစ်နေတာလည်း မဟုတ်၊ အရင်ကတည်းက ရှိနေတာလည်းမဟုတ်၊ နောက်ဆက်ပြီး အမြဲ ရှိနေမှာလည်း မဟုတ်။ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်နေ ပျက်နေတဲ့ “သဟေတု ဓမ္မ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ)” များသာ ဖြစ်တယ်လို့ သံသယ ကင်း၊ အမြင်ရှင်းသွားရင် “ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ” လို့ ခေါ်တယ်။ ဒီအဆင့်ရောက်သွားပြီ ဆိုရင်တော့ အပါယ်မကျဖို့ အတော်သေချာ သွားပြီလို့ ပြောပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘာသာဋီကာ ကျမ်းပြုအကျော် တောင်မြို့၊ မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်ကြီးက-

“ဝိသုဒ္ဓသီလ စိတ္တေဟိ၊
ကင်္ခါဝိတရဏ ဉာဏိကော။
စူဠသောတာ ပနောနာမ၊
တဒတ္ထံ ဝါယမေတတော။

ဝိသုဒ္ဓသီလ စိတ္တေဟိ = ညစ်ကြေးမတင်၊ လွန်သန့်စင်သည့်၊
လေးအင်သီလ၊ သမထကြောင့်၊ တောက်ပလျှံ ဖိတ်၊ စင်ကြယ်သော
စိတ်နှင့်တကွ။ ကင်္ခါဝိတရဏ ဉာဏိကော = ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဖယ်ခွာ
နိုင်သည့်၊ ဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်၊ အမြင်သန်သော ယောဂီသည်။ စူဠသောတာ
ပနောနာမ = သောတာပန်ဖြစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်စစ်နှင့်၊ စနစ်တူဟန်၊ ပယ်
မပြန်သည့်၊ စူဠသောတာပန် မည်ပေ၏။ တတော = ထို့ကြောင့်၊
တဒတ္ထံ = ထို စူဠသောတာ၊ ဖြစ်လိမ့်ငှာဖြင့်၊ ကင်္ခါလွန်မြောက်၊
ဝိသုဒ္ဓိ ရောက်ဖို့အလို့ငှာ။ ဝါယမေ = အချိန်ကောင်းဆဲ၊ အားကုန်
လွှဲကာ၊ ကြိုးပမ်းအားထုတ်၊ သင့်ရာသတည်း” လို့ တိုက်တွန်းခဲ့
ပါတယ်။

အဲဒီအထိ ရုပ်နဲ့ နာမ်ပဲ ကွဲပါတယ်။ သို့သော် ဝိပဿနာ
ဉာဏ်တော့ မဖြစ်သေးဘူး။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ရှာရမည့် နေရာ
အတိအကျကိုပဲ တွေ့ရသေးတာ ဖြစ်ပါတယ်။

“တရားရှာ ကိုယ်မှာတွေ့” ဆိုပေမယ့်၊ ငါ့ကိုယ်ကြီး၊ ငါ့ခြေ၊
ငါ့လက် ဆိုတာတွေထဲမှာ ရှာလို့ မရဘူး။ ဒီကိုယ်ထဲမှာမှ၊ တကယ်
ရှိနေတဲ့၊ သိစရာသဘော ဖြစ်သောရုပ်၊ သိသိနေသော နာမ်။ ရုပ်နဲ့
နာမ် ပရမတ္ထ တကယ်ရှိတာ။ တကယ် ရှိတဲ့နေရာမှာမှ တကယ်
အမှန်တရားကို ရှာလို့ရမယ်။

ဟာသစာတစ်ခုထဲမှာ-လူတစ်ယောက်က ညသန်းခေါင်အချိန် လောက်မှာ ဓာတ်တိုင်မီးရောင်အောက် ငုံ့ပြီး တစ်စုံတစ်ခု လိုက်ရှာ နေသတဲ့။ အနားဖြတ်သွားသူက မေးကြည့်တော့- ‘သော့ပျောက်သွား လို့ ရှာနေတာပါ’” တဲ့။ ဒါနဲ့ နေရာအနှံ့ ကူရှာပေးပေမယ့် မတွေ့ ရလို့ ‘ရှာတာတော့ နဲ့နေပြီ၊ မတွေ့ဘူး။ ခင်ဗျားသော့က ဒီနေရာမှာ ပျောက်တာရော ဟုတ်ရဲ့လား’ ဆိုတော့ “ပျောက်တာက အိမ်ထဲ မှာပါ” တဲ့။ ဘာဖြစ်လို့ ဒီမှာ ရှာနေရလဲဆိုတော့- “အထက်က ညွှန်ကြားချက်မှာ ညအခါ ပစ္စည်းပျောက်ရင် မီးရောင်အောက်မှာ ရှာရမယ်တဲ့။ အိမ်ထဲမှာက မီးပျက်နေလို့ အထက်အမိန့်အရ ဓာတ်တိုင်အောက် ရှာနေတာပါ” တဲ့။ ကဲ-ကြိုးစားပြီး ဘယ်လောက် ရှာရှာ၊ နေရာမမှန်ရင် ဘာမှ မတွေ့နိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် ဒီ “နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်” ဟာ ဝိပဿနာဉာဏ်အတွက် သိပ်အရေးပါတဲ့ နေရာမှန်ပဲ။

‘ဝိပဿနာ’ ကျတော့ ဒီနေရာမှာ အာရုံအကြောင်း နည်းနည်း ပြောမယ်။ လူကောင်းသူကောင်းလို့ ခေါ်နိုင်တဲ့ ခေတ်ကြီး စတာက၊ လောကကြီးကို ပဓာနပြုပြီး ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ကြည့်တတ်တဲ့ အချိန်က စတာ။ ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ကြည့်တဲ့အချိန်မှာ သူတစ်ပါးကို အာရုံပြု ရတယ်။

- သူတစ်ပါးအသက်ကို အာရုံပြုရမယ်။ ပြီးရင် သူတစ်ပါး အသက်ကို မသတ်မိအောင် ရှောင်ကြဉ်မယ်။
- သူတစ်ပါး ဥစ္စာကို အာရုံပြုမယ်။ ပြီးရင် မခိုးမိအောင် ရှောင်ကြဉ်မယ်။

- သူတစ်ပါး အိမ်ရာကို အာရုံပြုမယ်။ မလွန်ကျူးမိအောင် ရှောင်ကြဉ်မယ်။
- သူတစ်ပါးကိုပဲ အာရုံပြုမယ်။ မလိမ်မညာမိအောင် ရှောင်ကြဉ်မယ်။

သီလဖြစ်ဖို့ဆိုရင် အာရုံကိုသာ လိုတယ်။ အာရုံပေါ်မှာသာ စူးစိုက်ရမယ်။ အခု သမာဓိဖြစ်ဖို့လည်း ဒီခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ ဘာ ရှိလဲဆိုတဲ့ အာရုံပဲ လိုတယ်။ ဘာနဲ့ဘာရှိလဲ။ ရုပ်နဲ့ နာမ် ရှိတယ်။ “အာရုံကိုပဲ လိုတယ်” ဆိုတာ ဝိပဿနာမှာလို အာရုံရဲ့ သဘော လက္ခဏာတွေအထိ မလိုဘူးလို့ ပြောချင်တာ။

ဝိပဿနာဆိုတာ ကြည့်တာပဲ။ သမာဓိလည်း စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးမြဲမြဲ ရှုအားသန်စွာကြည့်တာ။ သမာဓိက အာရုံတစ်မျိုးကိုသာ ကြည့်တာ။ အာရုံတစ်မျိုးကိုသာ ကြည့်တော့၊ အာရုံပဲ ကွဲကွဲပြားပြား ပေါ်လာတယ်။ သိသာနေတဲ့ရုပ်ရယ်၊ သိသိနေတဲ့ နာမ်ရယ်။ အဲဒီ အဆင့်ထိပဲ။ ‘အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန’ ခေါ်တယ်။

အခု ‘ဝိပဿနာ’ ဆိုတာ နောက်တစ်ဆင့် တိုးကြည့်ရတယ်။ ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ ရှာမယ်။ ပထမ တကယ့်အရှိ ရုပ်နာမ်ကို ရှာရမယ်။ ထပ်ပြီးတော့ အဲဒီ ရုပ်နဲ့နာမ်က ဘယ်လို သဘောလက္ခဏာ ရှိသလဲ။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဘယ်လိုသိသာတဲ့ အမှတ်အသားရှိလဲ။ (သိသာတဲ့ အမှတ်အသားကို လက္ခဏာလို့ ခေါ်တယ်။) တကယ်ရှိတာက ဘာလဲ ဆိုတော့ ရုပ်နာမ်ဆိုတဲ့ ‘အာရုံ’။ အဲဒီ တကယ်ရှိတဲ့ အာရုံဟာ ဘယ်လို သဘောလက္ခဏာရှိသလဲလို့ လက္ခဏာကို ဆက်ရှာမယ်။ ‘လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန’ ခေါ်တယ်။

သိသာနေတဲ့ ဒီနှုတ်ခမ်းဖျားလောက်နေရာလေးကိုပဲ ကြည့်ရင်- သိသာနေတဲ့ သဘောလေးက လှုပ်နေသလို၊ တစ်ခါတလေ အောင့်တာ လားလို့ ထင်ရတယ်။ ဒီနေရာလေးက အောင့်တာလားလို့ တကယ် စေ့စေ့စပ်စပ်ကြည့်လိုက်ရင် ဒါလေးက ပျောက်သွားပြန်ပြီ။ သိစရာ လေးက ပြောင်းတာနဲ့ သိတာလေးကလည်း ပြောင်းသွားတယ်။ အောင့်တာ မဟုတ်တော့ဘူး၊ ပူတာလည်း မဟုတ်တော့ဘူး၊ တခြား တစ်ခု ပြောင်းသွားတယ်။ သိသာနေတဲ့ ရုပ်လေးလည်း ပြောင်းနေတယ်။ သိသိနေတဲ့ နာမ်လေးလည်း ပြောင်းနေတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်ပေါ် လာလိုက်၊ ပျက်သွားလိုက်ဆိုတဲ့ သဘောသိမှ သူ့ လက္ခဏာထင်ရှား တာ။ ဘာထင်ရှားသလဲဆိုရင်၊ ဖြစ်ဖြစ်လာတယ်။ ပြီးရင် ပျက်ပျက် သွားတယ်။ ဒါ သူ့ရဲ့ အမှတ်အသားပဲ။ ရုပ်ဆိုတာ ဖြစ်ပြီးရင် ပျက် တတ်တဲ့ လက္ခဏာ။ (အနိစ္စလက္ခဏာလို့ စာလို့ ပြောလို့ ရတယ်)

အဓိကကတော့ ဝိပဿနာဆိုတာ အနိစ္စလက္ခဏာကိုပဲ ကြည့် ရမယ်။ ကျန်တဲ့ ဒုက္ခနဲ့အနတ္တက ကြည့်စရာမလိုဘူး။ ဘာလို့လဲ ဆိုတော့ တကယ်ထင်ရှားရှိတာက အနိစ္စပဲ။ ကျန်တဲ့ လက္ခဏာနှစ်ခု က အထူးရှိနေတာ မဟုတ်ဘူး။ အထင်ပဲ ရှိနေတာ။

ဒါဖြင့် ဟုတ်ပြီ။ စောစောက ပြောခဲ့တဲ့ သမာဓိမျက်စိနဲ့ ကြည့်ခဲ့စဉ်က တွေ့မြင်ရတဲ့ အဲဒီရုပ်နဲ့ နာမ်ကကော ဘာကြောင့် ဖြစ်သလဲ။ တန်ခိုးရှင်က ဖန်ဆင်းလိုက်တာလား။ သူ့ဟာသူ ဖြစ်ချင် သလို အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်သလား။ ယုံမှားသံသယ ရှိလာတယ်။ အဲဒီ ယုံမှားသံသယကို ပါဠိလို ‘ကင်္ခါ’ လို့ ခေါ်တယ်။ မြန်မာစကားလုံး ထဲ ရောက်လာတော့ ‘သင်္ကာ’ လို့ ဖြစ်နေတယ်။ ရှေးမြန်မာစကားလုံး

ထဲမှာ တစ်ယောက်က တစ်ယောက်ကို မယုံသလိုလိုဖြစ်ရင် မယုံသင်္ကာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောတယ်။

ကင်္ခါ-စိတ်ချလက်ချ မယုံနိုင်သေးဘူး။ သံသယနဲ့ လက်ခံ နေတာ။ အဲဒါကို သေချာကြည့်လိုက်တော့ အပြင်မှာ အဆင်း ရှိတယ်။ ကိုယ့်မျက်လုံးမှာ အကြည် ရှိတယ်။ အပြင်က အဆင်းကလည်း ရပ်ပဲ။ အတွင်းက မျက်စိအကြည်ကလည်း ရပ်ပဲ။ အဲဒီ ရပ်နှစ်ခု ကြားထဲမှာ အလင်းရောင် ရှိတယ်။ လူကလည်း နိုးကြားပြီး ဆင်ခြင် နေတဲ့ နှလုံးသွင်းမှု ရှိမယ်ဆိုရင် အဆင်းကို မြင်သိတာပဲ။ ဘယ် တန်ခိုးရှင်ကမှ ဟန့်တားလို့လည်း မရဘူး၊ ဖန်ဆင်းလို့လည်း မရဘူး။ “မျက်စိအကြည်ရယ်၊ အဆင်းရယ်၊ အလင်းရယ်၊ နှလုံးသွင်းရယ်” ဒီအကြောင်းလေးခု ပေါင်းဆုံမိပြီး ဖြစ်လာတာပဲ။

ဒီခန္ဓာကိုယ်မှာ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ် ဆိုတဲ့ အပြင်အာရုံကို သိနိုင်တဲ့ အကြည်ဓာတ်တွေကို အတိတ်ကံရဲ့ အကျိုး အဖြစ်နဲ့ ရရှိတာမို့လို့ ကမ္မဇရုပ်တွေလို့ ခေါ်တယ်။ မျက်စိအကြည်၊ နားအကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာအကြည်၊ ကိုယ်အကြည်တွေ ပေါ့နော်။ အဲဒီ ကမ္မဇရုပ်တွေ ကောင်းနေတဲ့အခါ မျက်စိအကြည် ဓာတ် ကောင်းရင် အဆင်းကို သိနိုင်တယ်။ သူ့ကံက အထောက်အပံ့ လျော့ရင် မျက်စိအကြည်ဓာတ် လျော့မယ်။ မျက်စိအကြည်ဓာတ် လျော့ရင် မြင်နိုင်စွမ်းအားလည်း လျော့မယ်။ ရပ်တွေဆိုတာ ကံ အထောက်အပံ့ ပြည့်စုံရင် ကောင်းတယ်။ မပြည့်စုံရင် မကောင်းဘူး။ ကံကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲ ရှိတယ်။

ဖြည်းဖြည်းလေး စဉ်းစား၊ အဘိဓမ္မာ စကားလုံးမို့ ခက်ခဲ

တယ် မထင်ပါနဲ့။ နောက်ကျရင် သံသယ ဖြစ်နေမှာစိုးလို့။ ဒါတွေ အရကျက်ဖို့တော့ မဟုတ်ဘူး။ ဘုရားတရားတော်တွေရဲ့ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်က၊ ယုံမှားသံသယကင်းဖို့။ ယုံမှားသံသယ ကင်းရေး အတွက် အရေးကြီးဆုံးက ဘယ်အရာမဆို အကြောင်းကြောင့် အကျိုး ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ ကျေကျေနပ်နပ် လက်ခံဖို့ အရေးကြီးတယ်။

ဒီ ခန္ဓာကိုယ်ကြီး တစ်ခုလုံးရဲ့ အပြင်လောကနဲ့ ဆက်ဆံရေးမှာ ကံအထောက်အပံ့ဟာလည်း မရှိမဖြစ်ပဲ။ ကံအထောက်အပံ့ဟာ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုချင်းနဲ့ ဆိုင်တယ်။ အဆင်းမြင်ရေးဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းက မျက်စိ။ အသံကြားရေးက နား၊ အနံ့နံ့ရေးက နှာခေါင်း၊ အရသာခံရေးက လျှာအကြည်ပေါ့နော်။ ကျန်တဲ့ အတွေ့ အထိတွေ့က ကိုယ်အကြည်ဓာတ်။ အဲဒီမှာ ကံအကြောင်း အထောက် အပံ့ ကောင်းသလောက် ဒီအာရုံတွေကို ယူနိုင်စွမ်းကောင်းတယ်။ ကံကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲ ဖြစ်တယ်။

အလားတူပဲ ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီးဟာ ခု နေရင်းထိုင်ရင်း၊ ဦးဇင်း တို့ ဟောပြောတာကို နားထောင်ရင်း၊ ကိုယ်မသိတာကို စိတ်ထဲမှာ ရှင်းသွားပြီဆိုရင်၊ ကျေနပ်သွားတဲ့အခါ၊ ဘယ်လိုသိသလဲဆိုတော့၊ မျက်နှာမှာလည်း ကြည်လင်သွားတာပဲ။ စိတ်ကျေနပ်ရင် ကျေနပ် သလို ကြည်သွားတယ်။ စိတ်မကျေနပ်ဘူးဆို မကျေနပ်သလို ညှိမှောင်းပြောင်းသွားတယ်။

ဒီရုပ်ဟာ စိတ်ကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲ ဖြစ်တယ်။ ကံ ကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲဖြစ်တယ်။ အမြဲတမ်း သတိထားမယ် ဆိုရင် ရာသီဥတု သာသာယာယာ မျှမျှတတလေး ဖြစ်နေတဲ့အချိန်

မှာ တစ်မျိုး၊ အေးလွန်းရင်၊ ပူလွန်းရင် တစ်မျိုး၊ အဲဒီ အပြောင်းအလဲ တွေကော မရှိဘူးလား။ ဥတုကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲ ဖြစ်တယ်။ ပိုပြီးတော့ သိသာတာကတော့ အစားအစာ စားရရင် တစ်မျိုး၊ မစားရရင် တစ်မျိုး၊ ဒီကိစ္စကတော့ အိသီယိုပီးယားလို နေရာမျိုးမှာ ပိုသိသာမယ်။ ကျွန်ုပ်တို့မှာက အချိန်နောက်ကျတာလောက်ပဲ ရှိတယ် ဆိုတော့ သိပ်မသိသာဘူး။ အစာအာဟာရကြောင့်လည်း အပြောင်းအလဲ ဖြစ်တယ်။

အနည်းဆုံး ဒီရုပ်လိုပြောတဲ့ Body ကြီးတစ်ခုမှာ ကံရယ်၊ စိတ်ရယ်၊ ဥတုရယ်၊ အာဟာရရယ် ဒီအကြောင်းလေးခုကြောင့် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ မထင်ရှားဘူးလား။ ဒီအကြောင်း လေးခုကြောင့် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်တယ်လို့ စိတ်ထဲမှာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်လိုက်တဲ့အချိန်မှာ-တန်ခိုးရှင်ကြောင့်လား၊ အကြောင်းမဲ့လား၊ ဟိုလိုလား၊ ဒီလိုလား။ အရင်က ရှိနေတာတွေလား၊ နောက်ကော ရှိနေဦးမှာပဲလား၊ စတဲ့ ‘လား’ တွေနဲ့ ထပ်နေတာ၊ ကိုယ့်စိတ်ထဲ မှာ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်တာ၊ ရှေးကလူတွေက ဘဝင်မကျဘူးလို့ ပြောတာ။ တကယ်တော့ ယုံမှားသံသယ ‘ကင်္ခါ’ တရား လွှမ်းမိုး တာ။ ခု သေချာကြည့်တော့ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်နေတာပဲ ရှိတယ်ဆိုပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်တယ်။ ဟိုလိုလား၊ ဒီလိုလား ဆိုတဲ့ ‘လား’ တွေကို အဆုံးသတ်ပေးလိုက်တယ်။ အဲဒါ ‘ကင်္ခါ’ ဆိုတဲ့ ယုံမှားမှုကို လွန်မြောက်သွားတာပဲ။ “ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ” ဖြစ် သွားတာ။

ဝိပဿနာဉာဏ် မဖြစ်ခင် ဗြဟ္မစိုရ်နဲ့ ကြည့်တုန်းက ‘သီလ

ဝိသုဒ္ဓိ’။ သမာဓိရှိတဲ့အခါ ကြည့်နေတာ ‘စိတ္တာဝိသုဒ္ဓိ’။ ရုပ်နဲ့ နာမ်ပဲရှိတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်တာ ‘ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ’။ ထိုရုပ်၊ နာမ်တို့သည် လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်နေတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်တာ ‘ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ’။ အဲဒီလေးခုအဆင့် ရောက်သွားရင် ‘စူဠ သောတာပန်’ ဖြစ်ပြီတဲ့။ ဘာဖြစ်လို့ဖြစ်သလဲ ဆိုတော့ အပါယ်ရောက် ကြောင်းဖြစ်တဲ့ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာ (ကင်္ခါဆိုတာ ဝိစိကိစ္ဆာပဲ) ‘အနုသယ’ အနေနဲ့ မပျောက်သေးပေမယ့်၊ ပရိယုဋ္ဌာနအနေနဲ့ လွဲမှားတဲ့ ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်စရာအကြောင်း မရှိတော့ဘူး။ ယုံမှားတယ်ဆိုတဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာလည်း လွန်ကျူးမလာတော့ဘူး။

‘ပရိယုဋ္ဌာန’ ဆိုတဲ့ စိတ်ထဲမှာ ထကြွသောင်းကျန်းလာမှု အဆင့်တောင် မရောက်နိုင်တော့ဘူး။ လွန်ကျူးတဲ့ ဝိတိက္ကမ ဆိုတာ မပြောနဲ့။ ‘ပရိယုဋ္ဌာန’ မဖြစ်လောက်အောင် ငြိမ်သွားတဲ့အတွက် အနုသယအဆင့်ပဲ ကျန်တော့တယ်။ သုံးချိုးနှစ်ချိုး ဒိဋ္ဌိလည်း ပြုတ် တယ်။ ဝိစိကိစ္ဆာလည်း ပြုတ်တယ်။ အပါယ်မျိုးစေ့လည်း မပီပြင် မအောင်မြင်တော့ဘူး။ ရုပ်နဲ့နာမ်ကို ဝိပဿနာဖြစ်အောင် ဆက်ကြည့် တဲ့အခါမှာလည်း ဘာနဲ့ ကြည့်ရှုရမလဲဆိုရင် သမာဓိ မဂ္ဂင်သုံးခုနဲ့ ရှုရမယ်နော်။

သမာဓိနဲ့ ရှုရတဲ့ အပိုင်း၊ ပညာနဲ့ ရှုရတဲ့အပိုင်း ဆိုတာက ဦးဆောင်တဲ့ ပဓာနတရားကို အမည်တပ်ပြီးတော့သာ ပြောနေတာ။ တကယ်တော့ ဦးဇင်းတို့ “သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ” ဆိုတာ စိတ်ရဲ့ စွမ်းအားငါးခုလုံးဟာ ကောင်းတဲ့အလုပ်မှန်သမျှကို ဒီစွမ်းအား ငါးခုပေါင်း လုပ်ကြတာ။ သီလတုန်းကလည်း ဒါပါ

တာပဲ။ ‘သီလ’ အဆင့်မှာတုန်းက သဒ္ဓါက ဦးဆောင်တဲ့အပိုင်း၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာက ကူပေးတဲ့အဆင့်။ အခုနက ‘သမာဓိ’ ရောက်တဲ့အခါ ‘သဒ္ဓါ’ က အကူဖြစ်သွားတယ်။ ‘သမာဓိ’ က ဦးဆောင်တယ်။ သဒ္ဓါတို့ ပညာတို့က နောက်လိုက်၊ သူတို့ မပါဘူးလားဆိုတော့၊ ပါလို့ သိစရာသဘောဖြစ်တဲ့ ရုပ်နဲ့၊ သိသိနေတဲ့ သဘောနာမ်ဆိုတာကို ပညာက ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်တာပေါ့။

ရုပ်နဲ့နာမ် ကွဲတဲ့အပိုင်းကို သမာဓိက ဦးဆောင်တယ်။ ထိုရုပ်နာမ်တို့သည် ဘယ်လို သဘောလက္ခဏာ ရှိတယ် ဆုံးဖြတ်ဖို့ကျတော့ ‘ပညာ’ က ဦးဆောင်လုပ်ရမှာ။ ပညာက အလုပ်လုပ်မဲ့အပိုင်းကို ‘ဝိပဿနာ’ လို့ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာလည်း ခုန သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိတို့က “ဒို့အလုပ် လုပ်ပြီးပြီ” ဆိုပြီး ဝင်အိပ်နေလို့ မရဘူး။ ဒီငါးခုက ခွဲလို့ကို မရဘူး။ အာရုံထဲမှာ စူးစိုက်မြဲ စူးစိုက် ကြည့်ရတယ်။ စူးစိုက်ကြည့်လိုက်တော့မှ သိသာနေတဲ့ သဘောလေးကလည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်လာတယ်။ ပြီးရင် အကြောင်း အားလျော်စွာ ပျက်သွားတယ်။ အဲဒါကို သဘောပေါက်လိုက်။

အဲဒီလို စိတ်ဆိုတာ ကပ်ကြိမ်မှာ တစ်မျိုးပဲ သိတယ်ဆိုတော့ ‘ရုပ်’ လို့ သိနေတဲ့အချိန်မှာ ‘ဖြစ်-ပျက်’ ကို မသိဘူး။ ‘နာမ်’ လို့ သိနေတဲ့ အချိန်မှာလည်း ‘ဖြစ်-ပျက်’ ကို မသိဘူး။ ခု ဖြစ်နေတယ်လို့ သိတဲ့အချိန်မှာ ရုပ်လို့လည်း မသိတော့ဘူး။ နာမ်လို့လည်း မသိတော့ဘူး။ ဖြစ်တာကို သိတယ်။ ပြီးရင် ပျက်တာကို သိတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဟာ ရုပ်ကိုလည်း မသိဘူး။ နာမ်ကိုလည်း မသိဘူး။

ဖြစ်တာနဲ့ ပျက်တာကိုသာ သိတယ်လို့ ဆိုနိုင်တဲ့ အဆင့်ရောက်ရင် ‘ဝိပဿနာဉာဏ်’ ဖြစ်ပြီ။

သမထတုန်းက ရုပ်လို့သိတယ်။ နာမ်လို့သိတယ်။ ဖြစ်တာ ပျက်တာ မသိဘူး။ ဖြစ်တာပျက်တာ သိလာပြီဆိုရင် သမထနယ်ကို လွန်ပြီ။ အဲဒီတော့ ‘သမထ’ နဲ့ ‘ဝိပဿနာ’ ကိုကြည့်။ ခု ‘သမထ’ ဖြစ်လိုက်၊ ခု ‘ဝိပဿနာ’ ဖြစ်လိုက်။ လေ့ကျင့်ခါစမှာ အပြန်အလှန် ဖြစ်တာ။ တစ်ခုခု မြဲနေတယ်ဆိုတာ မရှိဘူး။ သတိလွတ်သွားတာ မျိုးလည်း ကြုံနိုင်သေးတာပဲ။

သမာဓိနဲ့ကြည့်လို့ ရုပ်နဲ့ နာမ်ကို မြင်ရင်၊ ‘ဝိပဿနာ’ ပြောင်းချင် ဘာလုပ်ရမလဲ၊ ဒီ ရုပ်နဲ့ နာမ်ကို ကျော်လိုက်ရတယ်။ ရုပ်နဲ့ နာမ်ကို အာရုံမပြုရဘူး။ အဲဒီရုပ်က ဘယ်လို သဘောရှိလဲ ဆိုတာ သတိဦးဆောင်တဲ့ သမာဓိမဂ္ဂင်သုံးပါး။ ဒါမှမဟုတ် သတိ ဦးဆောင်တဲ့ စိတ်စွမ်းရည် (ဗလ) ငါးပါးနဲ့ပဲ ဆက်ကြည့်လိုက်။ ပညာက ဘယ်လို သဘောရှိသလဲဆိုတာ ဆုံးဖြတ်ပေးဖို့ ရှေ့တန်း တက်ပြီး လာလိမ့်မယ်။ သတိ၊ သမာဓိက အကူဖြစ်လာပြီ။ အဲဒီ အခါမှ “ဖြစ်ဖြစ်လာတယ်၊ ပျက်ပျက်သွားတယ်” ဆိုတာ ကိုယ့် ဉာဏ်နဲ့ ကိုယ်သိမှာ။

သူတစ်ပါးက ပြောပေးလို့မရဘူး။ ‘ဖြစ်ပျက်၊ ဖြစ်ပျက်’ ကို ရှုရမှာ မဟုတ်ဘူး။ ခန္ဓာကိုယ်မှာပေါ်နေတဲ့ သိသာနေတဲ့ သဘောလေး ကို ကြည့်ရမှာ။ ကြည့်ရင်း ကြည့်ရင်းနဲ့ ဖြစ်ဖြစ်လာတယ်။ ပျက်ပျက် သွားတယ်ဆိုတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုက်တာကို ‘ပညာ’ လို့ ခေါ်တယ်။ ဖြစ်ပျက်ဆိုတာ နောက်ဆုံး သိရမယ့် အဖြေ။

“ဖြစ်ပျက်ရှု၊ ဖြစ်ပျက်ရှု” ဆိုတာ ပြောနေကြတာ။ အဲတော့ “ဖြစ်ပျက်၊ ဖြစ်ပျက်” လို့ပဲ ရှုရမယ်လို့ အောက်မေ့နေကြတယ်။ ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်တာပဲ ဆိုတဲ့ သဘောအမှန်ကို သိအောင် ရှုလို့ ပြောတာ။ ရှုရမှာက ခန္ဓာမှာရှိတဲ့ ရုပ် နာမ်တို့ရဲ့ သဘောလက္ခဏာကို။ သိရမှာက “ဖြစ်ပြီး ပျက်တယ်” ဆိုတဲ့ ဝိပဿနာ အသိဉာဏ်။ ခန္ဓာက ပုစ္ဆာ၊ ဖြစ်ပျက်က အဖြေ။ အဖြေကို ပုစ္ဆာလုပ်ပြီးတော့ ဖြစ်ပျက် ဖြစ်ပျက်လို့ ပါးစပ်က ရွတ်နေရင်တော့ ပုစ္ဆာပဲ ထွက်မယ်။ အဖြေမထွက်ဘူး။

“ဖြစ်ပျက်ရှု” ဆိုတဲ့ စကားကို သဘောပေါက်ချင်ရင် “ထမင်းချက်” ဆိုတဲ့ စကားကို အသေအချာ ပြန်စဉ်းစားကြည့်။ ထမင်းချက်ဆိုတာ ထမင်းကို ချက်ရမှာလား၊ ဆန်ကို ထမင်းဖြစ်အောင် ချက်ရမှာလား။ ဆန်ကို ချက်မှ ထမင်းရမှာပေါ့။ ထမင်းကို ချက်ရင် ကျုပ်တို့ အညာမှာတော့ ဝက်စာကျိုတာပဲ။

အခု အဖြေထွက်လာပြီ ဆိုပါစို့။ ဒီရုပ် ဒီနာမ်တွေဟာ ဘယ်လို သဘောလက္ခဏာရှိလဲဆိုရင် ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်တဲ့ သဘောရှိတယ် ဆိုတာကို အကြိမ်ကြိမ် သိလာတယ်။ သူပြောလူပြော မဟုတ်ဘဲနဲ့ တကယ် သိလာတာ။ တကယ် သိလာရင် ဘာဖြစ်သလဲဆိုတော့ ဘုရားက “ဧဝံပဿံဘိက္ခဝေ သုတဝါ အရိယာသာဝကော” သုတဝါ = နည်းမှန်လမ်းမှန်ကို စနစ်တကျ နားထောင် သင်ယူတတ်မြောက်ပြီး ဖြစ်တဲ့၊ အရိယာသာဝကော = ဘုရားအစရှိတဲ့ အရိယာတို့ရဲ့ တပည့်သာဝကသည်၊ ဧဝံပဿံ = အဲဒီအတိုင်း တွေ့နေတဲ့ ရုပ်တရား ဖြစ်ဖြစ်၊ နာမ်တရားဖြစ်ဖြစ်၊ တကယ်ကြည့်လိုက်တိုင်း ဖြစ်ပြီးရင်

ပျက်တဲ့သဘော ရှိတာကို သူ့သဘာဝအမှန်အတိုင်း ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်နဲ့ သိလိုက်ပြီ ဆိုရင်၊ ‘ရူပသွိပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ’ = အဲဒီသိသာနေတဲ့ ရုပ်တရားကြီးအပေါ်မှာလည်း စိတ်ကုန်သွားတယ်။ ငြီးငွေ့တယ်လို့ ခေါ်တာပေါ့။ ဘာ စိတ်ကုန်တာလဲဆိုရင်၊ ချစ်လိုစိတ်လည်း ကုန်သွားတယ်။ မုန်းလို စိတ်လည်း ကုန်သွားတယ်။ အဲဒါ စိတ်ကုန်တယ်။ ‘နိဗ္ဗိန္ဒတိ’ ဆိုတာ အရပ်ထဲက ပြောပြောနေတဲ့ “စိတ်ကုန်တယ်” ဆိုတာနဲ့ မတူဘူးနော်။

ဦးဇင်း ကျောင်းလာတဲ့ ဒကာမကြီးက သူ့ဒကာကြီးနဲ့ အတူ မလာဘူး။ ဦးဇင်းက စတာပေါ့။ ဒကာကြီးနဲ့ အတူမလာဘူးလား လို့ ပြောတော့ “တော်စမ်းပါ၊ အရှင်ဘုရား ဒကာကြီး၊ စိတ်ကုန် လွန်းလို့၊ ကျောင်းကန်ဘုရားဆို ခေါ်လို့မရဘူး။ ဘောလုံးပွဲဆိုရင် သူက ရှေ့ဆုံးက။ စိတ်ကိုကုန်တယ်” တဲ့။ စိတ်သာကုန်တယ်၊ ကျောင်းရောက်ကတည်းက (အရှင်ဘုရား ဒကာကြီး)၊ နဲ့ သူ့ဒကာ ကြီးအကြောင်း တစ်နာရီလောက် ရှိတယ်။ ဦးဇင်းက “အရှင်ဘုရား ဒကာကြီး မဟုတ်ပါဘူးဗျ။ ဒကာမကြီးရဲ့ ဒကာကြီးပါ။ ဒကာမကြီး၊ စိတ်ကုန်လို့သာ တော်တော့တယ်။ စိတ်များမကုန်ရင်၊ ရောက်ကတည်းက ဒကာကြီး ဒကာကြီးနဲ့၊ အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းများ စီးဖြန်းနေ မလား” လို့ ပြောလိုက်တော့မှပဲ ရပ်သွားတော့တယ်။ အဲဒီ စိတ် ကုန်နည်း မဟုတ်ဘူး။

ခုဟာက ချစ်လိုစိတ်လည်း မရှိတော့ဘူး။ မုန်းလို စိတ်လည်း မရှိဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်မှာပဲ။ ပျက်မဲ့အရာကို သွားပြီးတော့ ကိုယ်ကကြားထဲက အကုသိုလ်ယူပြီးတော့ ရန်တွေ့နေလို့

လည်း ဘာမှ မထူးဘူး။ မုန်းမယ်ကြံရင် သူက ပျက်ပြီးသွားပြီ။
ဒီလို တကယ်ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်နဲ့ သဘောပေါက်သွားတာ။

တကယ်လို့ ဦးဇင်းတို့၊ အခု-တစ်ခါတလေ အရပ်ထဲက
ပြောတဲ့ “ဘယ်တစ်ယောက်ကို ရန်ငြိုးအာဃာတ ထားပြီးတော့
မုန်းနေတယ်လို့၊ ချစ်နေတယ်” လို့။ အဲဒီ မုန်းစရာ ချစ်စရာ
အမူအရာက အဲဒီ ဖြစ်တဲ့နေရာမှာ ပျက်သွားပြီ။

လောကထဲမှာ ရှိတာနဲ့ဖက်ပြီး ရန်ဖြစ်တဲ့လူ မရှိဘူး။ မရှိ
တာနဲ့ အမြဲတမ်း ဖက်ပြီးတော့ ရန်တွေ့တယ်။ အဲဒီတော့ ဒီရန်ပွဲမျိုး
က ဆုံးမလားဆိုတော့၊ မဆုံးဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဆုံးသတ်
စရာကို မရှိဘူး။ မူလတည်းက မရှိတာနဲ့ ရန်တွေ့နေတာ။ ရှိတာနဲ့
ရန်တွေ့ရင် အဆုံးသတ်လို့ရတယ်နော်။

ရှိတဲ့ ရုပ် နာမ်တွေက ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်နေတယ်လို့ စောစော
ကတော့ ရေရေလည်လည် မသိတော့၊ သူ့ကို ဖြစ်ရုံ ဖြစ်စေချင်တာ။
ဖြစ်ပြီး တည်မြဲနေမလားလို့ စောင့်ကြည့်နေတာ။ ဘယ်လောက်
စောင့်ကြည့်ကြည့်။ သူက ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်တာပဲ။ သူ့သဘောအမှန်
က ဒါပဲလို့ သိသွားတယ်။

သူ့အပေါ်မှာ သဘောပေါက်လာတဲ့အခါ သူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး
ဒုက္ခမရောက်ချင်တော့ဘူး။ ဖြစ်စေလိုစိတ်လည်း ကုန်ပြီ၊ ချစ်လိုစိတ်၊
မုန်းလိုစိတ်လည်း ကုန်ပြီ။ ဒါကြောင့် ဦးဇင်းက ပြောတယ်။ ဒီဉာဏ်ကို
သဘောပေါက်ချင်ရင် ကျောင်းကိုလိုက်ခဲ့လို့၊ ကျောင်းမှာ တရားပြမလို့
မဟုတ်ဘူး။ ကလေးတွေ ဗီဒီယိုခွေ ကြည့်နေတာ ပြမလို့။ စက်ထဲ
ခွေထည့်ပြီး ရဲ့ရဲ့မြည်နေတုန်း ဒီအတိုင်းပဲ စောင့်နေသေးတယ်။

အဲ “နိုင်း... င်... ရေး...” ဆိုတဲ့ အသံလည်း ပေါ်လာ
 ရော “ဟ... ဟ... ရစ်... ရစ်...” ဆိုပြီး တစ်ခါတည်း
 ရစ်ပစ်နေတော့တာ။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့-တစ်ခါလာလည်း ဒါပဲ၊
 တစ်ခါလာလည်း ဒါပဲ။ ‘သုံးစားလို့လည်း မရ။ ဘာမှ အနှစ်
 သာရမရှိ’ ဆိုတာ သဘောပေါက်သွားပြီကိုး။ ဝိပဿနာမှာလည်း
 ဒီအတိုင်းပဲ။ ဘယ်နေရာရှုရှု၊ ဘယ်အချိန်ရှုရှု၊ ဖြစ်ပျက်ကလွဲလို့
 ဘာမှမရှိ၊ “သုံးစားလို့လဲ မရ၊ အနှစ်သာရလဲ မရှိ” ဆိုတာ သဘော
 ပေါက်သွားတော့ နိဗ္ဗိန္ဒညဏ်ဆိုတာ ကလေးတွေလုပ်တဲ့ ရစ်ပစ်တဲ့
 သဘောပေါ့။

လောကမှာ-ချို၊ ချဉ်၊ စပ်၊ ငန့်၊ ဖန့်၊ ခါး၊ ဆိမ့် ဆိုတဲ့
 အရာတွေရှိတယ်။ ကိုယ်က ကြိုက်ကြိုက်၊ မကြိုက်ကြိုက် ချိုတာ
 က ချိုတာပဲ၊ ချဉ်တာက ချဉ်တာပဲ။ သဘာဝဆိုတာ လူ့အလို
 အတိုင်း ဖြစ်နေတာမှ မဟုတ်ဘဲ။ သူ့သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်နေတာ
 ဆိုတော့ ဆိုးလည်း မဆိုးဘူး၊ ကောင်းလည်း မကောင်းဘူး။ အဲတော့
 ဘယ်ဟာမဆို မကြိုက်ရင် ဆိုးတယ်။ ကြိုက်ရင် အကုန်ကောင်း
 တယ်။ လောကမှာ အဆိုးလည်း မရှိဘူး။ အကောင်းလည်း မရှိဘူး။
 သူ့အကြောင်းသိရင် အားလုံး အသုံးတည့်တယ်။

အခုလည်းပဲ ဒီ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားကြီးက ချစ်စရာ
 လည်း မဟုတ်ဘူး။ မုန်းစရာလည်း မဟုတ်ဘူး။ ကောင်းတာလည်း
 မဟုတ်ဘူး။ မကောင်းတာလည်း မဟုတ်ဘူး။ သို့သော် သုံးတတ်ရင်
 အသုံးကျတယ်။ တစ်ချိန်နဲ့ တစ်ချိန် မတူအောင် ပြောင်းလဲနေတဲ့
 သဘောကို သိပေးနေရင် လောကကြီးမှာ အကောင်းဆုံး အခြေအနေ

ပဲ။ အဲဒီ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့သဘော ရှိတာကိုက လောကအတွက် မျှော်လင့်ချက်ကို ပေးစွမ်းနိုင်တဲ့ အကောင်းဆုံး အခြေအနေပဲ။

သာသနာပဆိုတဲ့ အမှောင်ကာလကြီးတစ်ခုကနေ သာသနာတွင်းဆိုတဲ့ ဘုရားတစ်ဆူ ပွင့်တဲ့ကာလ ရောက်နိုင်တဲ့ အခွင့်တစ်ခု ကို ဘယ်သူကပေးလဲ။ အနိစ္စဆိုတဲ့ ပြောင်းလဲတဲ့ သဘောက ပေးတဲ့ အခွင့်အရေး ဟုတ်လား။ မပြောင်းလဲဘူးဆိုရင် သာသနာပ ကာလကြီးက အမြဲတမ်း သာသနာပကာလကြီးပဲ ဖြစ်နေမှာပဲ။ သာသနာတွင်းဆိုတာ ဖြစ်လို့မရဘူး။ အဲဒီဆိုးတဲ့ ခေတ်ကြီးကနေ ကောင်းတဲ့ ခေတ်တစ်ခုကို ပြောင်းသွားတယ်။ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့ သဘောကြောင့် ခေတ်ကြီး ပြောင်းသွားပြီ။

အဲဒီ ပြောင်းတတ်တဲ့ သဘောလေးက ကောင်းတဲ့ဉာဏ်နဲ့ အသုံးချနိုင်ရင်၊ ပြောင်းတတ်တဲ့ သဘောလေးက အကောင်းဆုံး အခြေအနေကို ရောက်စေတယ်။ အဲဒီ အနိစ္စလက္ခဏာလေးကို အသုံးချခြင်းဖြင့်၊ အာရုံတွေကို တွယ်တာတတ်တဲ့ တဏှာ လောဘတွေ ဖယ်ရှားနိုင်လို့ ပုထုဇဉ်ဘဝကနေ အရိယာ ဖြစ်တယ်။ သာမန် အရိယာတင် မဟုတ်ဘူး။ ဘုရားအထိ ဖြစ်သွားတယ်။ သာသနာပကာလမှ သာသနာတွင်းကာလသို့ ရောက်နိုင်တယ်။ ဘယ်သူကျေးဇူးတွေလဲ။ အနိစ္စရဲ့ ကျေးဇူး။ လောကရဲ့ မျှော်လင့်ချက် အကုန်လုံးကို ဘယ်သူက ပေးနိုင်သလဲဆိုတော့ ‘အနိစ္စ’ က။ အနိစ္စကို စနစ်တကျ သုံးနိုင်သလောက် တစ်ကိုယ်ရည် အမြင့်ဆုံးအဆင့်ကို ရောက်တယ်။ သာသနာတွင်းနဲ့ မကြုံရင်တောင် အနိစ္စကို စနစ်တကျ သုံးနိုင်ရင် ‘ပစ္စေကဗုဒ္ဓ’ အဖြစ်နဲ့ အမြင့်ဆုံးအဆင့်ကို ရောက်လို့ မရဘူးလား။

အဲဒီ အနိစ္စကို တွေ့လိုက်တဲ့အတွက် ပထမဦးဆုံးကတော့ ဘယ်အရာမှ ချစ်လို့လည်း မရဘူးဆိုတာ သဘောပေါက်တယ်။ ‘လောဘ’ လျော့တယ်။ မုန်းနေဖို့လည်း မလိုဘူးဆိုတော့ ‘ဒေါသ’ လျော့တယ်။ ဖြစ်ပြီးရင် ပျက်နေတဲ့ သဘောအမှန်ကသာ အချိန်ပြည့် မှန်တယ်လို့ သိတဲ့အတွက် ‘မောဟ’ လည်း လျော့တယ်။ ဒါဟာ အနိစ္စရဲ့ ကျေးဇူးတွေပဲ။

ကံလေသာရဲ့ အခြေခံဖြစ်တဲ့ လောဘရော၊ ဒေါသရော၊ မောဟရော လျော့သွားတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်တယ်။ အဲဒီ ‘နိဗ္ဗိန္ဒတိ’ စိတ်ကုန်သွားတယ်။ ချစ်စရာလည်း မလို၊ မုန်းစရာလည်း မလို၊ ဘာလုပ်ဖို့လိုလဲ။ (မြန်မာနိုင်ငံသားတွေကိုပဲ သိစေချင်တယ်။) သုံးဖို့ လိုတယ်။ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့ သဘောကို၊ စနစ်တကျ သုံးတတ်ရင်၊ ဥပမာ မြန်မာနိုင်ငံ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ ရွေးကောက်ပွဲကြီး လုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့အခါမှာ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့ သဘောကို ပြည်သူတွေက အသိဉာဏ်ရှိရင် “ဘယ်လို အပြောင်းအလဲတော့ လုပ်မှပဲ” လို့ ဆုံးဖြတ်ရဲတဲ့ အသိဉာဏ်အဆင့် ရှိသလောက်၊ အဆင့်မီတဲ့ ခေတ်ကို ပြောင်းပစ်နိုင်တယ်။ လောကီအကျိုးကို ကြည့်ရင်တောင်မှ၊ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့ အနိစ္စက အဲဒီလောက် အကျိုးရှိတယ်။ ဓမ္မဘက်က ကြည့်မယ်ဆိုရင်တော့၊ ပြောင်းလဲတတ်တဲ့ အနိစ္စ သဘောကို သိလိုက်လို့ရှိရင်၊ လောဘလည်း လျော့သွားနိုင်တယ်။ ဒေါသလည်း လျော့သွားနိုင်တယ်။ မောဟတွေလည်း လျော့သွားနိုင်တယ်။ နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ် ရသွားတယ်လို့ ခေါ်တယ်။

အဲဒီလို ချစ်လို့စိတ်ကော၊ မုန်းလို့စိတ်ကော ကုန်သွားရင်၊ ‘ဝိရဇ္ဇတိ’ = စွဲလန်းမှု ကင်းသွားတယ်။ စွဲလန်းမှုကင်းတယ်ဆိုတာ

မစွဲတော့ဘူး။ ဘယ်လောက်တောင် ဖြစ်သလဲဆိုရင် လောကမှာ တွေ့နေရသမျှ အရာဝတ္ထုအားလုံးဟာ၊ ဒို့အမြဲလုပ်နေတဲ့ အသက်ရှူ နေသလို၊ ထမင်းစားနေသလို၊ ရေသောက်နေသလိုကို သဘောပေါက် လာတော့တာ။

ဒီသုံးခုကတော့ မလုပ်လို့ မရဘူး။ ငါရှူထားတဲ့ အသက်သည် ဒီလောက် ကြိုးစား ရှူထားတာ ထုတ်ပစ်လို့ မဖြစ်ဘူးလို့များ အောင့်ထားချင်စိတ်ကော ရှိသလား။ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ သူ့သဘာဝက ဝင်လေကို ရှိုက်သွင်းတယ်၊ ပြီးရင် ရှူထုတ်တယ်။ ရှိုက်သွင်းတာ ကိုလည်းပဲ ငါ့ဥစ္စာလို့ တဏှာနဲ့ တွယ်တာစရာ မရှိသလို၊ ရှူထုတ် လိုက်ရင်ကော ငါ့ဥစ္စာလေး ဆုံးသွားပြီလို့ ရှိလား။ အသက်ရှင်ဖို့ အတွက် ဒီရှူတာနဲ့ ရှိုက်တာက မပြတ်လုပ်နေရတာပဲလို့ သဘောပေါက် သွားတယ်။ အဲဒါ ဝမ်းနည်း စရာလည်း မဟုတ်ဘူး။ ဝမ်းသာစရာ လည်း မဟုတ်ဘူး။ ခန္ဓာကိုယ်က သူ့သဘာဝအတိုင်း သူလုပ်နေတာ။

အလားတူပဲ။ ထမင်းစားတယ်၊ ရေသောက်တယ်။ လွယ်လွယ် လေး မဟုတ်ဘူးနော်။ လူတွေက အလုပ်လုပ်နေတာဟာ အဓိက တော့ ဘာလဲ စားဖို့နဲ့ သောက်ဖို့ပဲ။ အဲဒီတော့ သူ့ ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းတွေ ဘယ်လောက် အသုံးပြုပြီးတော့ ရှာထားလဲ။ တစ်နေ့ အနည်းဆုံး သုံးကြိမ်တော့ စားတယ် ထင်ပါတယ်နော်။ ဒါ အနည်း ဆုံး စားတယ်။ သောက်တယ်။ ရေလည်း သောက်တယ်။ ဒီကြား ထဲမှာ ဖျော်ရည်တို့ ဘာတို့လည်း သောက်လိုက်သေးတယ်။ စားသောက်ပြီးတော့ ဘာလုပ်လဲ။ စွန့်ရတယ်။ အရည်သောက်ပြီးရင် အရည်နဲ့တန်တဲ့ အညစ်အကြေး၊ အဖတ်စားတော့လည်း အဖတ်နဲ့

တန်တဲ့ အညစ်အကြေးကို စွန့်ရတယ်။ အဲတော့ စားရတာနဲ့ စွန့်ရတာ ဘယ်ဟာ ကောင်းလဲ။

(စားရတာ ကောင်းတယ်တဲ့ ဟုတ်လား။) လောဘက အကျင့်ပါပြီး နှုတ်ကျိုးနေတော့ စားရတာ ကောင်းတယ်လို့ လွှတ်ခနဲ ထွက်လာတာ။ ကြိုက်သလောက် စားနိုင်တယ်၊ သို့သော် စားပြီးရင် မစွန့်ရဘူး။ မင်း အလုပ် မလုပ်ဘဲ ငါ့ဆီမှာ အမြဲတမ်းလာစား၊ သို့သော် စားပြီးရင် မစွန့်ရဘူးဆိုရင်၊ စားရဲတဲ့လူ ရှိပါ့မလား။

စားရတာနဲ့ စွန့်ရတာ ဘယ်ဟာ ကောင်းလဲ။ စားချိန်မှာ စားရတာလည်း ကောင်းတယ်။ စွန့်ချိန်မှာ စွန့်ရတာလည်း ကောင်းတယ်။ စားရတာ ဝမ်းနည်းစရာ မဟုတ်သလို ဝမ်းသာစရာလည်း မဟုတ်ဘူး။ စွန့်ရတာလည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ ဒါ သဘာဝအလုပ် ဖြစ်တယ်။

မြတ်စွာဘုရားက ရှင်ရဟန်းတွေကိုကျတော့ စားတိုင်း စားတိုင်း “ဤသည့်စားဖွယ်၊ အမယ်မယ်ကို... နဲ့ စပြီး လေးဖြာ ဓာတ်ဆောင်၊ ဤကိုယ်ကောင်သည်၊ ရှည်အောင်တည်လျက်၊ အသက်မျှတမ်း၊ မမောပန်းငြား... ယာပိုက်မျှလစ်၊ ခပ်သိမ်းပြစ်ကို၊ မဖြစ်လေအောင်၊ ချမ်းမြေ့အောင်ဟု၊ သုံးဆောင်မှီဝဲပါသတည်း” လို့ ဆင်ခြင်ခိုင်းတယ်။

အသက်ရှူတာ၊ အစာစားတာ၊ ရေသောက်တာတွေဟာ သဘာဝအလုပ်ပဲ။ သဘာဝအလုပ်မို့ ဖြစ်လာတာလည်း ထူးပြီးတော့ ချစ်ခင်စရာ မဟုတ်သလို၊ စွန့်ပစ်တော့လည်း ဝမ်းနည်းစရာ မဟုတ်တော့ဘူး။ အဲဒီလို ဖြစ်သွားတာ ‘ဝိရဇ္ဇတိ’ = အစွဲကွာသွားတာ။ သဘာဝ ကို သဘာဝအဖြစ်နဲ့ လက်ခံပစ်လိုက်တာ။ လောကကြီးကို

ထမင်းစား ရေသောက်လို၊ ထွက်လေ၊ ဝင်လေ ရှူနေရှိုက်နေရသလို မြင်နိုင်သွားတာ။ အဲဒါဟာ အစွဲကွာတာပဲ။ စွဲထားတာ မရှိတော့ခြင်း သည်ပင် စွန့်နိုင်သွားတော့တာ။

‘ဝိရာဂါ’ = အစွဲကွာပြီ၊ စွန့်နိုင်ပြီဆိုရင်၊ ‘ဝိမုစ္စတိ’ = လွတ်သွားပြီ။ လွတ်တယ်ဆိုတာ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို အထူးစွန့်ရတာ မဟုတ်ဘူး။ ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ပယ်ပစ်ဖို့ မလိုဘူး။ လက်က လက်စွပ်လည်း လွင့်ပစ်ဖို့ မလိုဘူး။ ဘာလိုလဲ၊ စွဲနေတာကို ဖြေလိုက်၊ လွတ်လိုက်ဖို့ပဲ လိုတယ်။ ‘ဝိရာဂါ’ = စွဲလန်းမှုတွေကို လွတ်လိုက် နိုင်သွားရင်၊ ‘ဝိမုစ္စတိ’ ဘာတွေ ရှိနေနေ လွတ်တယ်။ “လွတ်နိုင် ရင် လွတ်တာပဲ၊ လွတ်ချင်ရင် လွတ်ကြ” လို့ ပြောနေတာ။ ပစ္စည်း ဝတ္ထုကို ဖြေဖို့ မလိုဘူး၊ အစွဲကိုသာ ဖြေလွတ်လိုက်ရမှာ။

“ဘာတွေ ရှိနေနေ လွတ်တယ်” ဆိုတာ သူ့အကြောင်းကို သိမြင်လက်ခံနိုင်ပြီ ဖြစ်လို့ ဖြစ်လာတော့လည်း ထူးပြီး ဝမ်းမသာ တော့ဘူး။ စွန့်ပစ်တော့လည်း ထူးပြီး ဝမ်းမနည်းတော့ဘူး ဆိုတဲ့ အခြေအနေလေးကို လွတ်တယ်လို့ ခေါ်တယ်။

သတ္တဝါတို့ရဲ့ သိစိတ်ဆိုတဲ့ အာရုံတစ်ခုခုကို အာရုံမပြုဘဲ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ဖြစ်နေ ပျက်နေတာတွေအပေါ် အာရုံမပြုတော့တဲ့ အဆင့်အထိ အဆင့်မြင့်သွားတဲ့ “ဝိပဿနာ သိခါပတ္တ” ဆိုတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ရဲ့ အစွမ်းနဲ့ အဲဒီအခါမှာ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကင်းတဲ့ အာရုံတစ်ခုကို ရယူနိုင်တယ်။

အဲဒီအာရုံဟာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ လောကကြီးကို လွန်မြောက် သွားလို့ “လောကုတ္တရာ” လို့လည်း ခေါ်တယ်။ အများကြားသိ

ထားတဲ့ “နိဗ္ဗာန်” ဆိုတာ အဲဒါပဲ။ “တဏှာရဲ့နယ်ကို လွန်သွားပြီ” ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်။

ဒုက္ခငြိမ်းတယ်လို့ ပြောပြောနေကြတာက အကျိုးကို တင်စားပြောနေကြတာ။ တကယ်တော့ ဒုက္ခငြိမ်းတာ မဟုတ်ဘူး။ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း ငြိမ်းသွားတာ။ သစ္စာလေးပါးမှာကျတော့ တဏှာယ အသေသ ဝိရာဂ နိရောဓော = တဏှာ အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းသွားတာ လို့လည်း ဆိုတယ်။ အဓိပ္ပာယ်က အတူတူပါပဲ။ တွယ်တာစရာ ငြိမ်းတော့၊ တွယ်တာမူလည်း ငြိမ်းတာပေါ့။ ‘ဒုက္ခံ ဘယတ္ထေန’ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းဆိုတဲ့ ဘေးမကင်းတဲ့အတွက် ဒုက္ခလို့ ခေါ်တာ။ သေချာစဉ်းစားကြည့် ‘ဒုက္ခံ’ ဆိုတဲ့ တရားက သီးခြား မရှိဘူး။ ဖြစ်ပြီး ပျက်နေတဲ့ အနိစ္စသဘောလေးကိုပင်လျှင် ထိုဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းဘေးနဲ့ မကင်းတဲ့အတွက်ကြောင့် သူ့ကို ‘ဒုက္ခံ’ လို့ ခေါ်တာ။

လူတွေက လောကကြီးရဲ့ တရစပ် ဖြစ်ပျက်နေမှုကို မသိခင်က ငါအလိုရှိသလို ဖြစ်နေမယ်လို့ ထင်ရပေမယ့် အခု ဝိပဿနာ ဉာဏ်အမြင်နဲ့ အမှန်ကို မြင်လာတဲ့အခါ ငါထင်ထားတဲ့ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရဆိုတာ မရှိပါလားလို့ သဘောပေါက်သွားတော့ “အသာရ ကတ္ထေန အနတ္တာ” ဆိုတဲ့ အနတ္တဉာဏ် ရသွားတယ်။ သူကလည်း သီးခြားရှိတာ မဟုတ်ဘူး။ အနိစ္စသည်ပင်လျှင် ဒုက္ခ။ အနိစ္စသည်ပင်လျှင် အနတ္တပဲ။ ဒါကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက တိတိကျကျ ဝိပဿနာ ရှုတဲ့အခါမှာ၊ ဉာဏ်စဉ် ဆယ်ပါးကို သဘောပေါက်ရင်လည်း သိမှာပါ။ “ဥဒယဗ္ဗယ = ဖြစ်ပျက်” ဆိုတာကိုပဲ မြင်အောင် ရှုခိုင်းတယ်။ ဖြစ်ပျက်ဆိုတာ အနိစ္စပဲ မဟုတ်လား။ ကျန်တဲ့ဒုက္ခနဲ့

အနတ္တဉာဏ်က “အရင်းလဲ အဖျားထင်းဖြစ်” ဆိုသလို တစ်ပါတည်း မြင်သွားတာ။

သောတာပန်အရိယာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ “ယံကိဉ္စိ သမုဒယ ဓမ္မံ = ဖြစ်လာတဲ့ အရာမှန်သမျှ။ သဗ္ဗတံ နိရောဓ ဓမ္မံ = အားလုံး ပျက်သွားတာချည်းပါပဲ” လို့ ကျေကျေနပ်နပ် သဘောပေါက်ပြီး စွန့်လွှတ်လိုက်တာပါပဲ။

အဲဒီနယ်ရောက်သွားပြီ ဆိုရင်တော့ ဖြေစရာတွေ အကုန်လုံး ဖြေပြီး၍ နောက်ဆုံး ဆည်ရမယ့် မင်္ဂ၊ ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ဆည်နိုင်ပြီဖြစ်လို့ လူဖြစ်ကျိုးသာမက သာသနာအကျိုးပါနပ်ပြီလို့ ဘုရားကတော့ ပြောပါတယ်။ တစ်ဆင့်ထက် တစ်ဆင့် ဖြေစရာတို့ကို ဖြေ၍ ဆည်စရာတို့ကို ဆည်ပြီး လောက သာသနာ၊ နှစ်ဖြာကြံ့ကျိုး နပ်ကြ ပြီးလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြသည့် သူတော်ကောင်း များ ဖြစ်ကြပါစေကုန်သတည်း။

သာဓု - သာဓု - သာဓု။

စာအုပ်အလှူရှင်များ စာရင်း

၁။	ဦးတင်စိုး-ဒေါ်တင်တင်ရည် မိသားစု	S\$ ၁၅၀
၂။	မခင်မူယာစိုး	S\$ ၁၀၀
၃။	ဦးသာဌေး-ဒေါ်နွယ်နွယ်ဝင်း မိသားစု	S\$ ၁၀၀
၄။	ဦးမင်းဝေဦး-ဒေါ်ကြည်ကြည်ဝင်း မိသားစု	S\$ ၁၀၀
၅။	ဦးဝင်းထွဋ်သိန်း-ဒေါ်ဥမ္မာတင်အုံး သမီးများ-မိုးဖြူစင်ဝင်း၊ ထွဋ်ဒါလီဝင်း	S\$ ၁၀၀
၆။	ကို Paul - မမိငယ် သားများ-ဖူးဖူး၊ ရှင်းရှင်း၊ ချမ်းချမ်း၊ ဝမ်းဝမ်း	S\$ ၁၀၀
၇။	ဦးသန်းဆွေ-ဒေါ်လှဝင်းကြည် မိသားစု	S\$ ၅၀
၈။	ဦးခင်ဝင်း-ဒေါ်စန်းစန်း၊ သမီး ပန်းဖြူဖွေး၊ မိုးမိုး	S\$ ၅၀
၉။	ဦးအောင်မျိုးထွန်း-ဒေါ်မြတ်စန္ဒီဝင်း သား မောင်မင်းအောင်ဇင်၊ သမီး သဲအိဝင်း	S\$ ၅၀
၁၀။	ဦးအောင်အောင်-ဒေါ်မိမိအောင် သား ထွန်းမြတ်သူ၊ သမီး ချိုနီမောင်	S\$ ၅၀
၁၁။	ဦးဝင်းနိုင်-ဒေါ်နီလာဝင်း မိသားစု	S\$ ၅၀
၁၂။	ဦးရဲဝင်းအောင်-ဒေါ်နွေးနွေး	S\$ ၅၀
၁၃။	ဒေါ်နွယ်နွယ်ဝင်း မိသားစု	S\$ ၃၃.၃၃
၁၄။	မပြည့်မွန်မွန်	S\$ ၂၀

ဘဝမှာ...

ပြေပျောက်အောင် ပြေပျောက်ပစ်ရမည့်

ပြေစရာ...။

အပိုင်အနိုင်ရအောင် ဆယ်ယူရမည့်

ဆည်စရာ...။

အဲဒီ နှစ်မျိုးကို ရှင်းပြထားတဲ့

“ဘဝ ပြေဆည်ရာ”

ဓမ္မဘေရိအရှင်ဝိရိယ(တောင်စွန်း)

ဘဝဖြေဆည်ရာ